

ماهنامه

ارگان نشراتی وزارت دفاع ملی

اردو

خدا، وطن، وظیفه

د تاسیس نیټه ۱۲۹۹ هجری لمريز کال
د ۱۳۹۸ لمريز کال د زمري (اسد) میاشت پنځمه گڼه
سال نود نهم شماره مسلسل ۱۰۴۵

هغه څوک نه هېرو، چې زموږ د ارمان د سرته رسېدو د لارې په جگړه کې شهیدان شوي
دي، زموږ بری د دوی له برکته لاس ته راغلی نو اوس به دعا ورته کوو

غازي امان الله خان

تل دي وي استقلال

ژوندی دي وي افغانستان

پاینده باد استقلال

ژنده باد افغانستان

د هېواد د خپلواکۍ، سلمه کلپزه دې مبارک وي
صدمين سالگرد استرداد استقلال کشور مبارکباد

د ملي دفاع وزارت نشراتي ارگان

د تاسيس نېټه: ۱۲۹۹ لمریز کال

پر له پسی گڼه: ۱۰۴۵

د ۱۳۹۸ لمریز کال د زمري (اسد) پنځمه گڼه

مسول مدير

ټورن سيد بدیع الزمان «هاشمي»

شماره تيلفون: ۰۷۹۸۲۰۵۵۹۰

PBX: 2661486

Mail: S.b.hashmi@mod.gov.af

مدیر عمومی معلومات و قوماندانیت

دگروال محمد نعمان «هاتفی»

M.Neman.Pak@mod.gov.af Mail:

۰۷۹۹۵۶۵۶۴۸PBX: 2671426 -

کتنپلاوی

د ستراتیژیکو اړیکو او عامه چارو ریاست سرپرست

ویس «بارکزی»

داود تپان/ مشاور فرهنگي ومطوعاتي وزیر

محمد کریم «جبران» مشاور مطبوعاتي

دگروال عبدالصبور «شاکر»

دگروال محمد داد «بدخشی»

ملالی «مهمند»

دیزاین و کمپوز

محمد قاسم «رحیمی»

مونیکا «سلطانی»

تیراز: - ۶۰۰۰ جلد/ چاپ مطبعه اردوی ملی

آدرس: ششدرک، کابل - افغانستان

مقابل مطبعه اردوی ملی

صفحه ویب سایت وزارت دفاع ملی

www.mod.gov.af

د ملي دفاع وزارت فیسبوک پاڼه

www.facebook.com/modafghanistan

په دې گڼه کې

شمېره	عنوان	مخ
۱-	نام قهرمانان و غازیان دلیر وطن چون ستاره تابناک در آسمان آزادی ...	۱
۲-	دهیواد د خپلواکۍ د سلمه کلیزې په مناسبت، د مبارکۍ پیغام	۲
۳-	پیام تبریکه: لوی درستیز قوای مسلح به مناسبت حلول عید سعید الاضحی	۳
۴-	تا سربازان دلیر ما باشند، جمهوری اسلامی افغانستان پایدار خواهد ماند	۴
۵-	دیدار و گفتگوی سرپرست وزارت دفاع ملی با سفیر انگلستان در افغانستان...	۵
۶-	معاون اول وزارت دفاع ملی با هیئت همراهش اوضاع امنیتی ولایت غور ...	۶
۷-	بازدید و بررسی لوی درستیز قوای مسلح ازکندک انتقالات فرقه ۱۱۱ کابل	۷
۸-	تقرری های جدید در معاونیت پرسونل و تعلیمات وزارت دفاع ملی	۸
۹-	انگیزه ایکه نقشه جهانرا متغیر ساخت	۹
۱۰-	دشهبزاده امان الله خان دپاچاهی اعلان	۱۰
۱۱-	د ملي قايد غازي امان الله خان له ويناوو څخه	۱۱
۱۲-	دوره امان الله خان و نخستین تجربه آزادی مطبوعات	۱۲
۱۳-	د افغانستان د خپلواکۍ د بیرته گټلو د سلمې کلیزې په ویاړه د خپلواکۍ...	۱۳
۱۴-	زن در پرتو حکومت امانی	۱۴
۱۵-	د غازي امان الله خان ژوند او پاچاهی. ته یوه کتنه	۱۵
۱۶-	غازی امان الله خان مرد روشنفکر، صاحب نظر و متواضع بود	۱۶
۱۷-	اروپايي او آسیایي هیوادو ته د غازي امان الله خان د سفر بهیر	۱۷
۱۸-	نخبگان مشروطیت هدف شان آزادی کشور بدون درنظرداشت مسایل ...	۱۸
۱۹-	غازي امان الله خان د هیواد د ملي خپلواکۍ رښتینی اتل!	۱۹
۲۰-	د ملي اتلې ماللۍ په باب نوي تحقیق	۲۰
۲۱-	غازی میر زمان خان کونړی داستقلال دجنگ څلورمه جبهه...	۲۱
۲۲-	مدافع استقلال	۲۲
۲۱-	تجلیل از دو قربانی بزرگ و جشن آفرین	۲۱
۲۴-	د ادب گلبن	۲۴
۲۵-	گنجینه سخن اثر تازه ادبی و معلوماتی...	۲۵
۲۶-	ارتباط مخابره در مدافعه	۲۶
۲۷-	تعرض چیست؟	۲۷
۲۸-	نسل جدید سلاح توپچی ذات الحركه	۲۸
۲۹-	چگونگی سوق واداره درسطح تولی	۲۹
۳۰-	تحول در علم تاکتیک	۳۰
۳۱-	حفظ و مراقبت مخابره	۳۱
۳۲-	پمپ هیدرولیک	۳۲
۳۳-	ورزش (فعالیت فزیکي) وسیله تندرستی وصحت برای انسانها	۳۳
۳۴-	اهدای توپ دست ساخت مرتضی احمدی به نیروهای دفاعی و امنیتی	۳۴
۳۵-	له هیواد څخه دفاع ته چمتویو	۳۵
۳۶-	زه ساتونکی د دې خاورې	۳۶
۳۷-	قهرمان ما!	۳۷
۳۸-	د هیواد او خلکو په دفاع کې د افغان نجونو ونډه	۳۸

نام قهرمانان و غازیان دلیر وطن چون ستاره

تابناک در آسمان آزادی و استقلال کشور برای همیشه می درخشد

محبت آب و خاک و هوای وطن در تار و پود فرزندان این سرزمین از تولد تا مرگ اجین یافته و هر افغان وطندوست دفاع از آزادی و استقلال کشور را بر خود لازم میداند، زیرا محبت و دوستی وطن جز ایمان است.

تاریخ گواهی میدهد که فرزندان متعهد، با شهامت و راستین این دیار صد سال قبل از امروز در معرکه استقلال بخاطر حصول آزادی کشور، مردانه رزمیدند و نام نامی شان را برای همیشه در اوراق زرین تاریخ با خط درشت حک کردند.

آنان شهادت را در راه آزادی کشور بیشتر از همه مزایای زندگی تر جیع دادند.

از اینجاست که امروز همه افغانهای متدین و وطندوست به نام و کار نامه های قهرمانان ملی، غازیان دلیر، و هزاران شهید گمنام این سرزمین افتخار می کنند.

این یک واقیعت مسلم است که افغانهای دلیر در طول تاریخ، استقلال و آزادی شان را با ضرب شمشیر و به قیمت جان خویش بدست آورده و در این راه پر افتخار از هیچ نوع فدا کاری دریغ نه ورزیده اند.

نبرد های استقلال طلبانه و برحق مردم ما طی سه مرحله علیه بریتانیای وقت، جهاد و مبارزه مسلحانه بر ضد قشون سرخ شوروی سابق، و مقاومت سرسختانه مردم ما در مقابل عناصر دهشت افکن و تروریست در سال های اخیر، این واقیعت را بار دیگر آشکار میسازد که افغانها استقلال و آزادی شان را رایگان بدست نیاورده، بلکه با تحمل مشکلات فراوان این نعمت بزرگ به دست آمده است از همین جهت است که نام قهرمانان و غازیان دلیر وطن چون ستاره تابناک در آسمان آزادی و استقلال کشور برای همیشه می درخشد.

امروز که مردم بی دفاع ما در نتیجه حملات انتحاری و انفجاری گروه های متعدد تروریستی مظلومانه به شهادت می رسند، دشمنان مردم افغانستان باید بدانند که فرزندان این خاک در صفوف نیرو های دفاعی و امنیتی کشور و هر منسوب نیرو های دفاعی و امنیتی افغانستان وارث قهرمانان دلیر و شجاع تاریخ پر افتخار کشور هستند، با قامت بلند و سر افرازی تمام بطور آگاهانه از وطن آبایی شان دفاع می کنند و نمی گذارند دشمنان مردم افغانستان به اهداف شوم شان برسند.

منسوبان قطعات و جزواتم های اردوی ملی کشور که در تشریک مساعی با سایر نهاد های امنیتی حملات تهاجمی را بالای مواضع و مخفی گاه دشمن اجرا می کنند، دست آورد های قابل توجهی را دارند، آنان شجاعانه در میان دود و آتش، انفجار و انتحار خود را به خاطر نجات هموطنان میرسانند و با کمال ایمان داری واز خود گذری در سر کوبی دشمنان و تأمین صلح و امنیت نقش شایسته و تاریخی شان انجام میدهند تا فرزندان این خاک در یک فضای مملو از آزادی، رفاه صلح و آرامش کامل زندگی کنند.

آنانیکه به خیال خام شان در صدد خواب های نا امن ساختن کشور ما به انواع گوناگون ادامه می دهند از تجارب گذشته پند بگیرند و بدانند که افغانستان به همت مردم و بازوی پرتوان نیرو های دفاعی و امنیتی کشور در مسیر پیروزی و موفقیت در حرکت است و هیچ دشمن زبون نمی تواند مانع آنان گردند.

دهیواد د خپلواکۍ د سلمه کلیزې په مناسبت، د مبارکۍ پیغام

د افغانستان داسلامي جمهوري دولت جمهور رئیس او دوسله وال پوځ اعلیٰ سر قوماندان حضورته!

د ملي دفاع وزارت رهبري او منسوبین د هیواد د خپلواکۍ د سلمی کلیزې په مناسبت خپلې نیکې هیلې او د زړه له کومې مبارکۍ تاسې محترم، د ملي وحدت حکومت محترم اجرائیه رئیس، محترم مرستیالانو، د کابینې محترم غړو او د گران افغانستان ټول ویاړلي ملت ته وړاندې کوي. د ستر څښتن له دربار څخه غواړو چې د دغې مبارکې ورځې په برکت په هیواد کې تلپاتې او سراسري سوله، اقتصادي، ټولنيز او فرهنگي پراختیا، آبادي او پرمختگ د افغانستان هیواد پاله او سوله خوښوونکو خلکو په برخه کړي.

نن ورځ زموږ د هیواد د خپلواکۍ سلمه کلیزه ده، چې دغه ورځ موږ ته د هیواد د خپلواکۍ د جگړې د مجاهدینو، غازیانو او شهیدانو هغه سربښندنې او له ځانه تیریدنې را یادوي، چې له نن څخه سل کاله وړاندې په دغه ورځ زموږ میړنیو نیکونو د خپلو تورو په زور د هیواد خپلواکي او آزادي ترلاسه کړه او افغانستان یې د نړۍ په تاریخ کې د یو خپلواک هیواد په نوم ثبت کړ. د افغانستان ویاړلی تاریخ تل د خپلو بچيو په میړانه، د هیواد د ځمکنۍ بشپړتیا، ملي واکمنۍ، دیني او ملي ارزښتونو څخه د دفاع شاهد دی او هیڅکله د دې اجازه نه ورکوي چې تاریخ بیا تکرار شي.

لکه څنگه چې تاسې محترم او گران هیوادوال پوهیږئ! ملي اردو د اساسي قانون په رڼا کې، ستاسې جلالتماب د مدبرانه زعامت لاندې او د ملي پوځي ستراتیژۍ د اصولو په رعایت سره، د ملي اردو د کمي او کیفي پراخ پرمختگ، د لوړ مورال او روحيي درلودل، په وسلو او تجهیزاتو سمبالښت او همدا راز د خپلو خلکو او د نړیوالې ټولنې اعتماد، باور او کلک ملاتړ ترلاسه کول، د ملي اردو له مهمو او پام وړ لاسته راوړنو څخه دي. بې له شکه د ملي اردو رهبري بریالي خپلواک پوځي عملیات د افغانستان د خلکو له تاریخي ویاړونو څخه دي.

ملي دفاع وزارت شپه او ورځ د خپلو منسوبینو د ظرفیتونو او وړتیاوو د پراختیا او لوړاوي په هڅه کې دی، تر څو وکولای شي په ښه ډول امنیتي ننگونې له منځه یوسي او د هیواد او سیمې په استقرار کې خپل نقش ثابت کړي. له وخت نه په گټه اخیستو سره غواړم یوځل بیا د خپل ځان او د ملي اردو د ټولو منسوبینو لخوا د گران هیواد د خپلواکۍ د سلمی کلیزې په مناسبت ستاسې جلالتماب حضور ته د زړه له کومې د مبارکۍ مراتب وړاندې کړم، ډاډ درکوم چې د ملي اردو منسوبین په ټول توان او امکاناتو سره د هیواد ملي حاکمیت او خپلواکي، دغه ملي وثیقه او د خپلو نیکونوله میراث څخه پریکنده دفاع کوي.

په پای کې دالله تعالیٰ له ستر دربار څخه په هیواد کې د تلپاتې سولې او ثبات او گرانو هیوادوالو ته د عزت او سرلوړي ژوند هیله او غوښتنه کوم.

په درنښت

د ملي دفاع وزارت سر پرست

اسدالله خالد

پیام تبریکه

لوی درستیز قوای مسلح به مناسبت حلول عید سعید الاضحی

فرا رسیدن عید سعید اضحی را خدمت جلالتمآب محترم رئیس صاحب جمهور جمهوری اسلامی افغانستان و سرقوماندان اعلی قوای مسلح و معاونین محترم شان، جلالتمآب رئیس صاحب محترم اجرائیه حکومت وحدت ملی و معاونین محترم ایشان، اعضای محترم کابینه، محترم وزیر صاحب دفاع ملی، محترم قاضی القضاة، محترم لوی سارنوال، رؤسا و اعضای محترم مجلسین شورای ملی، افسران، بریدملان و سربازان قهرمان نیروهای دفاعی و امنیتی کشور، خانواده های معظم شهدا و معلولین نیروهای دفاعی و امنیتی کشور تبریک و تهنیت عرض میدارم.

امیدوارم ایام عید را در فضای مملو از صفا و صمیمت سپری نمائید.

نیروهای قهرمان دفاعی و امنیتی کشور که به دور از خانواده های خود، جهت تامین امنیت و دفاع از سرزمین خویش مصروف خدمت گذاری اند، بدون شک جانبازی و فداکاری های این رزمندگان به عنوان بزرگترین رویداد تاریخی کشور ثبت تاریخ خواهد شد.

هموطنان عزیز!

چنانچه شما مطلع هستید، گفتگوهای صلح میان دولت جمهوری اسلامی افغانستان و گروه طالبان در جریان است، در صورتیکه برآیند آن به یک صلح پایدار و با عزت منتج گردد ما نیز از این روند پشتیبانی می کنیم تا بار دیگر مردم عزیز ما و فرزندان این سرزمین قربانی دسایس شوم تعدادی از کشورها و حلقات بیرونی نگردند. قابل یاد آوری است که ما در آستانه برگزاری انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۸ قرار داریم، نیروهای دفاعی و امنیتی کشور با درک اهمیت پروسه های دموکراتیک و ملی تامین امنیت انتخابات را وجیه ملی خویش دانسته به هیچ جریان یا گروه اجازه سبوتاژ و مختل سازی آن را نخواهند داد.

در اخیر یک بار دیگر حلول ایام خجسته و پر میمنت عید سعید اضحی را تبریک گفته از بارگاه با عظمت الله متعال (ج) خواهان صلح سراسری و آرامش همیشگی درکشور میباشیم.

بااحترام

لوی درستیز قوای مسلح ج.ا.ا

دگرجنرال بسم الله "وزیری"

تا سربازان دلیر ما باشند، جمهوری اسلامی افغانستان پایدار خواهد ماند

پس از نهایی شدن، با دفتر سرقوماندانی عالی قوای مسلح شریک خواهند ساخت. قوماندان قوای هوایی از تأمین امنیت انتخابات و همکاری همه جانبه با کمیسیون مستقل انتخابات در عرصه انتقال مواد، به رئیس جمهور اطمینان داد و گفت که منسوبین قوای هوایی با روحیه عالی در مقابل دشمن می جنگند. سپس، دگر جنرال بسم الله وزیر لوی درستیز قوای مسلح از توجه همیشگی و حمایت رئیس جمهور از نیروهای امنیتی و دفاعی کشور، ابراز تشکر کرده و گفت که منسوبین قوای مسلح به طور بیست و چهار ساعته، آماده مبارزه می باشند و مطابق به هدایات و دستورات سرقوماندانی عالی قوای مسلح، وظایف خویش را به پیش می برند و با شجاعت در مقابل دشمن مبارزه می کنند. رئیس جمهور غنی خطاب به منسوبین قوای مسلح، گفت: تا زمانی که این سربازان دلیر باشند، جمهوری اسلامی افغانستان پایدار خواهد بود. از همه شما تشکر می کنم که این یونیفورم مقدس را به تن کرده و بیرق افغانستان را بلند و در اهتزاز نگهداشته اید. من و تمام هموطنان بالای شما افتخار می نمایم. رئیس جمهور از داکتر حمدالله محب مشاور امنیت ملی کشور بخاطر ایجاد هماهنگی و همکاری خوب میان نیروهای امنیتی و دفاعی تشکر کرده، افزود که نقش ملی نیروهای امنیتی و دفاعی ما به همه واضح است، آنان نه تنها برای تأمین امنیت و ثبات کشور، بلکه بخاطر تأمین امنیت و ثبات بین المللی در خط مقدم مبارزه با تروریسم می جنگند. رئیس جمهور غنی گفت که پنج سال قبل، کسی تصور داشتن نیروی هوایی را نمی کرد، اما امروز نه تنها که قوای هوایی داریم، بلکه همه روزه توانمند می شوند...

بقیه ص ۸

محمد اشرف غنی رئیس جمهوری اسلامی افغانستان و سرقوماندان عالی قوای مسلح، اخیراً از مرکز جدید سوق و اداره قوماندانی قوای هوایی دیدن نمود. ابتدا، امر سوق و اداره مرکز جدید، ضمن خوش آمدید به رئیس جمهور در رابطه به مرکز متذکره معلومات داد و پس از آن ویدیوی کوتاه از ضربات طیارات جنگی به هدف سرکوب دشمن، به نمایش گذاشته شد. سپس رئیس جمهور کشور با بریدملان و افسران قطعات خاص کماندو، افسران قطعات خاص پولیس، جنرالان و دگروالان قوای هوایی و پیلوت ها به گونه جداگانه دیدار نمود که بریدمل ولی محمد به نمایندگی از بریدملان و افسران قطعات خاص کماندو، سید ابوبکر به نمایندگی از افسران قطعات خاص پولیس، تورن جنرال شفیع خان معاون قول اردوی هوایی به نمایندگی از جنرالان و دگروالان قوای هوایی و دگروال حمیدالله زیارمل به نمایندگی از پیلوت ها، خواست ها و پیشنهادات شان را با رئیس جمهور کشور شریک ساختند. سخنرانان متذکره با ابراز امتنان از توجه همیشگی رئیس جمهور، اطمینان دادند که در هرگونه شرایط، آماده دفاع از تمامیت ارضی کشور و امنیت هموطنان می باشند.

متعاقباً، رئیس جمهور در جلسه‌ی که با حضور مسئولین و منسوبین ارگان های امنیتی و دفاعی کشور در تالار مرکز سوق و اداره برگزار گردیده بود، اشتراک و سخنرانی نمود. بعداً، تورن جنرال عبدالفهیم رامین قوماندان قوای هوایی ضمن خوش آمدید به رئیس جمهور، در رابطه به عملیات ها، ظرفیت ها، دست آوردها و توانایی های محاربوی قوای هوایی معلومات داده، گفت که طرح اکادمی هوایی را به هدف تربیه‌ی پیلوت ها و کادرها

دیدار و گفتگوی سرپرست وزارت دفاع ملی با سفیر انگلستان در افغانستان و نماینده ویژه بریتانیا برای افغانستان و پاکستان

افغانستان گفت که کمک های این کشور در بخش امنیتی و انکشافی بر همگان هویدا است و ما میخواهیم که این کمک ها همچنان ادامه داشته باشد.

سفیر انگلستان در افغانستان و نماینده ویژه بریتانیا برای افغانستان و پاکستان، از ادامه کمک و همکاری های کشورش اطمینان دادند.

دفتر مطبوعاتی وزارت دفاع ملی

اسد الله خالد سرپرست وزارت دفاع ملی با خانم الیسن بلیک سفیر انگلستان در افغانستان، آقای (گریت بیلی) نماینده ویژه بریتانیا برای افغانستان و پاکستان، در ساختمان وزارت دفاع ملی اخیراً دیدار نمودند.

در این دیدار طرفین پیرامون وضعیت امنیتی افغانستان، ادامه کمک و همکاری های بریتانیا به نیروهای نظامی افغان، گسترش روابط دوجانبه و مبارزه با هراس افگنی بحث و گفتگو کردند. اسدالله خالد با اظهار سپاس گذاری از کمک های بریتانیا به

معاون اول وزارت دفاع ملی

با هیئت همراهش اوضاع امنیتی ولایت غور را ارزیابی نمودند

دگر جنرال محمد یاسین ضیا معاون اول وزارت دفاع ملی، در حالی که جنرال خوشحال سادات معین ارشد امنیتی وزارت امور داخله، عبدالمتین بیگ رییس ارگان های محل و جنرال عبادالله عباد معاون ولایتی ریاست عمومی امنیت ملی وی را همراهی مینمودند، وضعیت امنیتی ولایت غور را از نزدیک بررسی نمودند. بعداً مقام های ارشد دفاعی و امنیتی کشور، با متنفذین، علما، سران اقوام و باشندهگان ولسوالی های تیوره و فیروز کوه ولایت غور دیدار و مشکلات و چالش های آنها را استماع نموده جهت حل آن برای مسئولین امنیتی هدايات لازم داده و بر رسیدگی آن تاکید جدی نمودند.

مختل سازند. قابل تذکر است که باشندهگان ولایت غور، حمایت و پشتیبانی همه جانبه شان را از نیروهای دفاعی و امنیتی کشور اعلام کردند.

آمریت امور عامه

قول اردوی ظفر

همچنان در این سفر دگر جنرال محمد یاسین ضیا معاون اول وزارت دفاع ملی، در اجتماع منسوبان قوماندانی کندک دوم لوای اول قول اردوی ظفر مقیم ولایت غور، صحبت نموده گفت: شجاعت و دلیری شما مایه افتخار مردم افغانستان بوده، و کارنامه های تان فراموش تاریخ کشور نخواهد شد.

وی خطاب به منسوبین نموده افزود: کسانی که در برابر دولت

بازدید و بررسی لوی درستیز قوای مسلح از کندک انتقالات فرقه ۱۱۱ کابل

دگر جنرال بسم الله وزیر لوی درستیز قوای مسلح اخیراً قوماندانی فراهم نموده با جدیت تمام در رفع نواقص از بخش های مختلف قوماندانی کندک انتقالات فرقه ۱۱۱ و کمبودی ها اقدام نمایند.

کابل باز دید و بررسی همه جانبه به عمل آورد.

لوی درستیز قوای مسلح در حالیکه داکتر محمد ناصر اصفیا سر مفتش وزارت دفاع ملی و تعداد از روسا و قوماندانان با ایشان همراه بودند، حین دیدار با مسوولین این کندک خاطر نشان ساخت که ایجاد سهولت های لازم برای منسوبین اردوی ملی در هر

لوی درستیز قوای مسلح کارکردهای شجاعانه افسران، برید ملان و سر بازان اردوی ملی را مورد تقدیر قرار داده بیان داشت: به زور و بازوی توانای منسوبین نیروهای دفاعی وامینیتی و توکل به خداوند (ج) انشاه الله صلح با عزت در کشور آمدنی است، شما نشان داده اید که وطن دوست، فداکار، و دارای انگیزه عالی عشق به مردم و سرزمین زیبای تان افغانستان هستید .

م - همدم

بخش لازمی بوده و مسوولین در این راستا آخرین تلاش خود را بخرچ دهند تا امکانات بهتر برای منسوبین ایجاد و در خدمت آنها قرار گیرد.

آقای وزیر در اجتماع از منسوبین قطعات ساحوی اردوی ملی که آماده باز گشت به وظایف شان میباشند رفته پیشنهادات و چالشها را از زبان هریک از آنها استماع نموده، به مسؤلین ذیربط هدایت سپرد تا امکانات بهتر معیشتی و لوژستیکی را برای منسوبین اردوی ملی در این

ادامه صفحه چهارم:

تا سربازان دلیر ما باشند، جمهوری اسلامی افغانستان پایدار خواهد ماند

و کمیت آنان به سه برابر افزایش خواهد یافت. وی با تاکید گفت که تفاهمنامه های بین المللی در بخش همکاری، تمویل و تجهیز نیروهای امنیتی و دفاعی به جای خود باقی هستند. رئیس جمهور کشور از نیروهای هوایی بخاطر استفاده موثر از سیستم امریکایی و عملیات های مشترک نیروهای هوایی و نیروهای خاص کماندو ستایش کرد. وی خطاب به تمام منسوبین گفت که هر سرباز، بریدمل، افسر، جنرال و پیلوت حاضر در این تالار، قهرمان است و ما بالای شما افتخار می کنیم. سرقوماندان اعلی قوای مسلح خطاب به منسوبین نیروهای امنیتی و دفاعی، گفت که از برکت قهرمانی ها و قربانی های شما، در هر نشست بین المللی با سر بلند و موقف محکم حرف می زنیم و اکثریت مطلق افغانستان از شما حمایت می کنند. رئیس جمهور غنی گفت که به خواست ها و پیشنهادات سربازان، بریدملان، افسران و تمام منسوبینی که در دیدارهای جداگانه با من، مطرح کردند، رسیدگی می شود. وی افزود که برگزاری انتخابات شفاف، سرتاسری و همه شمول خواست مشترک همه ما است و نیروهای امنیتی و دفاعی، تنها نقش تامین امنیت و لوژستیک را دارند. رئیس جمهور محمد اشرف غنی در اخیر سخنانش به مسئولین و منسوبین نیروهای امنیتی و دفاعی کشور هدایت داد که تا آغاز مذاکرات صلح، روی سرکوب دشمن تمرکز داشته باشند. وی افزود که از برکت شجاعت و قربانی های نیروهای پر افتخار امنیتی و دفاعی، افغانستان به صلح و ثبات و امنیت پایدار می رسد.

باختر

تقرری های جدید در معاونیت پرسونل و تعلیمات وزارت دفاع ملی

به اساس پیشنهاد وزارت دفاع ملی و حکم مقام عالی ریاست جمهوری و افسران متذکره به پرسونل، ضمن قدردانی از خدمات مرستیال قبلی،

خواهان موفقیت و کامیابی های هر چه بیشتر مرستیال جدید و رئیس تنظیم و اداره پالیسی های نظامی معاونیت پرسونل و تعلیمات گردید. در همین حال مرستیال جدید معاونیت پرسونل و تعلیمات و رئیس تنظیم و اداره پالیسی های نظامی بالتوبه وعده و تعهد نمودند که وظایف محوله را به نحو احسن به پیش برده، در راستای تطبیق هر چه بهتر اوامر، قوانین و پالیسی های وزارت دفاع ملی از هیچ نوع سعی و تلاش دریغ نمی ورزند.

جگرن محب الله گرامی

اسلامی افغانستان دگروال غلام نبی "صافی" قبلاً مدیر عمومی ستندرها، تحلیل و ارزیابی ریاست تعلیمات معاونیت پرسونل و تعلیمات در بست جدید به صفت مرستیال معاونیت پرسونل و تعلیمات وزارت دفاع ملی و دگروال غلام حضرت "حسینی" قبلاً آمر دیپارتمنت امور عقیدتی و فرهنگی دیپارتمنت ثقافت اسلامی اکادمی افسران قوماندانی واحد تعلیم و تربیه ستردرستیز در بست جدید به صفت رئیس تنظیم و اداره پالیسی های نظامی این معاونیت تقرر حاصل نمودند.

منیره یوسف زاده معاون وزیر دفاع ملی در امور پرسونل و تعلیمات حین معرفی

انگیزه ای که نقشه جهانرا متغیر ساخت

دگرمن رفیع الله رفیع

ای مسلمانان فرمان برداری کنید خدا را و فرمان برداری کنید رسول خدا را و روی مگردانید از رسول خدا و حال آنکه شما میشنوید . یعنی مطلقاً از خدا و پیغمبرش در هر حال اطاعت و فرمانبرداری نمائید . فتح و پیروزی منوط به اطاعت و فرمانبرداری است خداوند متعال میفرماید : یا ایها الذین آمنوا ان تتقوا الله يجعل لكم فرقاناً و یكفر عنکم سیئاتکم و یغفر لکم واللّه ذوالفضل العظیم ... آیه ۲۹ ای مسلمانان اگر بترسید از خدا پیدا کند برای شما فتحی را و در گذرد از شما گناهان شما را و بیمارزد شما را ، و خداوند صاحب فضل بزرگ است . " و اطیعوا الله ورسوله و لا تنازعوا فتفشلوا و تذهب ریحکم و اصبروا ان الله مع الصابرين ... آیه ۴۶ و فرمان برداری کنید خدا و رسول او را و با یک دیگر نزاع نکنید ، که درین صورت بز دل میشوید و میروید دولت " قوت شما " و شکیبایی ورزید ، یقیناً خداوند با صابران است فرار از جنگ جرم است :

رزمندگان اسلام در صحنه نبرد باید طوری قوت و قدرت نمایی کنند که کفار متعجب شده و راه گریز و یا لا اقل مصالحه را در پیش گیرند . چون نبرد اسلام باخت ندارد ، انسان زمانی از یک معرکه گریز مینماید که از عواقب بدش در هراس باشد ، در حالیکه نبرد مسلمان در برابر باطل باخت ندارد جروح و زخمهایش هم پیروزی است و کشته گانش نیز مرده محسوب نمیشوند و غالب شدن شان نیز کامیابی است لذا برای یک رزمنده مومن اجازه نیست از معرکه فرار کند و به دشمن پشت بگرداند .

خداوند متعال آنانی را که از صحنه جنگ با کفار فرار میکنند شدیداً هوشدار میدهد و میفرماید :

یا ایها الذین آمنوا اذالقیتم الذین کفروا زحفا فلاتولواهم الا دبارومن یولیهیم یومیذ دبره الامتحراً لقتال اومتحیزا الی فیئة فقد باء بغضب من الله وماواه جهنم وبئس المصیر . ۱۶

ای مو منان ! چون بهم آید با کافران انبوه کرده پس مگردانید بسوی ایشان پشتها را و هر که بگرداند بسوی ایشان آنروز پشت خود را مگر رجوع کنان برای جنگی با پناه جویان بسوی گروهی ، پس هر اینه بازگشته است به خشمی از الله و جای او جهنم است و بدجایست .

" یا ایها الذین آمنوا اذالقیتم فیئة فاثبتوا و اذکروا لله کثیرا لعلکم تفلحون ... ۴۵ ای مسلمانان ! چون روبرو شوید با گروهی پس ثابت باشید و یاد کنید الله را بسیار ، تا باشد که شمار ستگار شوید .

بعد از آنکه پیغمبر (ص) گروهی تعرضی و پیشقدمی اردوی خویش را تنظیم مینماید اردوی نوین و نوپای مسلمانان احساس ناراحتی درونی داشتند . لذا خداوند که عالم به اسرار درون سینه هاست ، به رزمندگان مومن چنین مژده میدهد که : درخواستی شما را پذیرفتم و یک هزار رزمنده ماهر و قوی از نوع ملایک را به کمک و پشتیبانی شما فرستادم . " باز به مبارزان اسلام اطمینان میدهد که شما مطمئن باشید گروهی از ملایک به کمک شما در حال وصل و پیوستن است : " اذ یوحی ربک الی الملائیکة انی معکم فثبتوا الذین آمنوا سألقی فی قلوب الذین کفروا الرعب فاضربوا فوق الاعناق و اضربوا منهم کل بنان ... آیه ۱۲

آنگاه که وحی میفرستاد پروردگار تو بسوی فرشتگان که من با شماام پس استوار سازید مسلمانان را و من رعب خواهم افکند در دل کافران ، پس بزنید ای مسلمانان بالای گردن ها و بزنید از ایشان هر طرف دست و پای را " یا ایها النبی خرض المومنین علی القتال ان ینکن منکم عشرون صابرون یغلبوا ماء تین وان ینکن منکم مائة یغلبوا الفاً من الذین کفروا بانهم قوم لا یفقهون . آیه ۴۴ انفال .

ای پیغمبر رغبت ده مؤمنان را بر جنگ ، اگر باشند از شما بیست کس صبرکننده غالب شوند برد و صدکس و اگر باشند از شما صدکس غالب شوند بر هزار کس از کافران به سبب آنکه ایشان گروهی هستند که نمی فهمند .

انتخاب موقعیت جنگی : قبل از ورود به جنگ قوماندان باید موقعیت مناسبی را برای سربازان خود تهیه و تدارک ببیند . خداوند متعال میفرماید : " اذ انتم بالعدوة الدنیا وهم بالعدوة القصوی والربک اسفل منکم ... همان زمانیکه سپاه شما در وادی نزدیک و دشمن به مکانی دور (از شهر مدینه) و آن کاروان (تجارتی ابوسفیان) پایین تر از شما قرار داشتند ، و اگر این کار و زار به وعده و قرار شما با دشمن مقرر میشد در وعده گاه (از خوف و اندیشه در جنگ) اختلاف میکردید لیکن برای آنکه حکم ازلی و قضایی حتمی را که خداوند مقرر فرموده اجرا سازد (این رویارویی رخداد) تا هر که هلاک شدنی است بعد از اتمام حجت هلاک شود و هر که لایق حیات ابدی است به اتمام حجت به حیات ابدی رسد و همانا خدا شنوا و داناست . آیه ۴۲

نظام باید فرمان بردار باشد : نظامی که در اجرای وظایف خویش پایبند نظم و دیسپلین و اطاعت نباشد هرگز انتظار موفقیت و پیروزی را نداشته باشد . خداوند متعال میفرماید : یا ایها الذین آمنوا اطیعوا الله ورسوله و لا تولوا عنه و انتم تسمعون . آیه ۲۰

د شهزاده امان الله خان د پاچاهۍ اعلان

دده لومړنی ملی او تاریخی اقدام د هیواد د خپلواکۍ او آزادۍ اعلان وه، ده، دهنی بی نظیره مینی چی د خپل هیواد د آزادۍ، خپلواکۍ او خلکو د سوکالی سره لرله، ملی هیلو ته په پاملرنی د خلکو منځ کی د ولولو په فضا کی خپلواکی ته رسیدل اعلان او د خلکو بی ساری ملاتړ یی ترلاسه چی دده د ارزښتناکو اقداماتو څخه یی ټینگ ملاتړ وښود .

پدی وخت کی امان الله خان د دربار له مشرانو سره ترعاجلی او بیړني غونډی وروسته پریکړه وکړه چی سبا د فبروری په (۲۳) مه نیټه د کابل پوځی قطعات او اداری اراکین او کابل ښاریان راټول شی. (پدی بیړني غونډه کی شهزاده امان الله خان، سردار عبدالقدوس خان، محمد نعیم خان، میرزامحمد خان، امین نظام، محمد سرورخان، سردار عبدالوهاب خان، او امین المکاتب، سردارمحمد علی خان، محمود بیک طرزی، نایب سالار صالح محمد خان، جنرال عبدالوکیل خان، او داسی نورو پوځی او ملکی اداری چارواکو برخه اخیستی وه .)

شهزاده امان الله خان د ملی نظرارونکی، مترقی او آزادۍ غوښتونکی نومبالی شخصیت وه، چی د خلکو په منځ کی له ډیره محبوبیته برخه من وه، دی په خپله هم د مشروطه غوښتونکود جمعیت غړی وه، په (۲۷) کلنی کی د کابل د پوځی او ملکی اداری او خلکو په ملاتړ پاچهی ته ورسید، چی تر دی بدلون وروسته د هیواد د پرمختیا او نوی والی بهیر پیل کیږی چی په خپل ځای کی به یی تفصیل بیان شی. د شهزاده امان الله خان د پاچهی اعلان او په تخت کیناستل د حکومتی اداری او افغان ولس له لوړهر کلی سره مخ شو او د ولولوډکی فضا او گرمو احساساتو یی له هغه خپل ملاتړ اعلان کړ . څرنگه چی ټولنه له وروسته پاتی والی، فقر، بی وزلی او ظلم څخه کړیدله، دهیلو او امیدونو غوټی یی په غوریدو شوی او دا امیدونه یی د شهزاده امان الله خان د هیواد ددی ځوان مینه ناک، وطن پال اورون اندی انسان په وجود کی لیدل اوبی له شکه چی د دی آزادۍ غوښتونکی انسان د آزادۍ غوښتنی او هیواد پالنی انگازی مخکی له مخکی په سیمه او نړی کی خپری شوی وی .

وکړه چې دافغانستان دولت هم لکه دنړۍ دنورو خپلواکو قدرتونو په څیر، دهیواد په دننه اوبهرکی آزاد او خپلواک وی. دافغانستان ملت دهیوادپه دننه کی بشپړه ازادی ولری اوله هرډول ظلم اوتیری څخه خوندي وی اولخلک باید یوازی دقانون تابع وی اوبس، په ټولوڅانگوکی اجباری کاراوبیگارمنع دی. زمورحکومت به په افغانستان کی داسی اصلاحات وکړی چی زمور ملت اوهیواد وتوانیږی دنړۍ دمتمدنو ولسونو ترمنځ وړمقام لاس ته راوی، زه به دهیوادپه چاروکی سلا او مشوره د (وشاورهم فی الامر) دحکم پربنسټ خپل لارښود وگرځوم او...)) د خپلواکی جگړه:

آمان الله خان پدی ورځ د خپلواکی اعلان وکړ او په وینا کی یی عدالت، برابری ورورولی او خلکو ته یی د خدمت ژمنه هم وکړه او (۱۹۱۹) کال دمارچ په دریمه نیټه یی دبرتانوی هند وایسرا لارډ چلمسفورد په نامه رسمی لیک ولیږه او په همدی وخت کی په کابل کی د انگلیسانو استازی حافظ سیف الله هم هند ته خبرورکړی وه، د (۱۹۱۹) کال د اپریل په (۱۳مه) نیټه آمان الله خان اعلان کړی چی هیڅ بهرنی قدرت ته اجازه نه ورکوی د سرد یوه وینسته په اندازه دافغانستان په کورنیو چارو او بهرنی سیاست کی لاس وهنه وکړی او که چیرته څوک په داسی کار لاس پوری کړی سر به یی د تنه پدی توره پریکړو.)) وروسته یی د بریتانیا استازی لورته مخ کړ او یی ویل: ای سفیره هغه څه چی ما وویل تاسی وپوهیدی؟ دبریتانیا استازی ځواب ورکړ هو پوه شوم.

د خپلواکی جگړه چی دافغانستان او انگلیس دریم جنگ بلل کیږی، دغازی آمان الله خان ترمدبرانه قیادت لاندی دافغان ولس په فداکاریو او قربانیو سره پیل، یرغلگر او استعماری ځواک چی په امپرتوری کی لمر نه لویده مات، متارکی ته اړشول او د افغانستان خپلواکی یی په رسمیت وپیژندله.

پدی جگړه کی نه یوازی دانگلیس امپراتوری ولړزیدله، بلکی لمن یی په تولید شوه، او نه یوازی چی افغانستان سیاسی او په پوځی بریالیتوب سره خپلواکی ترلاسه کړه، بلکی د نورو ملتونو لپاره دآزادی غوښتنی الهام او سرمشق هم شو.

شهزاده آمان الله خان چی عسکری جامی یی په تن وی، دآس په سپرلی ملاتړلی د توری سره له ارگه بی له محافظینو په ډیری زړه ورتیا دخلکو منځ ته راغی او پدی ورځ یی له ولولو ډکه تاریخی وینا واوروله چی یوه برخه یی دلته یی رانقلوو:

من این شمشیر رادر غلاف نکنم، تاکه غاصبان حقوق ملت من رابه جای شان نشانم!

ای ملت عزیز وای سربازان فدا کارمن! بیاورید آخرین هستی خود را برای نجات وطن، بیائید که سرهای پرغیرت خود را برای خلاصی وطن فدا سازیم.

به عموم اهالی افغانستان خاطر نشان وبه سایر دول عالم از این ساعت اعلان مینمایم که افغانستان در همه اموروشیون داخلی وخارجی خود یک کشور آزاد ومستقل مطلق است وانکه این معنی قبول ندارد این یک میدان وشمشیر.)) (۳)

دامان الله خان د بری په اړه د افغانستان سیاسی او ټولنیزو بدلونونو اثرلیکوال لیکلی چی:

۱- امان الله خان دهیوادپه پلازمینه کابل کی وه، چیری چی دامیرحرم، درباراوخزانه هلته وه.

۲- دامیرله وژنی بی له ځنډه، دلنیکرو او پوځ تر ملاتړ لاندی واقع شو، ځکه ده دپوځیانومعاش (۵) روپی زیاتی کړی په داسی حال کی چی دده سیال (سردارنصرالله خان) اعلان وکړ د پوځیانو پرمعاش به دری روپی زیاتی کړی.

۳- خلکوته یی له بریتانیی څخه د خپلواکی داخیستلو ژمنه ورکړه، دا هغه څه وه چی ټول ملت یی پلوی وه، د دغو دلایلو له مخی شرایطو دامان الله خان په گټه بدلون وموند او یوه اونی وروسته د جمعی په ورځ اودکابل دعیدگاه په جامع جومات کی دی دخلکو حضورته حاضر شو، دکابل د روحانی مقام د شوربازار حضرت (شیراقا) یوه ورینمینه پگری په کندهاری خولی وپیچله اودامان الله خان پرسری کیښوده او پدی ترتیب هغه دامیرحیب الله خان خای ناستی اودافغانستان پاچاشو.))

ده په یوه اوږده اعلامیه کی د افغانستان خلکوته خپلی برنامی معرفی کړی چی لنډیزیی په لاندی ډول دی:

ای دافغانستان معظمه ملت! ما د پلار د شهادت پرمهال په کابل کی دسلطنت وکالت په غاړه درلود او اوس می نوموړی دامانت دروند پیتی، متوکلا او معتصما بالله په غاړه واخیست. ما ژمنه

د ملي قايد غازي امان الله خان له ويناوو څخه

امان الله خان د ۱۲۹۷ کال د کب په ۹ مه چي د ۱۹۱۹ کال د فبروري له ۲۸ مي سره سمون لري د افغانستان د واکمن په توگه وټاکل شو او د تاج پوشي رسمي مراسم په ځاي او پاچاهي ته د رسيدو له امله د غونډي برخه والو ده ته مبارکي وويله.

امان خان پدي مراسمو کي له ولولو ډکه وينا واوروله او پدي ډول يي د افغانستان د خپلواکي او بهرني خپلواکي تگلاري اعلان وکړ.

اعليحضرت د افغان باتور ولس او تلو پوځونو په ميړانه وتوانيد چي دهيواد د خپلواکي ترلاسه او ددي هيواد د پرمختيا او خلکو د سوکالي په لاره کي ارزښتناک گامونه واخلي مور د خپلواکي ددي ستر اتل د ويناو و يوه برخه دخپلواکي د کاليزي په مناسبت راټولي او انتخاب کړي چي ستاسو محترمو لوستونکو پاملرنه ور ته راگرځوو:

دي وايي:

زه غواړم چي په يوه بشپړخپلواک هيواد کي خپلواک مشروم. اوبياوايي: نورمور د چاترواک لاندی ملت نه يومور په پشپړه توگه خپلواک يو اود نړي د آزادو هيوادونو په ډله کي ولاړيو.

مور به ددي لويي خوشحالي پدي شيبه کي هغه څوک نه هيروو چي زموږ د ارمان د سرته رسيدو په لاره کي په جگړه کي شهيدان اومړه شوي دي. زموږ بري د دوي له برکته لاس ته راغلي، نواوس به دعا ورته کوو.

ټوپک پريږدي او دليکلو لپاره قلم راواخلي په دي پوه شي چي يو بي تعليمه اولس هيڅکله مخکي نه شي تلای او نه په رښتيا خپلواک وي. لاندی ويناوی په امان افغان کي خپري شوي چي تاسو محترمولوستونکوته يي په درنښت وړاندی کوو:

شماره ۴۵-۴۶ سال دوم امان افغان ، ۳۰ سنبله ۱۳۰۱ هـ ش

(نطق پانزه هم اعليحضرت امان الله به مناسبت چهارمين جشن استقلال)

ای عزیز و نور چشمان ملت من امروز یک روز بسیار نیک و یک روز بسیار مقدس است برای ملت افغان که از این هفته تا هفته دیگر یعنی از جمعه تا جمعه آینده تامین جشن استقلال افغانستان می شود . این استقلال را کسی به ما اعطا نکرده بلکه الله تبارک و تعالی این نعمت را به ما مرحمت نموده و استقلال چیزی نیست که کسی به کسی اعطا کند . غیر از ریختن خون چنانچه خون ها ریختید و به شمشیر خود حاصل نمودید الحمدلله! فقط ارزوی دلی من جز اینست که تمام ملت افغانستان مثل که حکومت شان حرو آزاد است و هر شخص به نفس خود حرو آزاد می باشد . ایا تامین استقلال تا سالهای دراز چطور خواهد شد ؟

اکنون افتتاح این عید مبارک استقلال را به این نطق خود نموده به میله و خوشی ان آغاز میکنم .

توصیه اخرین من بشما اینست که در این عید استقلال شادان و خندان بوده با همه رفقای خویش خوشی و گرمجوشی کنید و ازاد باشید به شرطیکه ازادی دیگران را اخلاص نکنید و با اطفال خود محبت داشته باشید ، مخصوصا عسکری های خود را به نظر محبت ببینید و معزز بدانید چرا که از برکت برق شمشیر همین عسکر های ماست که ما وشما به این روز مبارک مشرف و نایل گردیده ایم.

زیاده بر این نطق خودم را بسلامتی و خورسندی شما خاتمه داده از خدای خود خواسته ام که خوبی های دین ودنیا را نصیب تان فرموده دولت شمارا بهترین و با شرف ترین دولت ها ی روی جهان بگرداند.

شماره ۲۶ امان افغان ۱۸ میزان ۱۲۹۹ هـ ش
نطق هشتم اعلیحضرت همایونی پادشاه افغان مدار در مقابل افسر و عسکر در مانوره عسکری روز ۲۴ سنبله در چمن حضوری:
عسکر عزیز غیور من!

همه شما ها مانده نباشید ، باعث که امروز ما و شما درین جا زیر علم مبارک رسول الله (ص) جمع گردیده ایم اینست : که درین وقت تهلکه ناک باید که ما و شما امیدهای که ارواح رسول الله (ص) دارد بجایاوریم و همه ما وشما باید آماده و حاضر باشیم . باید که تتبلی و غفلت از جمیع ملت برود در عسکری تتبلی گناه است در روز حشر باز خواست از ما وشما خواهد بود اگر شما غفلت کنید مرا و خود را شرمنده خواهد کرد.

من شمارا همیشه از خداوند مستعد و دشمن شما را خجالت مند خواسته ام من از نفری که پارسال به سمت مشرقی رفته بودند راضی هستم حق تعالی از انها راضی باشد و همیشه فاتح و سر بلند باشید . (صدای عموم: خداوند (ج) سایه اعلیحضرت همایونی را از سر ما کم نکند ویک قطره خون که داریم فدای رکاب پدر تاجدار ما بگرداند)

نفری که موعود نوکری شان پوره شده است من از انها رضامندی مینمایم و به خدا میسپارم شان و از انها بسیار اظهار رضامندی و

فقط با برادر های هم وطن خود محبت کردن وبا عزیزان خود یکدلی داشتن. البته گفته می توانیم که استقلال ما تا مادام قیامت بدست ما خواهد بود انشا الله ! و اگر خدا نخواسته مابین ملت ما دویی و نفاق پیدا شود استقلال ما به تهلکه خواهد افتاد . فقط عرض کرده می توانم که الهی جانم را فدای خاک افغانستان و ملت افغان بگردانی !!)

شماره دوم ، امان افغان ، سال هفتم ، یوم شنبه ۲۳ اسد ۱۳۰۴ هـ ش
نطق اعلیحضرت غازی امان الله در افتتاح عید استقلال ۱۳۰۴ هـ ش

اولاد های عزیز من عسکر و ملت نجیب و شجاع من !
اولا به همه شما تبریک عید استقلال را عرض میکنم ، بعد از ان به جنابان شما حاضرین محترم توصیه میکنم ((استقلال)) را که به جان و خون خود حاصل کرده اید حال تا درجه در راه نگهداری ان بجان و مال وفدا کردن تمام هستی خویش آماده و تیار باشید تا هیچکس این استقلال با شرف را از شما برده نتواند ویک لکه بدی را بر آن نیندازد (صدای دعا گوئی و کف زدنهای شادمانی .)
البته شما حاضرین کرام وطبقه موجوده از استقلال یک حظ برده ، بران یک دلچسپی دارید اما طبقه های آینده ما و شما حظ ومنفعت و شرافت استقلال را بهتر و خوبتر فهمیده زیاده تراز ان فواید خواهند گرفت . (کف زدن های شادمانی)

خدارا شاكرم که درین عرصه شش سال وچند ماه من عاجز برای شرف ، عزت و معارف و هر گونه ترقیات شما تا درجه که جان داشتیم کار کردم و کوشش نمودم الحمدلله که در نتیجه ان زحمات خود هر روز و هر لحظه ملت خود را بهتر و خوبتر می بینم بعد ازاین با شما برادران خود عهد و وعده می کنم که حیات خود را وقف ترقیات مملکت تان و جان خود را فدای حاصل کردن شرف و بهبودی شما ملت خواهم ساخت . (صدای دعاگوئی)

از خدای خود ارزو و نیاز دارم تا سالهای زیادی که از آرزوی من زیاده و بلند تر باشد بسیار عید های با استقلال و با شرف را مثل این روز مبارک به ملت افغانستان اعطا کند تا ما و شما همیشه با شرف و ازاد بوده در دین و دنیا با عزت و سرفراز باشیم !

الهی امین !!

سره ډغره ووهو، دا دهيواد دراپورته کولو گران کار چی داوولس په ضد نه دی، له خلکوڅخه پرته په يوازی ځان سرته نه شی رسول کيدای، مور ته بنایي چی خپله راتلونکی مرحله په مرحله سمبال کړو، دناکامی او دنیست کیدو د مخینوی لپاره بدلون ته اړیو.

دی هغو کسانو ته چی ترینه راچاپیردی اوتراوسه باور پری لری وایی دادی هغه وروستی ځل چی د خپل شاه لاس په لاس کی نیسی او ستاسی سترگی دده په لور کړی دی... ماغوبنبل چی خپل هیواد ته په سیاسی، کلتوری او ټولنیزو ډگرونو کی بدلون راولم، ... ماغوبنبل چی افغانستان د زغم یوه دسی خاوره وی چی ټول پکی گډ ژوند وکړای شی، دازما آرمان وه... په دی لسيزه کی، زه خوشحاله او ویاړمن وم چی ددی هیواد د سرنوشت په ټاکلو کی برخه واخلم، د ودانولو په برخه کی یی یوه تیره کیردم او ستاسی دی کورودان وی چی ددی گران ولس دراتلونکی په برخلیک کی راسره شریک واست.

او په پای کی له خپلو خلکو سره دیوه لوی هوښیار په خبره خدای پامانی کوم، زه درنه لارم، نوربه می نوم وانه وری، خوخدای دی تاسی نیکمرغه لری.

غازی امان الله خان د هیواد تر خپلواکی وروسته هڅه وکړه چی گران افغانستان د پرمختللو هیوادو په لیکه کی ودروی. ده د دوه اړخیزو اړیکو او همکاريو پر بنسټ د هیواد د سیاسی، فرهنگی، اقتصادی او ټولنیزو برخوکی بدلونونه رامنځ ته ترڅو هیواد د پرمختیا او بسیرازی لوړو پوړیو ته ورسوی. او په پای کی باید ووايو چی غازی امان الله خان د آسیا، په زړه کی دیوه وړوکی خو غیرت من اولس مشری کړی او هغوی دخپلو څیرک فکر په مټ دخپلواکی له نعمته برخه من کړل دی یوازی واکمن وه چی نه یوازی دخپل ولس بلکی د ټولی نړی بسیرازی او سوکالی غوښتله او همدی لیدلوری، سپیڅلی هیلي او ټینگی ارادی یی نوم ژوندی، سرلوری او تلپاتی ساتلی دی.

راتولونه اوانتخاب:

آ- سلیمان خیل

خوشی مینمایم و هر وقتیکه باز کار شد ان وقت باز شما را خواهم خواست .

نفری که جدید داخل نظام گردیده برای شان می گویم : اشخاصی که حالا پزشک شان پوره شده و میروند گردن انها از مسولیت نسبت به شما خلاص گردیده است حالا باید شما خود را مسوول به نزد خدای تعالی و رسول الله (ص) بدانید وهرساعت خدای (ج) خود را حاضریدانید چون در دیگر ممالک کندک کوتوالی تو پخانه نه می داشته باشند از ان رو حکم نمودم نفری که موعد ان پوره شده باشد رخصت می باشند و باقی نفری که زیاد می مانند چون که همه فوجی نظام به نظرم یکی هستند به کندک های اردل و اردلیان داخل کرده شوند و باید که نفری کوتوالی به چوب وپیش قبض حفاظت ملک را بکند.

شماره ۱۷ امان افغان سال ششم، ۷ سنبله ۱۳۰۴ هـ ش نطق اعلیحضرت غازی امان الله خان در کمپ وزارت حربیه در پغمان :

اولاد های غیورم، من از دیدن روی های شما خیلی ممنون شدم، افکار و خیالاتتان را نسبت به من عاجز بیان داشته وپگانه حاصل نمودن استقلال را بمن عاید داشته اید، تشکر دارم، من استقلال افغانستان را بزور و بازوی شماعسکر صولت پیکر خود حاصل داشته ام، در وقت که یک گروه مملکت می خواستند که لکه بدامن استقلال برسد باز همت و غیرت شما رفع انرا نموده، دوام استقلال را از خداوند کریم و روحانیت رسول الله صلی علیه وسلم وباز به همت و غیرت و جانسپاری های شما منوط می بینم. مرگ حق است وهریکی دراین راه رفتنی، بنا برآن برای مان یک مرگ خیلی نامدار وبا شرف که در راه خدمت استقلال و بقای ان باشد می خواهم، و هیچ نمی خواهم که زیر لحاف بمیرید

از خدای خویش می خواهم که اولاً هزار ها راز خودپیش کرده بعد از ان اگر بمیرید حسرتی نخواهد بود .))

زه له ملت څخه غواړم چی زما ريفارمونه ومنی، ځکه چی دا زموږ وظیفه ده چی پرته له دی چی خپله پرتمینه ماضی هیره کړو، دخپلوځانونو په مقابل کی دوظیفی په شان له خپل اوس

دوره امان الله خان و نخستین تجربه آزادی مطبوعات

عبدالله شادان

داند: بعد از یک دوره استبدادی، افغانستان تبدیل شد به یک نظام مشروطه شاهی، در دوره امان الله خان مخصوصاً لوی جرگه ها مهم است. در دوره شاه امان الله لویه جرگه صیغه مجلس قانون ساز یا قانون اساسی را می گیرد. چیزی شبیه مجلس موسسان در کشورهای دیگر. در دوره امانیه گام های بلندی به سوی مدرنیسم برداشته شد. اولین قانون اساسی زیر نام نظامنامه اساسی تصویب شد. بیش از پنجاه نظامنامه یا قانون برای تنظیم عرصه های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی به اجراء در آمد.

نشریه "امان افغان" همان اهداف اصلی و عمده سراج الاخبار افغانستان محمود طرزی یعنی: استقلال، ملی گرایی، تجدد گرایی، استعمار زدایی و اتحاد و ترقی کشور های مسلمان را دنبال می کرد. با این تفاوت که سراج الاخبار از آن به عنوان سلاحی برای کسب استقلال کامل سود می جست و امان افغان آنرا برای حفظ استقلال و پیشرفت و ترقی افغانستان تبلیغ می کرد.

گسترش معارف و دانش، صنایع و مطبوعات در صدر اصلاحات قرار گرفت. بیش از ۲۰ نشریه از جمله روزنامه، جریده، مجله و نشریه های دولتی و اختصاصی و آزاد در مرکز و برای اولین بار در ولایات افغانستان منتشر شد. کاظم آهنگ مولف سیر ژورنالیسم در افغانستان در باره مطبوعات این دوره نوشته است:

"در وقت اعلیحضرت امان الله روزنامه نگاری توسعه پیدا کرد ما در این زمان روزنامه پیدا کرده می توانیم، هفته نامه دیده می توانیم و مجلات به مشاهده می رسد. برای نخستین بار روزنامه های ولایتی به میان آمد، در ننگرهار، اتحاد مشرقی، در بدخشان، اصلاح، در مزار شریف، بیدار، درهرات، اتفاق اسلام، در قندهار، طلوع افغان، در پکتیا اخبارغازی، بوجود آمد و اکثر وزارتخانه نیز نشریه های خود را داشتند. وزارت معارف به نام "معارف" مجله اردو در وزارت دفاع افغانستان بوجود آمد. اخبار ثروت از طرف وزارت مالیه به چاپ می رسید و در عین زمان برای

رویداد هایی که در سالهای جنگ اول جهانی اتفاق افتاد، در پایان این جنگ در سال ۱۹۱۸ میلادی و پس از آن بر شکل گیری حوادث در جهان و منطقه و از جمله بر افغانستان اثر گذاشت. در افغانستان امیر امان الله خان در پی قتل پدرش در فبروری/فوریه، سال ۱۹۱۹ میلادی به پادشاهی رسید. دوره پادشاهی امیر امان الله خان با تحولاتی مشخص می شود که جریده سراج الاخبار افغانستانی سالهای متمادی منادی آن بود. از جمله و مهمتر از همه، بازگرفتن استقلال افغانستان از دولت هند بریتانیایی.

دکتر اسدالله شعور پژوهشگر افغان در باره اهمیت این حادثه و اثرات آن بر سیاست و فرهنگ و از جمله مطبوعات می گوید: "با بدست آمدن استقلال تحول بسیار عمیق و بنیادی در شئون مختلف زنده گی مردم رونما می شود و به صورت مشخص در بخش مطبوعات. مطبوعات از نظر کمی و کیفی در مرحله رشد غیر منتظره می رسد. آزادی بیان وجود دارد، روشنفکران بدون استثناء از دولت ملی خود طرفداری می کنند."

عبدالحمید مبارز روزنامه نگار و تحلیلگر سیاسی افغان دوره امانیه را دوره گذار از استبداد به مشروطیت، قانون اساسی و لوی جرگه سازنده می

کند. دکتر سنزل نوید مطبوعات آزاد آن دوره افغانستان را با کشور های منطقه و همسایگان افغانستان مقایسه می کند:

"در ایران مطبوعات آزاد فقط در خارج از ایران چاپ می شد مثلا "حبل المتین" در کلکته هند، به چاپ می رسید که یک نشریه شخصی و آزاد بود یا مثلا "چهره نما" در قاهره تاسیس شد، همچنین "آزادی شرق" در برلین تأسیس شد. از این برمی آید که در داخل ایران مطبوعات آزاد جایی نداشت و مدیران مسئول و سردبیران این نشریات همه ایرانی ها بودند. در آسیای مرکزی در آلمان چون بلشویک ها این منطقه های را گرفته بودند مسئله ای جدا بود و در ترکیه مطبوعات شکل دولتی داشت".
تولد نشریه های آزاد

در سال ۱۹۲۷ میلادی با ظهور نشریه های آزاد فصل تازه ای در مطبوعات افغانستان باز می شود. و سه نشریه: "انیس"، که مدیر مسئول آن غلام محی الدین انیس بود، "نسیم سحر"، که مدیر مسئول آن احمد راتب بود و نشریه "نوروز" که مدیر مسئول آن محمد نوروز بود، یکی پی دیگری به میان آمدند.

این سه نشریه در مواردی انتقاداتی شدید الحنی را منتشر می کردند. به طور مثال انیس در مطلبی به نام "دزدان سرخ پوش" از پلیس انتقاد می کند و می نویسد که پلیس با دزدان و قطاع الطریقان همدست می شدند و خانه های مردم را می ربودند.

یا مثلا نشریه نسیم سحر در مطلبی با عنوان "مظاهر مدنیت اروپا" مطلبی دنباله داری را به نشر رساند و می نویسد که یک اقلیت ممتاز می رود، کلاه های شاپو می پوشند، لباس های زیبای اروپایی را به برمی کنند و این "طبقه اول" مال و پول و افغانستان را می برند و در اروپا مصرف می کنند، نسیم سحر این اقلیت را طبقه اول گفته و آن انتقاد صریحاً متوجه پادشاه و خانواده او بود، چرا آنها اقلیت ممتاز بودند و از همین رو روزنامه نسیم سحر را به زودی متوقف کردند. محی الدین انیس و احمد راتب به پول شخصی خویش نشریه را نشر می کردند".

محی الدین انیس در نخستین شماره جریده اش "انیس" که در پنجم ماه مه ۱۹۲۷ برابر با ۱۵ ماه ثور ۱۳۰۶ منتشر کرد اهداف نشریه اش را این گونه اعلام می کند:

محاكمه محی الدین انیس

تشریح و توضیح قوانین، نشریه ای منتشر می شد که به آن ابلاغ می گفتند".

حرف اصلی، ملی گرایی و استقلال طلبی

مهم ترین نشریه این دوره، جریده هفتگی دولتی امان افغان بود که نخستین شماره آن در روز بیست و هشتم حمل/فرودین ۱۲۹۸ خورشیدی دوازدهم اپریل/آوریل ۱۹۱۹ منتشر شد.

نخستین مدیر مسئول "امان افغان" عبدالهادی داوی، یکی از مشروطه خواهان برجسته و سردبیر سابق سراج الاخبار افغانیه، بود. دکتر سنزل نوید پژوهشگر مسایل تاریخ و کارشناس دوره امانیه در امریکا معتقد است که نشریه امان افغان در واقع ادامه سراج الاخبار بود:

"امان افغان در واقع ادامه سراج الاخبار بود و همان مرام و اهداف سراج الاخبار را پیش می برد و کسانی که (دست اندرکار) مطبوعات این دوره بودند اکثرا روشنفکران و نویسندگان و نویسنده هایی بودند که بعضی شان به گفت آقای حبیبی به گروه جوانان افغان یا مشروطه خواهان تعلق داشتند، اما بهر صورت اکثر این نویسندگان یک همبستگی فکری با دولت امانی و خود شخص شاه داشتند".

همانگونه که یاد شد نشریه "امان افغان" همان اهداف اصلی و عمده سراج الاخبار افغانیه محمود طرزی یعنی: استقلال، ملی گرایی، تجدد گرایی، استعمار زدایی و اتحاد و ترقی کشور های مسلمان را دنبال می کرد. با این تفاوت که سراج الاخبار از آن به عنوان سلاحی برای کسب استقلال کامل سود می جست و امان افغان آنرا برای حفظ استقلال و پیشرفت و ترقی افغانستان تبلیغ می کرد.

نخستین قانون مطبوعات

و اما یکی از دستاوردهای مهم این دوره در عرصه مطبوعات تصویب نظامنامه مطبوعات و یا قانون مطبوعات در ۱۸ ماده در ماه جدی/دی سال ۱۳۰۳ خورشیدی و به دنبال آن ظهور مطبوعات آزاد یا غیر دولتی است.

در این نظامنامه، شرایط به وجود آمدن نشریه های آزاد و جرایم مطبوعاتی تعریف و تعیین شده بود. در حالی که در آن سالها مطبوعات در کشور های همجوار افغانستان تحت کنترل شدید قرار داشت، در افغانستان چندین نشریه آزاد می توانست از کاستی ها و نارسایی ها در دولت انتقاد

مانده تا امروز در افغانستان وجود دارد، بعضی از مقامات دولتی آن وقت خلاف مقررات و خلاف اصولنامه مطبوعات و خلاف تحمل دولت، بعضی اوقات کوشش کردند تا نظر خود را بر مطبوعات تحمیل کنند که این را نمی توانیم کنترل و نظارت مستقیم از طرف دولت حساب کنیم".

روشنفکران حامی شاه

ولی چرا درین دوره موارد سانسور نشریه ها و مواخذه روزنامه نگاران اندک است. دکتر سنزل نوید دلیل آن را همسویی و همفکری روزنامه نگاران با دولت و شخص شاه ذکر می کند:

"یکی از مرام های دولت امانی به وجود آوردن دموکراسی بود به این سبب مطبوعات آزاد در قانون اساسی گنجانیده شده بود و کسانی چون آقای محی الدین انیس خود از جمله لیبرالها و کسانی بود که با شخص شاه همفکر و هم نظر بود و به همین خاطر شما کمتر فرقی بین جراید آزاد و جرایدی که از طرف دولت تأسیس و حمایت می شدند می بینید. چون اکثر محررین (سردبیران) هم نوا با شخص شاه بودند".

توجه به حقوق و آزادیهای زنان:

از مشخصات برجسته این دوره، یکی هم توجه جدی به زندگی، حقوق و آزادی های اساسی زنان در افغانستان است. نماد های این توجه قوانین تضمین کننده حقوق زنان، تاسیس مکاتب/مدارس، برای دختران و ظهور "ارشاد النسوان" نشریه اختصاصی زنان است. انتشار این نشریه اهمیت ویژه ای داشت، زیرا از سویی در جامعه سنتی آن روز افغانستان یکی از مظاهر مدرنیسم و اقتدار نیرو های تجدید گرا به شمار می رفت و از سویی دیگر از نخستین نشریه های اختصاصی زنان بود که در منطقه منتشر می شد.

می اسکنازی افغانستان شناس و کارشناس فرانسوی دوره های سراجیه و امانیه معتقد است که تلاش و کار "اسما" خانم محمود طرزی که نشریه مخصوص زنان را راه اندازی کرد در این زمینه موثر بوده است. خانم روح افزا سردبیر ارشادالنسوان، نخستین نشریه اختصاصی زنان بود که به مدیر مسئولی اسما خانم طرزی، منتشر می شد. اما تنها حرف اول نامه های این دو خانم در صفحه نخست نشریه چاپ می شد.

اولین شماره "ارشاد النسوان" مجله هفته وار اختصاصی زنان افغان به تاریخ ۲۷ حوت ۱۲۹۹ خورشیدی برابر با ۱۷ مارچ ۱۹۲۱ میلادی به نشر

"انیس طفلک نوزادیست در عالم مطبوعات می خواهد. در اوقات فراغت ندیم، در ساعت های کار معاون، در امور مشکله مشاور، در حالات غم و اندوه سمیر و الحاصل در حیات فکری و عملی عموم، خاصاً فریق مامورین مونس و خدمتگار باشد".

اینگونه بود که "انیس" به زودی مونس عام و به ویژه دانش آموزان و مامورین دولت شد. وقتی محی الدین انیس به عنوان اولین خبرنگار آزاد در تاریخ مطبوعات افغانستان، به دلیل انتشار یک نامه انتقادی در شماره ۲۰ حمل ۱۳۰۷ خورشیدی محاکمه شد، دانشجویان و کارمندان دولت اعتراض کردند و سر انجام محمد ولی خان وکیل سلطنت، از وی معذرت خواست.

درین نامه که به قلم سعد الدین انصاری منتشر شده بود از یک گروه سرخ پوش دزد و غارتگر شکایت می شود. در آن زمان پلیس افغانستان اونیفورم سرخ رنگ داشت. بخشی ازین نامه را می خوانیم:

"الها! پروردگارا! تو خود میدانی که گذر توپچی باغ کابل را سارقین و قمار بازان ظالم زیر بمباران خود گرفته، ساکنان آنجا را مورد حمله های تباه کن خود قرار داده شبها اموال و اجناس غریبانه شان را چپاول و تاراج می کنند"

"خدایا! اگر بگویم این ها مانند پلیس هستند، به آتش غضب خود مرا خواهی سوخت. به هر حال مرا بیدار خوابی بیخود کرده، همیشه تصوراتم به خطا می رود. این ها ابداً پلیس نه می باشند. فقط چنین خیال می رود که لباس ها و چوب های شان عینا مانند لباس ها و چوب های پلیس هاست و یا برای بدنام کردن حضرات پلیس های وطن مقدس، البسه، کلاه و چوب پلیس را دزدیده و در بر کرده اند".

بازداشت محی الدین انیس به دلیل انتشار این نامه انتقادی، حاکی از نظارت مقامات بر مطبوعات و سانسور دولتی است. اما حدود این نظارت و سانسور تا کجاست؟ دکتر اسدالله شعور به این باور است که نظارت دولت و سانسور مطبوعات در دوره امیر امان الله خان بسیار خفیف بوده و به هیچ وجه با دوره های قبلی و بعدی آن قابل مقایسه نیست:

"ما موردی را نشنیده ایم که حاکی از وجود سانسور و نظارت شدید و تحکم دولت بالای مطبوعات آزاد ملی و مطبوعات دولتی داشته باشد. ولی از آن جاییکه افغانستان یک مملکت عقب مانده بود و ذهنیت عقب

بسیاری از مورخان به این نظر اند که مطبوعات دوره امانی علی رغم نقشی که در اعتلای اندیشه های آزادیخواهانه، ملی گرایانه، ترقی خواهانه و اشاعه مدرنیسم ایفا می کرد، مورد حمایت همه گروه های اجتماعی و سیاسی قرار نداشت.

روحانیون بزرگ، زمینداران بزرگ و متنفذ، اشرافیت و برخی از درباریان از اصلاحات و تجددگرایی در این دوره راضی نبودند. به نظر برخی از مؤرخان بخش هایی از این اصلاحات با فرهنگ و سنت های اجتماعی نیز در تقابل قرارداشت.

در همین حال شماری از مورخان می گویند اسناد تاریخی حاکیست که بعضی از مقامات دولت با مقامات هند برتانوی، در تماس شدند و می خواستند به سلطنت امان الله خان پایان دهند.

شماری از رهبران مذهبی در نواحی مرزی در میان عشائر به تبلیغات سوء علیه امان الله خان پرداختند.

خلاصه این که این عوامل باعث شد دولت امانی در ماه جنوری/ژانویه ۱۹۲۹ سقوط کند. و امیر حبیب الله کلکانی معروف به بچه سقاء بر جای او بر تخت بنشیند.

دوره کوتاه سلطنت امیر حبیب الله کلکانی در جنگ و زد و خورد در ولایات سپری شد.

در این دوره اصلاحات متوقف شد. اما شماری از جراید در مرکز و ولایات منتشر می شدند به زودی نشریه "حبیب الاسلام" جانشین "امان افغان" شد.

در این دوره ۹ ماهه شماری از نشریه ها از امیر حبیب الله کلکانی دفاع می کردند و برخی از نیرو های ضد دولت او شماری از نشریه های دوره امانی در ولایت همچنان چاپ می شدند و نشریات تازه ای نیز در شماری از ولایت به میان آمد از جمله نشریه ای به نام غیرت اسلام در جلال آباد به میان آمد و ابراهیم کامه وی نشریه ای را به نام الایمان که موضع ضد دولتی داشت منتشر می کرد.

سلطنت امیر حبیب الله پس از ۹ ماه سقوط کرد. او و یاران نزدیکش اعدام شدند و نادر خان در اکتبر ۱۹۲۹ بر تخت پادشاهی افغانستان نشست.

رسید و هر روز پنجشنبه منتشر می شد، ولی هنوز مشخص نیست که این نشریه در مجموع چند شماره منتشر شد.

دکتر اسدالله شعور معتقد است که مطبوعات این دوره (دوره امان الله خان) در پرورش یک نسل آزادیخواه و مبارز کمک کرد نسلی که در سالهای بعد وقتی آزادی های مدنی سلب شد، نمایندگان آن برای بازگرفتن آن آزادی ها زندگی شان را قربانی کردند.

بدیهی است که تعدد نشریه ها، آزادی نسبی بیان و گسترش مطبوعات در ولایات می توانست باعث آگاهی بیشتر و بیداری سیاسی مردم شود.

در این دوره ۱۴ چاپخانه در مرکز و ولایات فعال بود. آمار نشان می دهد که از ۱۳۲۴ تا ۱۳۲۷ حدود ۷۰۰ هزار جلد کتاب درسی در این چاپخانه ها چاپ شد که در افغانستان بی سابقه بود.

دکتر اسدالله شعور معتقد است که مطبوعات این دوره (دوره امان الله خان) در پرورش یک نسل آزادیخواه و مبارز کمک کرد نسلی که در سالهای بعد وقتی آزادی های مدنی سلب شد، نمایندگان آن برای بازگرفتن آن آزادی ها زندگی شان را قربانی کردند: "با سقوط دولت امانی همین روشنفکران تحت تأثیر همان تبلیغات، تحت تأثیر همان مطبوعات با چه جان فشانی هایی برای حفظ دموکراسی و برای بازگشت دموکراسی عمل می کنند که حتی صدها جوان را می بینیم که از زنده گی خود و فامیل خود می گذرند."

تأثیر مطبوعات بر ادبیات: پژوهشگران به این باورند که مطبوعات دوره امانیه در عرصه ادبیات نیز اثرات مهمی بر جا گذاشت. به نظر لطیف ناظمی شاعر، روزنامه نگار و پژوهشگر ادبی، مطبوعات این دوره مظهر نخستین تجربه های ادبی در افغانستان بوده است:

"نخستین تجربه های ادبی جدید را ما در این دوره می بینیم. مثلاً نخستین داستان در کشور ما در همین دوره چاپ می شود البته به غیر از کتاب تصویر عبرت یا داستانی که عبدالقادر پسر سردار ایوب خان در بیرون از کشور نوشته و در بیرون از کشور چاپ شده بود. در داخل کشور ما نخستین داستانی که چاپ می شود، جهاد اکبر است که مولوی محمد حسین پنجابی یکی از مشروطه خواهان و جان نثاران ملت از هندی های مقیم افغانستان نوشته بود."

د افغانستان د خپلواکۍ د بیرته گټلو د سلمې کلزې په ویاړ د

محبوب

خپلواکۍ لاسته راوړنې

کې یې پر انگریزانو اوربل کړ او بالاخره یې د نړۍ تر ټولو خونړۍ امپراتوري یې د ۱۹۱۹ م کال د جون پر دویمه متارکې ته اړووستله. افغانستان د خپلواکۍ د انقلاب په بري سره پخپل کورني او بهرني سياست کې . بشپړ خپلواک او مستقل شو. د افغانستان تور، سور زرغون بیرغ، چې د افغانستان د ملي حاکمیت او استقلالیت نماینده گي یې کوله د نړۍ په بیلابیلو هیوادونو په رسمیت وپیژاند او له افغانستان سره یې د یوه خپلواک هیواد په توگه خپلې سیاسي او دیپلوماتیکې اړیکې ټینګې کړې. غازي امان الله خان د آسیا، افریقا او اروپا بیلابیلو هیوادونو ته رسمی سفر وکړ او د دولتونو له مشرانو سره یې په دغو لیدنو او کتنو کې یو شمیر مهم تړونونه لاسلیک کړل.

په هیواد کې د سیاسي نظام د پیاوړتیا او گټورتیا په موخه د ۱۲۹۷ ش کال په حوت کې د وزیرانو شورا جوړه شوه او اعلیحضرت امان الله خان هغه مهال د وزیرانو شورا د جوړیدو په ویاړه داسې وویل: «زموږ حکومت به په افغانستان کې لازم اصلاحات وکړي، خو زموږ ملت هیواد وکولای شي چې د نړۍ په متمدنو ملتونه کې مناسب ځای او مقام حاصل کړي». همدارنگه یې د خپل خکوت د بهرني سياست په اړه وویل: « وروسته له دې به زموږ اړیکې له هیوادونو سره متقابلې او بالمثل وي».

دا هم باید ووايو، چې په ۱۳۰۰ ش کال د ناظر او نظارت کامې په وزیر او وزارت باندې تبدیل شوې. دغه راز د سردار، داروغه، سرپرست، اقا سي اوباشي کلمې چې پخوا د ادارو مشرانو ته په کاروړل کېدې د نایب الحکومه، رئیس او مدیر پر القابو باندې تبدیل شوې.

د خپلواکۍ د انقلاب د بري په نتیجه کې و چې د یووالی او جمعی پریکړو څو لویې جرگې جوړې شوې. د ۱۳۰۱ ش. کال د حوت په میاشت کې لویې جرگې د افغانستان لومړنی اساسی قانون (د افغانستان د دولت اساسي نظامنامه) په (۷۳) مادو کې تصویب کړ. (۳) په دغه قانون کې نه یوازې د افغانستان خپلواکي تسجیل شوې وه، بلکې دغه قانون یوه لویه اوتاریخي وثیقه او ملي لاسته واوړنه وه، د افغانانو یو مستند ملي هویت و.

سل کاله وړاندې په هیواد مینو افغانانو د غازي شاه امان الله تر مدبرانه مشرۍ لاندې د لویې بریتانیې درې نیم لکه مجهز او عصری پوځ ته د وطندوستۍ او اتحاد په زور د درېیم ځل لپاره ماتې ورکړه او انگریز یې دې ته اړ کړ، چې د افغانانو د خپلواکۍ داعیې او ستر تاریخی بري ته غاړه کېږدي او د افغانستان بشپړه کورنۍ او بهرنۍ خپلواکي او استقلال په رسمیت وپیژني. دغه ټکي د ټولنیز علومو کارپوه اوتاریخ لیکوونکی ښاغلی دوکتور محمد شریف «ځدران» څرگند کړل او وویل: یې له شکه د غازي شاه امان الله خان مدبرانه رهبري وه، چې د لویې بریتانیې پر ضد یې د جهاد اعلام وکړ او لر او بر افغانان یې د بریتانیوي استعمار پر ضد متحد او رهبري کړل. د فخر افغان په وینا، په افغانانو کې ډیر پادشاهان تیر شوي، لیکن د افغانانو ښځو او نرو چې څومره مینه او محبت د امان الله سره وه، دومره دبل پادشاه نه وه. امان الله خان به ویل چې زه د افغانانو انقلابی پادشاه یم او د هغه دا خبره بالکل رښتیا وه، ځکه هغه په افغانانو کې یو عجیبه انقلاب یو سیلاب وي چې راشي نو ویده خلک یوسي او وینس تري گټي او چټي کړي. افغانانو هغه مهال نه یوازې د خپلواکۍ انقلاب منزل ته ورساوه، بلکې په سیاسي، اقتصادي او فرهنگي ډگر کې یې ښې او گټورې گټې ترې او چټې کړې. دغه گټې او لاسته راوړنې خورا څرگندې وې

الف - په سیاسي برخه کې:

دوکتور ځدران زیاته کړه: د خپلواکۍ د انقلاب تر ټولو لومړنۍ او ستره لاسته راوړنه دا وه، چې افغانانو پخپل اتحاد او میراني سره د خپل هیواد څخه دفاع وکړه او د نړۍ ستر استعماری زبر ځواک ته یې ماتې ورکړه. پر بریتانیوي استعمار باندې د افغانانو بری د نړیوال استعمار د زوال ښادونه کېښودل، آزادی بخښوونکي تحریکونه او ملتونه یې را بیدار او وینس کړل.

د خپلواکۍ د انقلاب بله لویه لاسته راوړنه دا وه، چې لر او بر افغانان یې د بریتانیوي استعمارگرو پر ضد سره یو کړل او ددوی د اتحاد په نتیجه کې وو، چې د الله اکبر په یوه غږ سره یې د سپین وام، میرانشاه، وانا، سرویکي او ټل عسکري مرکزونه یو په بل پسې ونيول، په خیبر، سپین بولدک او چمن

ترتیب او تصویب کړه په همدغه کال یې د افغانستان د مصنوعاتو د استعمال فرمان صادر کړ. ورپسې یې د لمي مخکو د کرنې، د دولت د خزانو، د عمومي بودجې او د دولتي تعمیراتو په اړه نظامناځې خپرې کړې، خو په دغو برخو کې چارې اسانې او قانوني اړخ پیدا کړي د کابل ښار د پراختیا، جوړښت او سمون په خاطر د ۱۳۰۳ ش. کال په حمل کې د کابل ښاروالي جوړه او په کارې پیل وکړ. په همدغه کال د غازي بند د جوړولو کار تمام شو او لس زره جریبه مخکته تر اوبو لاندې راغله. همدارنگه د کابل ښار د روښانولو لپاره د تئویر شرکت جوړه شو د ۱۲۹۸ ش کال مالي عواید ۴۰ میلیونه کابلې، مصارف ۳۱ میلیونه او ذخیره ۹ میلیونه وه. د ۱۲۹۹ ش کال دولتي عواید ۴۵ میلیونه، مصارف ۳۶ میلیونه او ذخیره نهه میلیونه وه. د ۱۳۰۳ ش. کال مالي عایدات ۷۵ میلیونه کابلې، مصارف ۶۸ میلیونه، سپما ۷ میلیونه وه. د ۱۳۰۵ ش کال دولتي عواید ۷۲ میلیونه افغانستان، مصارف ۵۰ میلیونه، سپما ۲۲ میلیونه افغانستان وه د ۱۳۰۶ ش کال مالي عواید ۸۲ میلیونه افغانی، مصارف ۶۴ میلیونه، سپما ۱۸ میلیونه وو. له پورته ارقامو څرگندېږي، چې د دولت عواید د هغه د مصارفو پرتله زیات وو او هیواد د اقتصادي ودې پر لور روان و. په داسې حال کې چې هیواد په داخل او خارج کې د کورنۍ او بهرنۍ ارتجاع له توطیو سره مخامخ و. خو سره له دې اقتصادي ودې دوام درلود او په دې برخه کې یو په بل پسې بدلونونه روان وو.

ښاغلي دکتور ځدران زیاته کړه: په ۱۲۹۹ ش کال د کابل د هوايي میدان او په ۱۳۰۲ ش کال د دارالامان د نوي ښار د جوړولو کار پیل شو. د ۱۳۰۰ ش. کال په سنبله کې د پغمان او ده افغانان ترمنځ د اوبو د نل لیکې غزول بشپړ شول. په ۱۳۰۳ ش کال په پغمان کې د طاق ظفر کاربشپړ او افتتاح شو.

دولت په هیواد کې د ښې راکړې ورکړې په موخه په ۱۹۲۰ م کال کاغذي پیسې چاپ او رواج کړې، د مقیاساتو قانون یې په ۱۹۲۲ م کې وضع کړ له ۱۹۲۰ څخه تر ۱۹۲۵ م پورې د افغانستان صادرات له ۵۰ میلیونو فرانکو څخه تر یو بلیون فرانکو پورې لوړ شول دولت د لومړي ځل لپاره ارضی اصلاحات پیل کړل، دولتي مخکې یې خلکو ته وویشلې او د لومړي ځل لپاره یې اضافی غنم اووريجې او نورو زراعتي تولیدات پر روسیه باندې وپلورل او خارجي اسعار یې په لاس راوړل جنسي مالیه یې پر نغدي مالیه واړوله او د مالیه د ادارو د تنظیم په موخه یې په کابل کې د «اصولو دفتر داری» ښوونځی جوړ کړ. د صنایعو د هڅونې او د دولتي املاکو د څرخولو قوانین یې پاس کړل. د سوداګرۍ په موخه مختلف تجارتي شرکتونه منځ ته

پر اساسی قانون سر بیره یوازې په ۱۳۰۱ ش. کې (۳۱) بیلابیلې دولتي نظامناځې خپرې شوې. (۴) په داسې حال کې چې د خپلواکۍ په لومړیو لسو کلونه کې له (۷۰) زیاتې نظامناځې خپرې شوې او په سیاسي، اقتصادي او ټولنیزو برخو کې د حکومت او ملت د گټې ورگړیدلي دي.

ده څرگنده کړه: خپلواک ځوان دولت له دریو قواوو یعنی له اجرائیه قوې، مقننه قوې او قضائیه قوې څخه جوړ شوی و، چې په سر کې یې شاه غازي امان خان و مقننه قوه هغه وخت د «دولتي شورا» په نامه یادیده او له دوو برخو څخه جوړه وه، چې یوه برخه یې انتصابی او بله برخه یې انتخابی وه محمد ولی لیکي، چې «د اساسی قانون ترڅنگ (۷۷) نظامناځې تصویب شوې او د قوانینو او نظامنامو د تطبیق په غرض پخپله شاه د هیواد ولایتونو ته سفر کاوه او د هغو د تطبیق له څرنگوالی یې کنترول کاوه، له دولتي ادارو څخه د لیدني پرمهال یې له مسوولینو پوښتل، کاري نیمگړتیاوې یې پیدا کولې او د لازمو توضیحاتو په ترڅ کې یې مسوولین د هغو په لرې کولو باندې گمارل» دو کتورځدران جوته کړه: د افغانستان د لومړني اساسي قانون په ۱۶ مه ماده کې داسې راغلي وو: «د افغانستان ټول اتباع د شرعي او دولتي قوانینو له مخې له مساوي حقوقو او وجایو څخه برخمن دي». او دغه راز د هغه په (۱۱) ماده کې درج وو: «په افغانستان کې د اسارت او غلامۍ اصول بالکل موقوف دي»

شاه امان الله د ۱۳۰۴ ش کال د عقرب په اووم تاریخ د کندهار په شار کې پخپل امامت سره د جمعې لمونځ ادا کړ او د لمانځه د خطبې په ترڅ کې یې د مات د یووالي او ملي هويت په باب داسې وویل: «هر څوک چې په افغانستان کې ژوند کوي، پرته له استثنا افغان ورته ویل کیږي. پس دراني، غلجايي، اڅکزي او نورڅه معنا لري؟ مور ټول انسانان او مسلمانان یو، باید ملي یووالی ولرو او د کورني او بهرني دښمن پخ وړاندې یو موټی و اوسو زما په وړاندې ټول افغانان وروڼه دي. بې له شکه خدای (ج) مختلف قومونه او د بیلابیلو ژبو لرونکي پیدا کړي یو، خو واقعیت دادی چې واحد لرغونی تاریخ، گډ وطن او د یو اسلام پلویان یو، افغانیت زموږ ملي غرور او ملي هويت دی تاریخي اړتیا ده، چې له قومونو راووځو، یو افغان شو او که یو افغان شوو، اوسنی رایښې شوې ټولې ستونزې به هرو مرو حل او فصل شي. ده وویل: د یادولو وړده، چې د خپلواکۍ د بريالي انقلاب په نتیجه کې نه یوازې سیاسي بدلونونه رامنځ ته شول اوښې لاسته راوړنې یې درلودې، بلکې د هیواد اقتصادي ودې او پرمختیا ته هم زمینه برابر شوه د غازي امان الله خان په مشرۍ خپلواک دولت د هیواد اقتصادي ودې او پرمختیا په موخه ترټولو مخکې په ۱۳۰۱ ش کال د افغانستان لومړنۍ بودجه

په همدغه دوره کې د لومړي ځل لپاره ښځينه ښوونه او روزنه په رسمي توگه پيل شوه او د عصمت، مستورات او د کورنيو چارو ښوونځي يو په بل پسې جوړ شول. د لومړي ځل لپاره افغان نجونې د تحصيل په موخه د ترکيې اسلامي هيواد ته واستول شوې. د ښځو د روغتيا، ښوونې او روزنې په موخه د مستورات روغتون، د ښځو د حمايت ټولنه او د ښځو د تنوير په موخه د ارشاد النسوان جريده تاسيس شوه.

د هيواد د نيمايي نفوس يعنې د ښځو د بيدارۍ په باب د شاه امان الله نظر دومره مترقي او لوړو چې په يوه ستنې او وروسته پاتې ټولنه کې يې په رښتني توگه بدلون راوستونکي تدبيرونه ونيول او هغه دا چې ښځو ته يې د تحصيل حق، آزادۍ حق، د کار حق، په سياسي او ټولنيز ژوندانه کې د فعالې برخې اخيستې حق ورکړ او د دوی د پوهې او شعور د لوړيدو په موخه يې د ارشادالنسوان جريده خپره کړه.

د علم او فرهنگ دودې او پرمختيا په موخه په کابل کې ملي کتابتون، د معارف ټولنه، پښتو مرکه (پښتو ټولنه)، د فرانسوي، انگرېزي، روسي، جرمني، ايټالوي او ترکي ژبو د زده کړو ښوونځي، د نفوسو د راډيو او سينما جوړول، د ائينه عرفان او امان الاطفال مجلو خپرول ددې دورې فرهنگي لاسته راوړنې وې.

د معارف د تاسيس ترڅنگ د کتابتونو، تياتر، سينما، راډيو، موسيقي او هنرونو په پاملرنه، د مطبوعاتو قانون او د مطبوعاتو آزادۍ ته د امني دولت پاملرنه او د (۲۳) جريدو او مجلو، لکه داردو مجله، د معارف مجله، د امان افغان جريده، د ارشادالنسوان جريده، د اتحاد مشرقي جريده، د کندهار د طلوع افغان جريده، د نسيم سحر جريده او نورو په مرکز او ولايتونو کې خپرونې پيل کړې او د هيواد د آزادۍ په دفاع کې ودرېدې.

دغه راز د سواد زده کړې سيستم جوړ شو او پخپله غازي امان الله خان د سواد زده کړې يو نوې طريقه ايجاد کړه او د شاه دوشمشيره په جومات کې يې شاگردانو ته د سواد زده کړې په خپله ورکوله او دده د زده کړې طريقه د «اصول صوتي امانی» په نامه ونومول شوه. په نتيجه کې ويلاى شو، چې د خپلواکۍ د انقلاب لاسته راوړنې خورا پراخې وې ددې لپاره چې د خپلواکۍ د ورځې اهميت او ارزښت مو په لنډ ډول بيان کړى وي. افغانان بايد پر دې پوه شي، چې خپلواکۍ او استقلال هغه وخت په بشپړه توگه تامين کيدای شي چې زموږ هيواد په سياسي، اقتصادي او فرهنگي ډگر کې په خپلو متو متکي شي او دا د ټولو هيواد پالو او متعهدو افغانانو ملي ارمان دى.

راغلل. په نظر کې و چې د وسپنې د پټلۍ له لارې چمن په روسيه کې له کوشک سره وښلوي، څو په ۱۴ ورځو کې د اروپا مالونه کابل ته ولېږدوي. د کابل او کندهار ترمنځ يې د ريل سرک سروې وکړه، خو مخالفت ونشو. د ولايتونو تر منځ د تيلفون او تلگراف د لين غزول پيل شول په پغمان، جلال آباد او کندهار کې د برق سټيشونه جوړ شول، د څرمنې، باروتو، سميتو، گوگردو او برق فابريکو ته پراختيا ورکړل شوه. په کندهار، هرات او مزارشريف کې يو شمير کارخانې او فابريکې جوړې شوې د کانونو او نفتو ايستلو لپاره پروگرامونه جوړ او خارجي کارپوهان په کارو گمارل شول.

ښاغلی ځدوان زياته کړه: د خپلواکۍ سپه سالار غازي امان الله خان فرهنگي ودي او په ځانگړې توگه د معارف ترقي ته لويه پاملرنه وکړه او د معارف اهميت او اړتيا يې د خپلې يوې وينا په ترڅ کې داسې بيان کړه: «معارف د هر ملت بنسټ دى، هغه ملت چې معارف نه لري پر هيڅ شي نه پوهيږي او په ژونديو ملتونو کې نه حسايبېږي ... د هر شخص حقيقي بډايي معارف او علم دى». غازي امان الله خان په دارالامان کې د معارف بيرغ په خپلو لاسو لوړ او اوچت کړ او د شهرارا په نامه خپل شاهي قصر يې معارف ته وښه. د خپلواکۍ په دغه بريالى او تاريخي دوره کې د هيواد ښځينه او نارينه بچيانو لپاره د رسمي معارف بنسټونه په لومړني اساسي قانون کې تسجيل شول او د ټول هيواد په سلطه يې رسمي بڼه غوره کړه. د اساسي قانون په ۱۴، ۱۵ او ۶۸ ماده کې د معارف په باب داسې راغلي وو: «امر تدريس بالکل آزاد است، مطابق نصاب عمومي و خصوصى برای تدریسات مآذون و مجاز میباشند ام اشخاص اجنبی به استثنای نفریکه برای تعلیم استخدام میشود بداخل مملکت افغانستان به افتتاح و اداره مکاتب مجاز نیستند مکاتب عمومی افغانستان در زیر نظارت و تفتیش حکومت همه اسباب و تدابیری که برای علمیه و ملیه همه تبایح افغانستان برسیاق انتظام و اتحاد میباشند به نظر دقت میکیرد اما اصول تعلیمیه که امور اعتقادیه و مذهبيه اهل ذمه و افراد ستامنه تعلق دارد اخلال کرده نمی شود. برای تبعه افغانستان درجه ابتدائیه تحصيل معارف حتمی و مجبوریت، درجات و تفرعات آن معمول میشود» د ۱۳۰۷ ش کال په لويه جرگه کې د معارف وزارت د رپوټ په حواله تر هغه وخته پورې په افغانستان کې د ابتدايي ښوونځيو شمير په ولاياتو او مرکز د امني او امانيه په شمول ۲۲ ته رسیده، چې پنځوس زره ښوونکي يې درلودل.

د ښوونې او روزنې ټول لگښت شپته لکه دوه اتيا زره روپۍ و، چې د دغو روپيو پنځه لکه څلوېښت زره ملت ورکولې او پاتې نور لگښت د دولت پرغاړه

زن در پرتو حکومت امانی

رنگینه اسدی

و برای رسیدن به این هدف، نخستین کاری که انجام داد دخیل کردن ملکه ثریا در امور حکومتی بود تا از یک سو بانوان دیگر را برای کار در بیرون از منزل ترغیب کرده باشد و از سوی دیگر به همگان این ذهنیت را بدهد که حقوق زن و مرد یکسان بوده و هر دو دارای توانایی‌های مشابه می‌باشند. ممنوع قرار دادن حرمسراها، منع ازدواج دختران خرد سال و منع چهار ازدواج برای مردان از موارد دیگری است که حکومت امانیه را به عنوان نخستین حکومت حامی حقوق زن در افغانستان و کشور های منطقه معرفی می‌کند.

نخستین زنان رسانه‌ی دوره امانیه

همان طوری که گفته شد از حکومت شاه امان الله میتوان به عنوان آغاز گر فعالیت های بانوان در عرصه های مختلف مخصوصاً معارف و رسانه یاد کرد. در این زمان ملکه ثریا و بانو رسمیه همسر محمود طرزی کوشیدند تا با فعالیت های شان الگوی باشند برای بانوان دیگر و به نحوه آنها را ترغیب کنند تا به توانایی های شان باور کنند و فراتر از کارهای منزل بیندیشند و برای اجتماع شان کار های بزرگ انجام دهند. در سلسله همین تلاش ها بود که در کنار نخستین مکتب بانوان، افغانستان افتخار نخستین نشریه که از سوی بانوان رهبری می شد را نیز کسب کرد، افتخاری که تا آن زمان نصیب هیچ همسایه کشور عزیزمان نه شده بود. ارشادالنسوان نخستین جریده ای بود که از سوی زنان نشر می شد. این نشریه در سال ۱۳۰۰ خورشیدی به مدیریت «اسما رسمیه» نشر شد و با مرور زمان ستاره ای درخشان آسمان مطبوعات کشور شد. صحت، اخلاق، پخت و پز، خیاطی و پرورش کودکان مهم ترین محتوای ارشادالنسوان را تشکیل میداد، بر علاوه این نشریه همه تلاشش را میکرد تا بانوان افغان را از آخرین تحولات فرهنگی کشور های دیگر نیز آگاه سازد تا الهامی باشد برای انجام کارهای بهتر پس از ارشادالنسوان، نخستین رادیوی افغانستان یعنی «رادیو کابل» در سال ۱۳۰۷ خورشیدی کارش را آغاز کرد و خوشبختانه در این رادیو بانوان نیز فعالانه سهم گرفتند و بخشی از محتوای نشراتی آنرا پیش میبردند. نخستین بانوان گوینده در رادیو کابل رقیه ابوبکر، مستوره و رقیه جیب بودند و نخستین دختر خانم بانو مسعوده جلال بود که با اجرای یک اعلان رادیویی کارش را در دنیای رسانه یی کشور آغاز کرد. فرجامین سخن اینکه دوره ای امانیه با وجود آنکه دیری دوام نیاورد ولی بانهم با اصلاحات که در زندگی بانوان افغان بوجود آورد در یاد همه زنان کشور جاودان و ماندگار خواهد ماند.

زنان بیش از نیم جامعه افغانی را تشکیل می دهند و بدون شک در مسیر های پر خم و پیچ تاریخ درد های زیادی را متحمل شدند، گاهی از توانایی های شان در پیشرفت و ترقی کشور استفاده شده و گاهی هم به حاشیه رانده شدند، اما زنان شجاع کشورمان هرگز دست از مبارزه برنداشتند و در هر مقطع زمانی سهم شان را در شگوفایی افغانستان ادا کردند که یکی از این مقاطع آغاز حکومت امانی بود، در این زمان اصلاحات بنیادی در فعالیت ها و زنده گی زنان رونما گردید. با به قدرت رسیدن غازی امان الله خان و اعلام حکومت شاهی مشروطه دریچه ای تازه ای به روی زنان گشوده شد، حکومت امانیه سعی کرد تا آنان را بروی صحنه آورد و برای شان انگیزه دهد تا برای کشور شان مفید واقع شوند. در حقیقت باید گفت که نخستین نهضت زنان نیز در این زمان شکل گرفت و شاه جوان با همکاری همسرش کوشید تا به بانوان کشور بفهماند که آنان میتوانند کارهای بزرگتری برای خود و اجتماع شان انجام دهند. غازی امان الله خان نخستین شاه کشور بود که بیشترین توجه را برای تحصیل زنان کرد چون درک میکرد که جامعه ای توانمند نیازمند بانوان توانمند است و تنها راه توانمندی آنان رفتن به مکتب و ادامه ای تحصیل بود، به همین دلیل نخستین مکتب دخترانه کشور در دوره امانیه بنیاد گذاشته شد. این مکتب «مستورات» نام داشت و در سال ۱۹۲۱ میلادی توسط ملکه ثریا افتتاح شد، در این مکتب که از سوی همسر محمود طرزی مدیریت می شد نخستین بار بیش از ۲۰۰ دانش آموز مصروف فراگیری علم و دانش شدند که بعد ها این رقم بیشتر شد بعد از مستورات عصمت دومین مکتب در کشور بود که برای دختران ساخته شد. دروازه های این مکتب در سال ۱۹۲۱ میلادی بروی دختران دلیر کشور گشوده شد. یکی دیگر از کار کرد های خوب شاه امان الله خان برای ارتقای سطح تحصیلی و ظرفیت زنان اعزام آنها به کشور ترکیه جهت فراگیری تحصیلات عالی بود و در نخستین بورس تحصیلی که برای بانوان داده شد ۱۵ دختر خانم جهت تحصیل در رشته پرستاری راهی شهر استانبول شدند. شاه امان الله خان در زمان حکومتش تمام تلاشش را کرد تا نه تنها در عرصه معارف بلکه در تمام عرصه ها زنان را ترغیب کند تا در کنار مردان فعالانه سهم بگیرند

د غازي امان الله خان ژوند او پاچاهۍ ته يوه کتنه

عطا محمد ميخيل

گرځيده او دنرخونو څارنه به يې کوله، چې د ده ښو اجرا آتو، خلک ورته ډير خوشبين کړي وو. د ده پلار هم داسې وخت کې دلغمان په کله گوش کې ووژل شو چې په کابل کې حکومت عملا د ده په لاس کې وو، ده دخپلې پاچاهۍ له اعلان سره سم د افغانستان بشپړه خپلواکي هم اعلان کړه چې انگریزانو هم تر ناکامې جگړې وروسته د ۱۲۹۸ ش کال د زمري په ۲۸ نيټه (۱۹۱۹ م) د افغانستان بشپړه خپلواکي ومنله د خپلواکي له تر لاسه کولو وروسته يې د يوه قانوني حکومت رامنځته کولو ته لاس وغځاوه، د دولتي چارو له پاره يې نظام نامې جوړې کړې، اساسي نظامنامه يې په ۱۳۰۱ ش (۱۹۲۲ م) کال ترتيب، تصويب او نافذ کړه، خلکو ته يې قانوني ازادۍ ورکړې، ښوونځي او درس ځايونه يې تاسيس کړل، مطبوعات يې پراخ او په ولاياتو کې هم خواره کړل، بوديجه يې ترتيب کړه لويې جرگې يې جوړې کړې، د دولت شورايي تاسيس کړه، دملي شوراطرحه يې وکړه او په ټول هيواد کې يې دقانون د حاکميت له پاره هڅې وکړې، په نړيواله ساحه کې يې داستقلال د جگړې له پيلولو سره سم د افغانستان په رسميت پيژندلو له پاره روسيې، اروپا او امريکې ته هياتونه واستول او دهمدې سياسي تدبير په فشار يې انگریزان ژر تر ژره زموږ د سياسي استقلال منلوته چمتو کړل له امان الله خان سره زياته تلوسه وه چې اسلامي خلافت بيرته را ژوندی شي چې دې اقدام انگریز او روس دواړه په ويره کې اچولي وو، امان الله خان د خپل پلار دريم زوی و، ټينگ عزم او اراده، منځنۍ ونه، روغه سټه، غنم رنگه څيره، تورې غټې سترگې او لنډ بريټونه يې درلودل، اور مزاجه عصبي خو په عين حال کې متواضع، ډير ذکي، ژر

اعليحضرت امان الله خان دامير حبيب الله خان زوی، دامير عبد الرحمن خان لمسی، دامير محمد افضل خان کړوسی اود محمد زو دحکومت د موسس امير دوست محمد خان کودی وو دی دامير حبيب الله خان ديوي نازولې ميرمنې سراج الخواتين له نسه د پغمان زرگر دره کې د حاجي اسد خان کره د ۱۲۷۰ ش (۱۸۹۱ م) کی وزیږيد او په ناز او تنعم کی په شاهي دربار کې لوی شو، ده چې ښی او کين لاس وپيژانده په دې هم پوه و چې زموږ په ټولنه کې کلکو ملي او ديموکراتيکو تحولاتو ته ضرورت شته، ده په همداسې يوه روحيه او درک وده کوله، ښوونځي ته وليږل شو او د وخت له نامتو استادانونه يې زده کړه وکړه، ملي بد بختيوته متوجه شو، د ترقی او پرمختگ هيلې ورسره پيدا شوې په (۱۳۲۱ ق ۱۹۰۳) م کال چې د وخت حکومت د دولتي چارو ويش کاوه، چارو ته يې مسولين ټاکل او لقبونه يې ورکول ده ته دعين الدوله لقب ورکړ شو

امان الله خان يو دراک او تيز فکره شخصيت و، هيوادته د محمود طرزي راستنيدل، د ده د فکري ودې له پاره اغيزمن لامل شو، محمود طرزي دخپلو ملي هيلو له پاره رسيدل په دې کې وليدل چې دربارته ځان نږدې کړي او همدا وخت يې د شهزاده امان الله خان په څيره کې داسې ښې ليدلې چې د ده له پاره موثري واقع کيدلای شوې، نو ځکه يې خپله يو لور شهزاده عنایت الله خان او بله يې شهزاده امان الله خان ته ورکړه چې پدې وسيله دربارته ورنلډ شو او امان الله خان يې تر اساسي ملي روزنې لاندې ونيو، د امان الله خان له ځوانيدو سره سم به هر کال چې د ده پلار ژمی په جلال اباد او لغمان کې تيراوه، نو دکابل اداره به ده ته سپارل کيده، ده به د خلکو عرضونه اوريدل، په بنديانو به

کله چې د ۱۳۰۳ ش (۱۹۲۴ م) کال په لویه جرگه کې دافغانستان پر اساسي قانون بحث کیده او په قانون کې لیکل شوي ووچې پا چا غیر مسوول دی ده په ډیر حرارت وویل (د غیر مسولیت دا ټکی دوزیرانو دشورا مجلس زما له خوښې پرته په قانون کې زیات کړی، سره له دې چې زه د سلطنت او مملکت په چاروکې ځان ایمانا، وجدانا، او عقیدتا غیر مسوول نه بولم او انصافا وایم په داسې حال کې چې دوزیرانواو مامورینو ټاکل، لیرې کول، راتیټول او لوړول زه په خپله کوم نو د دوی په نیکنامۍ او بد نامۍ کې هم باید ځان لومړی درجه مسوول وگنم

همدا راز په قانون کې د صدراعظم یادونه هم وه خو صدراعظم عملا موجود نه و. ده په لویه جرگه کې په دې باب په ډیر حرارت وویل: ځینې ښاغلي به ووايي چې په دې نظامنامه کې د صدراعظم نوم شته خو عملايې نښته نه وینو، نو ځکه وایم چې زه په خپله یو ځوان یم او دخپل هیواد او ملت له پاره د خدمت زیات شوق او مینه لرم او نه غواړم چې زما او ملت تر منځ مې یوبل دیوال وي له دې امله چې ترکومه وخته کولای شم دا کار هم دامارت پر چاروسربریره کوم. همدا له وطن او کار سره مینه وه چې دهر وزارت دچارو داجرا له پاره یې منظم پروگرام او د لاندیني مهال ویش له مخې یې کار کاوه. دشنبې په ورځ یې د تجارت، مالیې او معارف کارونه کول، او دشپې له مخې یې خاص لیکونه کتل او یا یې د وزیرانو ضروري کارونه کول. د دوشنبې په ورځ یې ټوله ورځ د وزیرانو مجلس درلود. د سه شنبې په ورځ یې د وزیرانو نا شوني کارونه، یا ضروري کارونه او یا تکراري کارونه کول. د چهار شنبې په ورځ یې ټوله ورځ د بهرنیو چارو وزارت کار کاوه. په پنجشنبه یې دکرنې، عدلیې، امنیې او دیاوری د ادارې کارونه کول او دشپې له خوا یې نورې ضروري چارې اجرا کولې دهمدې شپې او ورځې د کار او زیار نتیجه وه چې د افغانستان ښکیلاک زبښلی او استبداد کوتلی هیواد له نورو هیوادونوسره دسیالۍ جوگه شو، د نوي تمدن پر مختگ په کې پیل شو، انساني حقوقو او آزادیوته

پوهیدونکی، ظریف او نکته دان و، خبرې یې اغیزمنې وې او اوریدونکي به یې تر تاثیر لاندې راتلل، په پښتو او دري دواړو یې خبرې کولې، ترکی ژبه یې بشپړه زده وه، په فرانسوي یې پوهه درلوده او وروسته له نورو ژبوسره هم آشنا شو، پر جوشه خطبې او خطابې به یې ورکولې، قرآني آیات، نوي احادیث او فقهي لارښودنې د ده د خطبو او ادبي نکتې، پښتو او دري شعرونه د ده د خطابو مواد ووچې په لازمو او حساسو وختونوکې به یې له یاده ویل او خپلې خطبې او خطابې به یې پر ې رنگینولې، موټر او موټر سایکل یې ښه چلول، تومانچه یې ښه چلوله، د اس په سپرلۍ کې ډیر ماهر و او ساعتونه به یې اس چارنال زغلاوه، دتینس لوبه یې کولای شوه، پیانو یې غږولای شوه، دپسرلي په وروځوکې به یې یوې (قلبه) کوله اونور هنرونه یې زده وو، ده به په مجلس کې امامت په خپله کاوه، د جمعې لمونځ به یې ورکاوه، له دیني علماوسره به یوځای کیده او په دوستانه ژبه به یې ورته ویل چې خطبه باید ساده او دخلکوپه ژبه وي، نو ولې دوی ته د دوی په ژبه خطبه نه وایې؟ مناظره او مناقشه یې خوښه وه، په ارگ کې یې ځان نه بندي کاوه، په آزاده هوا کې به گرځیده او کاربه یې کاوه، کله به د څیرې په تغیر بازار ته ووت، دخلکو په گڼه گڼه کې به یې ټکرې خوړلې له نانواي یا قصاب نه به یې ډوډۍ یا غوښه رانیوه او بیرته به ارگ ته راغبرگ شو او نرخونه به یې کنټرولول په ولایاتوکې به یې تفتیش کاوه، د خپلو مامورینو تخلفونه به یې راغونډول او بیا به یې دهغه ولایت د ښاریانو په یوه لویه غونډه کې مامورینوته د دوی د اجراتوپه اساس مکافات او مجازات ورکول چې د کندهار د تفتیش جریان د ده په خپل قلم لیکل شوی او د دې کرښو لیکوال د(حاکمیت قانون د افغانستان) په نامه له سربزې او حاشیوسره په ۱۳۷۸ ش کال چاپ کړی دی او د نورو ولایاتو لکه بلخ او مشرقي د تفتیش راپورونه یې دوخت اخبارونو خپاره کړي دي

امان الله خان دخپلې واکمنۍ په دوره کې په ډیره مینه او حرارت شپه او ورځ کار کاوه او سترپایې نه پیژندله

افغانستان کې د ده د واکمنۍ وروستی ورځې او شپې وې اود ده د واکمنۍ په لنډون کې بیلابیلو کورنیو او بهرنیو عواملو مهم رول درلوده.

امان الله خان په شینواروکې د بغاوت او اړدوړ او د وینو د تویولو له امله اړشو، چې تخت خپل ورور عنایت الله خان ته وسپاري او په خپله د (۱۳۰۷ش) کال په جدي کې (1929م) د الوتکې په وسیله کندهارته ولاړ، درې ورځې وروسته عنایت الله خان هم تخت پرېښود او حبیب الله کلکانی ارگ ته ننوت او پر تخت کبښناست په کندهار کې ملي لښکر جوړ شو او امان الله خان یې وهڅاوه چې بیرته د واکمنۍ د ترلاسه کولو له پاره چمتو شي او ملت د اغتشاش له ناوړه حالت نه وژغوري خو په غرني کې جگړې د غلجې او دراني بڼه غوره کړه او امان الله خان نه غوښتل چې د ده د واک پر سر قومونه سره وجنگيږي ، له افغانستانه یې دتلو اراده وکړه او د (۱۳۰۸ ش)، (۱۹۲۹م ۲۳ مې) کال د غبرگولي په څلورمه نیټه د سپین بولدک په پوله له افغانستانه ووت او د برتانوي هند په لاره ایټالېې ته ولاړ او پاتې ژوند یې هلته دهیواد په بیلتون او یاد کې تیر کړ، په هیواد کې سیاسي واک ته د سپه سالار محمد ناد رخان په رسیدوسره کورنی بحران پای ته ورسیده او وضع عادي حالت ته راوگرځیده د (۱۳۲۷ش)، (۱۹۴۹م) کال دلړم په څلورمه نیټه یې د افغانستان د وخت پا چا محمد ظاهر شاه ته بیعت پاڼه راواستوله او د افغانستان د تذکرې په اخیستلوسره یې ځان په معنوي توگه له خپل هیواد سره وتاړه، په پای کې دا په هیواد مین افغان د (۱۳۳۹ش) کال د غويي په پنځمه نیټه (۱۹۶۰م) د اپریل (۲۵) د سویزرلیند په زوریخ کې وفات شو او دهمدې کال د مې په اوومه نیټه د مازیگر په څلورو بجو په جلال اباد کې دخپل پلار تر څنگ خښ او یو ځل بیایې له وطن سره دیدن وشو او هډونه یې په کې ارام شول ، اروا دې یې ښاده وي.

ارزښت ورکړ شو، استعماري ځواکونو د روسیې او انگلیس تر منځ د مثبتې ازادې پالیسۍ چلول رامنځ ته شول او دافغانستان دولت داسلامي ملتونو دیوه ځا نگرې ځواک په توگه سر راهسک کړ، د مشروطیت غوښتونکو هیلې تر سره شوې او دیوه جمهوري رژیم یڼه یې غوره کړه .

امان الله خان دجهان دلیدلو او افغانستان ته دنوې ترقی دراجلبولو له پاره ۱۳۰۴ش کال دلیندۍ په ۱۸ نیټه (۱۹۲۸م) د کندهار له لارې له هیواد نه په اوږده سفر روان شو، دچمن له لارې برتانوي هند ته ننوت او له بمبېي نه د کښتۍ په وسیله عدن ته ولاړ بیا په سره سمند ر گي کې پورت سعید اود سویس د کنال له لارې مصرته ولاړ، ورپسې اروپا ته ولاړ او هلته انگلستان، ژنیو، سویس، ایټالېې، بلژیک، فرانسې، آلمان او بیا روسیې ته ولاړ ورپسې ترکیې ته ولاړ په پای کې ایران ته راغی او دهرات له لارې د ۱۳۰۷ش (۱۹۲۸م) کال د چنگاښ په لومړۍ نیټه هیوادته راستون شو ده په دې شپږ نیم میاشتنی اوږده سفر کې د افغانستان د پرمختگ له پاره له ډیرو هیوادونو سره اقتصادي، نظامي، تجارتي او فرهنگي تړونونه وکړل او دهیواد د ساتنې او پرمختگ له پاره یې دالاندې نظامي وسلې او تولیدي ماشین الات د خپل سفر په ترڅ کې وپیرل (53500) توپک او له هر توپک سره زردانې کارتوس، (۱۰۶) توپونه له هر توپ سره زردانې گولۍ (۶) میټرایوز، (۸) الوتکې، (۶) ټانکونه، (۵) زغرور موټرونه، زردانې نظامي خولۍ، لس زره پتکونه، (۳۰۰) دوربینونه، د قند جوړولو فابریکه، د کاغذ جوړولو فابریکه، دتار غړولوفابریکه، دکیمیایوي موادو جوړولو ماشینونه، د تنی جوړولوماشینونه، دجاکت او جورابو اوبدلو ماشینونه، د اکسیریز څلور ماشینونه، د شمیرلو ماشینونه، دکوچو اوپوڅې ماشینونه، دمیوې ساتلو ماشینونه، دتیل ایستلو او اوبو ایستلو ماشینونه (8) موټرونه، (۱۲) داور وژلو موټرونه، (۸۰۰) راډیو گانې، دجراحی الات، راز، راز درملونه، دزده کړې سامان، برقي سامانونه، زراعتي موټر او داسې نور له اوږده نړیوال سفر نه د امان الله خان تر راستنیدو وروسته په

غازی امان الله خان مرد روشنفکر، صاحب نظر و متواضع بود

اعتلای کشور سخت دل بسته و عاشق بود، رفتار و پیش آمد او با مردم و روشنفکران و تحول طلبان حتا قبل از رسیدن به پادشاهی مورد توجه عام مردم قرار گرفته و او را محبوب القلوب همه ساخته بود. همین سجایای عالی او بود که عناصر آگاه و چیز فهم کشور به دور او که با آنها علایق دوستانه و روابط صمیمانه داشت حلقه زدند و او را به رهبری که بعد ها بنام « جوانان افغان » مشروط خواهان دوم یاد شدند برگزیدند. هرکس که بخوهد، تاریخ مبارزات مردم افغانستان را در سه دهه اول قرن بیستم مورد پژوهش و بررسی قرار دهد، ناگزیر است از مشروطه خواهان اول و دوم در رأس جمعیت جوانان افغان از شاه امان الله به مثابه شخصیت ترقی خواه، میهن دوست و حاصل کننده استقلال کشور یاد آوری نماید، غازی امان الله خان شخصیتی بود که مساعی خویش را برای

استقلال سیاسی افغانستان ثمره مبارزات قهرمانانه و مقاومت جان بازانه هزاران شهید گمنام این سر زمین است تاریخ گواه است که مردم ما صد سال قبل از امروز حقانیت راه و عالیترین احساس پاک و وطن دوستی و عشق به میهن را طی سه جنگ خونین افغان و انگلیس به جهانیان به نمایش گذاشته و این جنگ های نابرابر و طولانی که از سال ۱۸۳۹ م الی ۱۹۱۹ م ادامه پیدا کرد پس از حصول استقلال و کسب آزادی سیاسی از بریتانیا ی کبیر که آفتاب در قلمروش غروب نمیکرد پایان یافت، که در نتیجه آن انگلیس ها و داربه قبول استقلال سیاسی افغانستان گردیدند.

در جریان مذاکرات راولپندی که میان علی احمد خان وزیر داخله وقت افغانستان و سر هملتن گرافت سکرتر امور خارجه هند بریتانیا نیوی در هند صورت گرفت، انگلیس ها استقلال افغانستان را مورد تأیید قرار دادند امضای این قرار داد تاریخی مصادف بود به ۱۸ اسد سال ۱۲۹۸ هـ. ش این کار چند روز را در بر گرفت تا این سند در داخل کشور از سوی شاه امان الله خان توشیح گردید. بعداً روز ۲۸ اسد سال ۱۲۹۸ آخرین سند استر داداستقلال کشور در قصر زرافشان واقع بوستان سرای سابق کابل (پارک زرنگار امروزی) از سوی شاه امان الله خان منظور گردیده و شاه پس از امضای این سند از تمام مردم کشور خواست تا از این روزبه مثابه « جشن ملی » استقبال نمایند امروز که از استقلال کشور ۱۰۰ سال سپری می شود. نام این شخصیت بزرگ ملی و فدا کار را، مردم با تکریم و احترام بر زبان می آورند و مقام والای این آزاد مرد را به تجلیل می نشینند.

اعلیحضرت شاه امان الله خان غازی، مرد روشنفکر، صاحب نظر و متواضع، انسان صمیمی، مردم دوست، به استقلال و

پادشاه خویش لیبیک گفتند و بادادن سر وجان خوددر راه کسب آزادی آماده پیکار با بزرگترین قدرت استعماری آن زمان (انگلیس) گردیدند، شاه امان الله با آغاز مبارزه سیاسی ضد انگلیس و مستقلانه خود، روزتا روز در میان مردم محبوبیت کسب میکرد، مردم افغانستان به این دعوت شاه امان الله خان لیبیک گفتند و به تاریخ ۳ می ۱۹۱۹ سپاه ۶۰ هزار تنی متشکل از اقوام مختلف، ولی دارای احساسات برادرانه و آزادی خواهانه با سلاح کهنه " که طی جنگ های اول و دوم با انگلیس ها آنرا بدست آورده بودند آماده نبرد شدند، چهار هزار توپچی تربیت شده با توپ های کهنه و تجهیزات محدود این سپاه پیاده را همراهی میکرد و سایل و مهمات اردوی افغانستان با اردوی بریتانیا که با مدرن ترین جنگ افزارها و طیارات جنگی مجهز بود، به هیچ صورت قابل مقایسه نبود با وجود عدم تناسب کمی و کیفی نیروهای نظامی افغانستان در برابر متجاوزین مقاومت قهرمانانه از خود نشان دادند، قیام قهرمانانه مردم افغانستان در نبرد با استعمار انگلیس، بخاطر استرداد استقلال کشور، احساسات ملی و وطن دوستی مردم افغانستان را اوج تازه ای بخشید و مردم ما توانستند که با اراده آهنین در جنگ با انگلیس فایق آیند و طلسم شوم استعمار را از سر زمین ما بر چینند و سهم خودرا در برچیدن سلطه استعمار از قاره آسیا ادا نمایند.

بنام شاه منور و مترقی خواه قبل از همه مسایل، متوجه تحکیم بنیان وحدت ملی میان اقوام افغانستان گردید و این وحدت ملی را به محور حقوق مساوی مردم افغانستان در برابر قانون به حرکت آورد، یکی از مهمترین تحولات مرحله اول اصلاحات اجتماعی دولت طرح و تصویب قانون اساسی یا نظامنامه اساسی دولت افغانستان بود که در سال ۱۳۰۱ شمسی در لویه جرگه ۸۷۲ تن در جلال آباد تحت ریاست شخص شاه منور مورد بحث و تصویب قرار گرفت و برای نخستین بار افغانستان در تاریخ چند هزار ساله صاحب یک قانون اساسی شد.

ویس محمد رمز

انداختن رقبای سلطنتی صرف نه نمود، بل از حلقه حفظ قدرت بیرون جست و به کارهای بزرگی، مانند استرداد استقلال، ترقی و پیشرفت کشور رشد علوم و فرهنگ، فراهم آوری رفاه مدنی معاصر برای مردم دست یازید، اما اقدامات وی با عادت دیرینه جوامع شرقی برابر نبود. و هم به چشم دول غربی غیر عادی و خشن آمد شجاعت و عشق داغ اوبه پیروزی آرمان هایش بدون شک کینه انگیز بوده است.

بدون شک هر گاه او بر ضد انگلیس ها به خاطر استقلال کشورش مردم را به قیام و جهاد دعوت نمیکرد مانند اسلافش با انگلیس کنار می آمد، شاید تا زنده بود یعنی تا سال ۱۹۶۰ م که سال وفات او است، پادشاه افغانستان باقی میماند و تا وقتی که انگلیس نمیخواست، هیچ کسی برای جا نشینی او قدم علم نمیکرد. اما او که عاشق استقلال و سر بلندی میهن و آزادی مردم و وطنش بود، در اولین هفته تاج پوشی اش در نطق چند ساعتی خویش خطاب به مردم شرافتمند کابل در مسجد عیدگاه از استقلال عام و تام افغانستان سخن گفت و سلطنت خود را مشروط به کسب استقلال کامل کشور اعلان نمود و گفت: اولتراز همه به رعایای صدیق و ملت نجیب خود، این را اعلان و بشارت میدهم که من تاج سلطنت افغانیه را بنام استقلال و حاکمیت داخلی و خارجی افغانستان به سر نهادم ام، سپس از مردم آزاده افغان طلب کرد تا او را در تحقق این آرمان بزرگ ملی یاری و مدد رسانند. اعلیحضرت امان الله خان در یک نطق دیگر در مسجد عیدگاه خطاب به عساکر و مامورین شهر کابل در حالیکه دریشی سفری بر تن داشت گفت: ملت عزیز من " من این لباس سربازی را از تن بیرون نمی کنم تا زمانی که لباس استقلال را برای مادر وطن تهیه نسازم، من این شمشیر را در غلاف نمی کنم تا غاصبان حقوق ملت را بر جای نشانم. ای ملت عزیز وای " سربازان فدا کار من " بیایید آخرین هستی خودرا برای نجات وطن قربان سازیم، بیایید تا سرهای پر غیرت خودرا برای رهایی وطن، فدا کنیم. مردم مسلمان و استقلال طلب افغانستان نیز به این ندای جان بخش

اروپايي او آسیایي هیوادو ته د غازي امان الله خان د سفر بهیر

محمد شاه کتوازی

اروپا ته سفر: د ۱۹۲۷ کال د نوامبر په ۱۶ مه نیټه غازي امان الله خان ترسلاو مشورو وروسته ددی سفر پریکړه وشوه او د نوامبر په ۱۷ مه نیټه دولتي شورا یوه اعلامیه خپره کړه چې دهغی په یوه برخه کی داسی ویل شوی دی: د خپلواکی په دغولسو کلونوکی چی مور خومره معلومات ترلاسه کړی وو، ټول موپلی کړل او د گټورو قوانینود جوړونی ترڅنگ مونوی لاری، چاری راویستی ما پخپله د واکمنی د ډیرو برخو کتنه وکړه او پلي شوی قوانین می وځیرل. د پرمختگ پر لورنوی گام شرایطوته په کتنی سره می پتیبلی چی اروپاته ولاړ شم او پخپلو سترگو دهغه خای دود، قوانین، سوله، صنعت او ټولی هغه پرمختیاوی او اسانتیاوی چی مور تری بی برخی یو، ووینم، نظریی یا معلومات دی او که وسیلی، یا درمل دهرڅه به د امکان تر بریده افغانستان ته راوړل شی زما په اند دا سفر به د ډیرو بریاوو زبیرنده وی.))... اوددی سفر موخی داسی بیانوی، زما سفردوه لویې موخی لری: افغانستان ته د اروپا د بریاوو او پرمختیاوو راوړل او اروپایانوته دا ویل چی افغانستان د خدای

(ج) پرمځکه د یوه هیواد نوم دی. ددی اعلامیې په یوه بله برخه کی ویل شوی: زما د سفر پرمهال به د سلطنت چاری د وزیرانو شورا پرمخ بیایی او یاوړ به لوی سردار محمدولی خان وی، نوموړی به هغه کارونه ترسره کوی چی په ما پوری اړه ولری، نوکه یو ما مور له کومی ستونزی سره مخ کیږی له ده سره دی اړیکی ونیسی. دی وایی: مور به له کابله څخه د ۱۹۲۷ کال د دسمبر په ۷ مه نیټه پرلسو بجو روانیږو او د کابل، کندهار، چمن، کراچی، بمبی او عدن له لاری به مصر ته ځو، هلته به حالاتوته په کتوسره د اروپا د سفر پلان جوړوو. د روانیدو پرمهال یی له گادی چاپیره په زرگونو خلک چی له اعلیحضرت سره یی لیونی مینه لرله او غوښتل یی چی تر تگ له مخه یی یوځل ووینی، راټول شوی

څرنگه چی د خپلواکی به معرکوی افغان ولس او دهغه ملی پوځ بیا وړتیا او سرښندنو د سیمی او نړی خلکو ته په اثبات ورسوله چی دوی د خپل هیواد د ساتتی او کلکی دفاع په لاره کی په نړی کی اوچت خای او مقام لری او د نورو تر استعمار لاندی هیوادو لپاره د آزادی غوښتنی الهام او سر مشق گیل کیږی، نو ځکه باید دا بریاوی، ویاړنی او سرښندنی نړی ته ورورپیژندل شی او د نړیوالو پاملرنه ځان ته راوړوی او همکاری یی جلب کړی.

په همدی موخه یی د اروپایی او آسیایي هیوادو د لیدنی عزم وکړ چی مور یی دلته ددی سفر بهیر پخپله د اعلیحضرت د پیغام په یوی برخی پیل کوو: د ملی قاید غازي امان الله خان د خپلواکی تر اعلان وروسته په یوه پیغام کی داسی راغلی دی:

غیرتی اولس اوزره ورو عسکرو!

دخدای (ج) عاجز بنده ستاسی خدمت گار امان الله خان له مینی اود زره له کومی عرض کوی، چی څه وخت تاسی د سلطنت خول (تاج) زما پر سر اړینسوده، ما په لوړ غرتاسی ته ویلی وه، چی خول وپلازیدی شرط منم چی مور اوتاسی به په گډه یوسوچ لرو او په هوډ او خپلواکی به د خاوری خدمت کوو، نوځکه درته وایم چی راځی په ټینگ هوډ او خپلواکی د هیواد د خدمت ژمنه ترسره کړی.

ما د افغانستان د خپلواکی اعلان کړیدی او انگریزان می خبر کړیدی چی د افغان دولت په کورنیو او بهرنیو چاروکی له هر ډول اغیزنه کورن آزاد دی او مورن گدرسه خپلواک یو، له نن څخه افغانستان همغه حقونه لری چی د نړی نور آزاد او خپلواکی واکمنی او سلطنتونه یی لری. « پدی ترتیب افغان حکومت اوولس د خپلواکی د گټلپه لاره کی په میرانی اوتلولی و دریدل او په دریمو محاذونوکی د هیواد د ښمنانوته غاښ ماتوونکی ځوابونه ورکړل، برتانوی لښکری ماتی اووځپلی، دوی مجبور شول چی متارکه اعلان اود سولی خبروته حاضر شول، ترڅود ۱۹۱۹ کال د اگست په ۸ مه نیټه د سولی تړون لاسلیک اود افغانستان خپلواکی یی په رسمیت وپیژندله. د خپلواکی د جشن په مراسموکی ملی قاید غازي امان الله خان له ولولو ډکه وینا وکړه چی په یوه برخه کی داسی راغلی دی: ورو نو! خپلواکی د هرانسان طبعی حق دی که څوک دغه حق تر وړل غواړی، بلوسگر بلل کیږی، هرانسان باید په زړه کی د خپلواکی جذب له لری اود خپلواکی د جذبی ترڅنگ ښایی د برابرې جذب له هم وپالی.))... داپه زړه پوری وینا د اعلیحضرت پر خپلواکی پالنی، ملت پالنی او برابری خوبسونی دلالت کوی اود نوموړی د غوره افکارو او نیکو احساساتو لوړه اوبڼه بیلگه گیل کیږی.

خوچې کله می ولید، نودا شخصیت ترهغه ډیرلوی وه، چی مورپی په اړه خبری اوریدلی وی، په هر حال دی خیزونود اعلیحضرت سرفربسکلی او هیبسنده کری وه. پدی ترتیب ترلیدنو او غونډو وروسته اعلیحضرت او ورسره ملگری یی د بحرله لاری د راجپوتانه بیړی پواسیطه د ۱۹۲۷ کال د دسمبر په ۲۱ مه عدن ته ورسیدل اود سعیدله بندره ترروانیدو وروسته د قاهری د اورگاډی د تم ځی زړه وپرونکی منظره وه، چی د دوی په ویاړ ترتیب شوی وو.

د دسمبر په ۲۶ مه نیټه اورگاډی قاهری ته ورسید تمځی چی بنایسته سینگار شوی وه، دمصر او کمین ملک فواد، د کابینی غړی، پوځی مشران او ولسی مخورد هرکلی لپاره ولاړه وه، او اعلیحضرت ته یی ښه راغلاست ووايه او ترهرکلی وروسته د ابی الصباح مانی ته ولاړل، اولوپه شاهي بدرگه یی وشوه.

د بدرگی ترخپریدو وروسته د مصدر ښځولخوا د افغانستان ملکی ته لوپهرکلی وویل شه، په پلاوی کی لاندی ښځی هدی خانم شعراډی، آغلی محمدعلی پاشا، آغلی صمدی پاشا، آغلی احسان، آغلی منیره، د نوری میرمن عزیزه، آغلی فردوس او آغلی حسین پاشا اونوری پکی شاملی وی چی داتولی د یوی ټولنی (انجمن اتحاد نسایی) غړی وی.

دلته باید ووايوچی ملکه ثریا بانود ۱۸۹۸ کال د اپریل په ۱۴ مه په سوریه کی زبیریدلی او هلته یی زده کری کری وی ددی پلاریولوی عالم افاضل سړی دی. ملکه یوه پوهه، ځیرکه، زړه وره اولایقه ښځه وه اود صورت ترڅنگ یی سیرت هم ښکللی دی، په ۱۹۱۹ کال چی د افغان وانگلیس جگړه وښسته نوملکی ځینی کارونه وکړل چی د هیریدنی وړندی، د ملکی ددغونیکو کارونو اوخوبونوله امله هرافغان د هغی درناوی کوی اوله څښتنه ورته اوږد عمر غواړی.)) پدی ډول اعلیحضرت په مصرکی د دولتی اونادولتی لویو اشخاصو، مدنی ټولنو اوموسساتوسره په زړه پوری لیدنی اوغونډی وکړی او ویناوی واورولی چی اغیزی یی ستری اولتپاتی دی.

اعلیحضرت له مصرڅخه تر وتلودمخه د البلاغ، مصر، شورا، الاهرام او نورو ورځپاڼو له خبریالانوسره وکتل اوله مصرڅخه د مخه ښی په پیغام کی داسی ورته وویل: د مصر ملت زما په زړه کی ځان ته ځای جوړکړ اودومره تودهرکلی یی راته ووايه چی په خپله په افغانستان کی هم امکان نلری، زه ستاسی له لاری ټولومصریانوته خپل سلامونه وړاندی کوم.))

تردی کتنو وروسته اعلیحضرت امان الله خان د ۱۹۲۸ کال د جنوری په (۵) مه نیټه له سکندریی څخه په ایتالیه نومی بیړی کی ایتالیاته روان شول اود جنوری په ۸ مه (روم) ته ورسیدل، په روم کی یی تود هرکلی وشواود لوی پاپ اوموسولینی سره یی لیدنی وکړی.

امان الله خان پدی هیوا دکی د الوتکود الوتی ننداره وکړه اوهم یی مختلفی موسیسی اوکارخانی وکتلی. اولدی ځایه د ۱۹۲۸ کال د جنوری په ۲۵ مه نیټه فرانسسی ته روان شوچی د دولتی مقاماتوله خوا یی ښه هرکلی وشواود هستوگنی په مهال یی مختلف ځایونه ولیدل اوله ځینوفابریکو، موسیسیو

وه، د پلاوی برخه والو چی ښکللی جامی اغوستی وی، د دوی د لوږدوک ښکارندویی یی کوله.

د سفر په گڼونوالوکی د بهرنیو چارو وزیر سردار غلام صدیق خان، د ولسی جرگی رییس سردار شیر احمد خان، د کابل والی سردار علی احمد خان، د گرامر شال عبدالرحمن خان، د بهرنیو چارو وزارت غړی سردار میرخان، داکتروفیقی بیگ، شاهي جراح، جگړن ثواب خان طرزی، دگروال غلام دستگیرخان، دگروال محمد عمرخان اوسردار احمدخان په ځانگړی توگه د یادونی وړدی، پدی پلاوی کی ټول (۳۱) تنه ورسره ملگری وه.

اعلیحضرت اولمکه اوپلاوی یی د ۱۹۲۷ کال د دسمبر په (۱۰) مه نیټه له کندهاره د چمن په لوروخوځید اوپه لسو بجو هلته ورسیدل اوپه چمن کی ورته گورنرجنرال، د بلوچستان د پوځونومشر، جنرال افسر اوځینونورو مشرانوښه راغلاست ووايه، ترمراسمو وروسته ځانگړی شوی اورگاډی ته وخوت، او رگاډی چی د ۹ الوتکولخوا یی ساتنه کیدله پر ۴ بجو او ۳۶ دقیقوکویته ته ورسید، ترلوپهرکلی وروسته په ټاکلی هستوگنځی کی گورنرجنرال اعلیحضرت ته د پنځم جارج اودهند وایسرای لخوا راغلی پیغامونه واورول.

په کویته کی ترڅوساعتوتم کیدو وروسته اعلیحضرت په شاهي سورلی کی کراچی ته روان شواود دسمبر په ۱۱ مه نیټه د سند مرکزته ورسید او هلته تشریفاتی لوپمراسم پځای او اوچت هرکلی ورته وویل شو.

دکراچی خلکوته د اعلیحضرت په ویناکی داسی راغلی: زه ټولوهندی ورونوڅخه مننه کوم چی په ډیره مینه او اخلاص یی ماته هرکلی ووايه او تردی دمه یی په پوره مینه وپاللم.)) ... تردی لیدنو او کتنو وروسته امان الله خان او ورسره پلاوی د ۱۹۲۷ کال د دسمبر په ۱۴ مه نیټه د منیلا بیړی پوسيله بمی ته ورسید او هلته د بمی والی سرفرنس همفری اونوردولتی چارواکی د هرکلی لپاره د منیلابیړی ته ورغلل اوله هغه ځایه د اعلیحضرت اولمگروسره یوځای د هند دروازی (باب الهند) ته راغلل اوپه باب الهند کی اعلیحضرت ته لیدنی ارون ښه راغلاست ووايه اود توپونوسلامی ترڅنگ د هرکلی ترانه وغږول شوه او پردی برسیره د بمی نورمخوړ خلک هم راغلی وه، هغوی هم اعلیحضرت امان الله خان ته سلام وکړ. تردی مراسمو وروسته ارگ ته ولاړل اوددی هیواد له دولتی اونادولتی مشرانو او چارواکواونورو ټولنوسره اعلیحضرت په زړه پوری لیدنی اوکتنی ترسره کړی. چی د ختیځو ملتو ټولنی په اړه اعلیحضرت دوینا په یوه برخه کی داسی راغلی: د ختیځ یووالی او پیوستون زما لومړنی غوښتنه اوارمان دی زه غواړم چی د ختیځ ټول قوتونه سره یوځای شی اود خپل پرمختگ اوسمون لپاره کوټلی گامونه پورته کړی اوله ویاړه ډک ژوند تیرکړی.)) ... هند ته د اعلیحضرت د سفرد ارزونی په اړه د مولینا محمدعلی په څرگندونوکی داسی راغلی دی: د اعلیحضرت (تلواک اوسه) سفر ترهغی ډیره هیبسنده وخوت، چی ما یی اټکل کړی وه، ما د هغه د شخصیت په اړه ډیرڅه اوریدلی وه، او هغه می یو افسانوی اتل اود هغه اړوند ښیگری می مبالغی گڼلی،

سفروروسته امان الله خان د ۱۹۲۸ کال د می په ۱۸ مه نیټه د ترکیی هیواد په لوړ حرکت وکړ چی دی هیواد ته د رسیدو په مهال د جنرال فخرالدین پاشا استازی مصطفی کمال د سواستوپول په بندر کی ورته هر کلی ووايه اود ترکیی پلازمینی انقزی ته ولاړل او هلته غازی مصطفی کمال، د ترکیی جمهوررییس اومصطفی کمال اتاتورک تودهر کلی وکړ او ترکیی ته راتگ یی ورته مبارکی وویل. پدی هیواد کی ترکتووروسته د باطوم، تفلیسی اوباکوله لاری د ترلی بندرته اود ایران هیوادتهران ته ورسید او هلته یی ترلیدنو اوکتو وروسته یوترون لاسلیک کړ، د ترکیی او ایران څخه لیدنی د افغانستان لپاره ډیر اهمیت درلود. پدی ډول د اعلیحضرت امان الله خان سفر اسیایی او اروپایی هیوادوته ملی اوبین المللی اهمیت خپل کړ اود نړیوالو پاملرنه یی افغانستان ته راواړوله او ډیری سیاسی، فرهنگی، اقتصادی اوسوداگریزی همکاری جلب کړی .

چی له نیکه مرغه ملی قاید اومدبرپاچا اعلیحضرت د اوچتولاسته راوړنوسره هیواد ته د هرات ولایت له لاری راستون او پدی وخت کی دهر کلی اواستقبال ترتیبات د دولتی اراکینو اوگرانو ولسونو لخوا ورته نیول شوی وه، چی په هرات پیل، فراه، کندهار، مقر، غزنی، شیخ اباد او کابل کی له ولولو ډک هر کلی و شواو د امان الله خان په وینا سره چی د دلکشا په قصر کی برخه والوته وړاندی کړله دا اوږد او بریالی سفر د لوړو اوتاریخی پیلوسره ملگری وه، د خوشبویه فضاکی پای ته ورسید .

اعلیحضرت ددی سفر مفصل گزارش دولتی شورا اوافغان ولس ته وړاندی کړ چی په هغه کی ددی سفر جریان، د اړوند هیوادوسره تړونونه او بیرونی بنودل شوی وی . پدی بریالی سفر کی د اړوند هیوادو سره یو لړ اقتصادی، سوادگریز، پوځی او فرهنگی راکړو وړکړو تړونونه لاسلیک کړل چی د هغو په ترڅ کی ډیر وسایل، وسایط، فابریکی او نور افغانستان ته راوړل شول.

اوپه پای کی دالیکنه د غازی امان الله خان په خبروچی داسی ویلی وه :تاسی پوهیږی چی ددی سفر موخه د دنیا له پرمختگونو ځان خپرول اوله دنیاوالوسره د دوستی د اړیکوتیننگول وه، چی نړی دافغانستان له حالاتوپوره خبره شی اومورهم دنړی له حالاتو معلومات ولرو، پوهیږی چی په دنیا کی یوازی ژوند ستونزمن دی، انسان باید له ټولوسره اړیکی ولری اوراکړه ورکړه ولری د ا د عصر غوښتنی دی، اروپا ډیره پرمختللی ده اومور باید د هغوله پرمختگونو څخه د خپل هیواد د نښیرازی اوولس د سوکالی په لاره کی گټه واخلو.)) خپلی خبری پای ته رسوو.

تل دې وي خپلواکي

اوکتباخانو څخه یی لیدنه وکړه . اود ۱۹۲۸ کال د فبروری په ۸ مه بلجیم ته ولاړ او هلته ددی هیواد د پاچا اوملکی لخوا ښه هر کلی ورته وویل شو . پدی هیواد کی تر لیدنو اوکتو وروسته سویس ته ولاړ او هلته یی ترلیدنو وروسته مهم ځایونه ولیدل . د ۱۹۲۸ کال د فبروری په ۲۳ مه د المان برلین ته ورسید او هلته یی رسمی اوتودهر کلی وشو اوپه المان کی د مارشال فان هیدینگ ددی هیواد له ولس مشر سره وکتل، فابریکی او نور ډیر ځایونه یی وکتل اود المان دولت یوه الوتکه ورته ډالی کړه، دالس کسه وروپنکی الوتکه د جنکر فابریکی تولید کړی وه . د ۱۹۲۸ کال د مارچ په ۹ نیټه اعلیحضرت بیرته پاریس ته ستون شو اوپا د مارچ په ۱۲ مه د لندن په لورد یوه ښکلی شاهی گاډی پواسیطه روان شول، د ختیځ غازی د مارچ په ۱۳ مه لندن ته ورسید د ویکتوریا په تمځی کی پاچا جارج اونور وچارواکو ورته تودهر کلی ووايه اویا ټاکلی هستوگنځی ته ولاړل .

اعلیحضرت ترکتو وروسته د برتانوی ځواکونو، زغرورو شوبلو، د اوبتل اوتار پیدولیدنه وکړه د لندن د سفر په اړه ځینو مشهورو ورځپاڼو لیکنی کړی چی پدی برخه کی د لندن ټایمز خبری رااڅلو، دوی لیکلی: چی د افغانستان د شاه راتگ زموږ هیواد ته د یوی ښکلی ملکی اوپاچا له هر کلی برخه من کړ، داهغه واکمن دی چی افغانان یی د پرمختللیو ملتونو پر بهیر ورگډ کړل.)) د اپریل په ۵ مه نیټه اعلیحضرت، ملکه ثریا اود سفر ملگری له لندن څخه د پارس په لورو خوځیدل ترهر کلی وروسته یی ددی هیواد له مشرانوسره مخه ښه وکړه اود وارسا (پولند) په لور روان شول . اود اپریل په ۲۹ مه وارسا ته ورسیدل ترهر کلی، لیدنو اوکتو وروسته د می په ۲ مه سهاروختی د مسکو په لورو خوځیدل چی په تمځی کی د دفاع وزیر موسیو دورو، موسیو چیچرین، موسیو کالینین او نورو روسی چارواکو ورته تودهر کلی ووايه اوپه ډیرو ولولو سره یی تر هستوگنځی پوری ددی هیواد ولسونو اودولتی چارواکولخوا بدرگه شو.

ترغونډو او میلمستیاوو وروسته یی ځینی فابریکی، تحصیلی موسیسی وکتلی او سوداگریز تړون یی لاسلیک کړ . روسی ته د اعلیحضرت د سفر په اړه د ځینو نومیالیو ورځپاڼو لیکنی : دوی لیکلی: روسی ته د اعلیحضرت تگ یوه ستره پښه اوانقلابی بیلامه ده چی تردی له مخه د افغانستان هیڅ واکمن له خپل هیواده بهر پښه نه وه ایښی، ځوامان الله خان دا دود مات کړ اودای اړتیا وگڼله . د امان الله خان هیواد یوداسی کوچنی هیواد دی چی په اروپا یی ورځپاڼو کی تل د افسانوپه بڼه یادیده، ځواوس د اروپا لوی ورځپاڼی د افغانستان په ستاینه بوختی دی)) ... اعلیحضرت امان الله خان پوځی مرکزونه، دالوتکوننداره، د آس ځغلوئی اوحربی کارخانواونوروتعلیمی اوتولیدی موسیسیو څخه لیدنه وکړه په مختلفو غونډو کی ویناوی وکړی .

له ماسکو څخه ترکیی ته د کریمیا ترلیدنی وروسته د جنگی بیړی (امیر) په وسیله قسطنطینی ته ولاړل له دغی بیړی سره د روسی څلورنوری ساتندوی بیړی هم ولیرل شوی اود الوتکویوی ټولی ورته خدای په امانی وویل. تردی

نخبگان مشروطیت هدف شان آزادی کشور بدون در نظر داشت مسائل قومی، سمتی و زبانی بود

محمد حامد مصلح

نوسازی و قوانین ایجاد کنند صلاحیت ها و مسئولیت های مامورین دولت از شاه تا وزرا و سایر مامورین باید صلاحیت ها و مسئولیت های شان داخل چوکات قانون تنظیم شود، افغانستان دروازه توسعه سیاسی را به رخ خود باز کند. وی اضافه نمود: غازی امان الله خان وقتی استقلال افغانستان را در ۲۸ اسد ۱۹۱۹ یا ۱۲۹۸ اعلام کرد. اولین اعلامیه اش اطلاع به بریتانیای کبیر از مرگ پدرش و به قدرت رسیدن خودش بود و در همین پیام از افغانستان آزاد و مستقل نیز صحبت کرد. همچنان متذکر می شود که افغانستان آزاد و مستقل می خواهد با بریتانیا عهدنامه ها و معاهدات و قراردادهای تجارتي و اقتصادی داشته باشد که هم به نفع افغانستان و همه به نفع بریتانیا است. نامه را که امان الله خان به بریتانیای کبیر میفرستد حدود یک ماه بریتانیا بر این نامه تعلق می کند و در مقابل نه جواب مثبت و نه جواب منفی میدهد. اما غازی امان الله خان منتظر جواب انگلیس ها نمی ماند که آنان در رابطه به استقلال افغانستان و پادشاه جدید چگونه نظری دارند. بناءً ده روز بعد هیئت دیپلماتیک را تشکیل در رأس آن محمد ولی خان دروازی را روانه سفر خارجی می سازد تا اینکه استقلال افغانستان را بر سایر کشورها اعلام بکند و این کشورها را وادار نماید تا استقلال کشور را به رسمیت بشناسند و معاهدات را در راستای همکاری جانیین امضا نمایند.

مصلح در رابطه به برجستگی های عمده که در روابط دیپلماتیک غازی امان الله خان وجود داشت گفت: برجستگی روابط دیپلماتیک شاه امان الله این بود که برخلاف اسلاف

غازی امان الله خان وقتی به قدرت رسید جنگ جهانی اول در حال خاتمه یافتن بود. انگلستان در جبهات مختلف جنگ در اروپا و سایر کشورها آسیب های فراوان دیده بود و موقع بسیار مساعد بود که افغانستان در همین وضعیت باید اعلام استقلال نماید.

خوشبختی دیگری که در افغانستان وجود داشت این بود که بزرگترین موانع در مقابل استقلال کشور و به خصوص در برابر نهضت مشروطیت که از اهداف مهم اساسی استقلال افغانستان اصلاحات در درون نظام را تشکیل می داد از بین رفتن حبیب الله خان پدر غازی امان الله خان در کله گوش لغمان در سال ۱۹۱۹ بود. از بین رفتن حبیب الله خان به مثابه باز شدن راه برای استقلال افغانستان و برنامه ریزی برای توسعه افغانستان به خصوص در حضور و وجود شخصی به نام غازی امان الله خان که یکی از اعضای فعال جنبش مشروطیت و شاه جوان بود این دو فرصت که یکی داخلی و یکی خارجی که در بُعد داخلی قتل حبیب الله خان و به قدرت رسیدن امان الله خان و در بعد خارجی هم خاتمه جنگ جهانی اول بیرون شدن نیروهای نظامی بریتانیای کبیر در آن وقت بود.

این فرصت ها باهم یکی شده تا بالآخره زمینه را برای استقلال افغانستان مساعد ساخت در این شرایط غازی امان الله خان به قدرت رسید چون خودش عضو جنبش مشروطیت بود بناءً یکی از اهداف مهم اش استقلال افغانستان بود و به این هدف خویش عشق می ورزید. همچنان هدف دوم جنبش مشروطیه این بود که نظام سیاسی و اداری افغانستان را

دولت فرانسه را با وجود شراکت ستراتیژی که با بریتانیا دارد قانع سازد که افغانستان را به عنوان یک دولت مستقل به رسمیت بشناسد و یا افغانستان روابط دیپلماتیک برقرار نکند. وی به جواب پرسشی که هیئت و نمایندگی های سیاسی و دیپلماتیک در کشور از چه برجستگی و دانش سیاسی برخوردار بودند گفت:

جنبش مشروطیت اول و مشروطیت دوم متشکل از نخبه های فوق العاده عالی افغانستان تشکیل شده بود در ضمن اشخاص تحصیل یافته ها قلم به دستان و جهان دیده منور و روشن بودند که به طور مثال می توان از محمد ولی خان دروازی، محمود طرزی، فیض محمد خان زکریا و خودشخص امان الله خان که یکی از پیش قدمان نهضت مشروطیت در دوران پدرش بود می توان به عنوان بهترین نخبه های وقت در افغانستان نام برد.

اینها نخبه ها و قلم به دستان و تحصیل یافته ها بودند بر علاوه این اوصاف به زبان های مختلف خارجی مسلط بود به خصوص محمود طرزی که از فهم و دانش عالی و بسزای برخوردار بود بدیل آنان را در عصر امروزی ما کمتر می بینیم. زیرا اندیشه های شان سرشار از عشق و محبت به استقلال ترقی توسعه و منافع ملی افغانستان بدون در نظر داشت مسایل قومی زبانی و سمتی بود تنها و تنها آنان به وطن شان عشق و محبت می ورزیدند و یکی از اهداف مهم شان داشتن افغانستان آزاد، مستقل بدون استعمار خارجی بود در قدم دوم چون اینها فهم و دانش عالی داشتند و از ترقی و تعالی کشورهای غربی به خصوص در اروپا که رخ داده بود به خوبی آگاه بودند بناءً هدف بزرگ شان این بود تا در سطح داخلی و ملی یک حکومت قانونمدار مشروع که به نوعی اراده مردم در آن دخیل باشد داشته باشند فاصله هایی که در گذشته ها میان مردم و حکومتداران ایجاد شده بود این فاصله را از میان بردارند و مردم را در کنار ملت و دولت شان استاد بکنند.

اش اولین اقدامی که کرد استقلال و آزادی افغانستان را اعلام و به سهم جهانیان به خصوص بریتانیا رسانید

همچنان منتظر نماندش به جواب بریتانیا و تشکیل هیئت دیپلماتیک و اعزام این هیئت به سوی کشورهای خارجی به خصوص بخارا، روسیه، اروپای غربی، ترکیه و ایران و وادار و قانع ساختن این کشور به خاطر به رسمیت شناختن افغانستان به عنوان یک کشور مستقل این کار امان الله خان باعث می شود که بریتانیا برنامه امان الله خان مبنی بر استقلال و آزادی افغانستان پیش از این که جواب مثبت و یا منفی بدهد روسیه (شوروی) در آن زمان به عنوان اولین کشور استقلال افغانستان را به رسمیت شناخت. همچنان این هیئت دیپلماتیک ابتدا به بخارا بعداً به مسکو، ترکیه، آلمان روم ایتالیا سفر می کند و در سال ۱۹۲۱ با کشور ایتالیا معاهده را امضا می کند بالآخره در سوم جون ۱۹۲۱ معاهده بی میان افغانستان و فرانسه به امضا می رسد.

همچنان در دوم جولای ۱۹۲۱ همین هیئت افغانی توسط کشتی به ایالات متحده امریکا سفر می کند و نامه غازی امان الله خان را به آردینگ رئیس جمهور امریکا تقدیم می کند که حاوی اعلام سلطنت و تحول که در افغانستان به وجود آمده می باشد. در مقابل از امریکا مبنی بر به رسمیت شناختن استقلال درخواست اش را اظهار می کند. تا آنکه در هفدهم اگست این هیئت عازم بریتانیا می شود و با آردکرزن در انگلستان ملاقات می کند بالآخره غلام صدیق خان چرخ در سپتامبر ۱۹۲۲ به عنوان وزیر مختار افغانستان عازم برلین پایتخت آلمان می شود که در پایان سال ۱۹۲۲ میلادی نمایندگان سیاسی فرانسه، بریتانیا، روسیه، ترکیه، آلمان و ایران به کابل می آیند. در سال ۱۹۲۲ محمود طرزی به عنوان دیپلمات یا وزیر مختار افغانستان عازم فرانسه می گردد. چون در آن زمان فرانسه یکی از متحدین انگلستان در جنگ اول جهانی بود دولت افغانستان به خصوص غازی امان الله خان ترجیح داد یک دیپلمات ورزیده به فرانسه برود تا این که بتواند

غازي امان الله خان د هیواد د ملي خپلواکی

رښتینی اقل!

بې له شکه، چې د سرلوري افغانستان ملي خپلواکی د افغان مېړنيو او پرازادۍ مینو ښځو اونارينو د سربښندنو او اتلوليو پایله ده، چې هغوی ۱۰۰ کاله وړاندې تر لاسه کړې ده، په دې بنسټ د زمري اته ويشتمه (۲۸) په حقيقت کې د افغانانو د تاريخ ځلانده پاڼه ده او نن سبا هم د گران هیواد سرلوري افغانستان ملي خپلواکی د دې لپاره نمانځل کيږي، چې له نن څخه پوره ((سل)) کاله وړاندې باتورو، زپورو، باهمتو، تورياليو، ازادي غوښتونکو او هیوادپالو افغانانو وکولای شول په دريو برحقه او عادلانه جگړو کې د خپلو ازادي غوښتونکو مبارزو په ترڅ کې د وخت د ښکېلاکگر، تيري کونکي او زبرځواک پوځ پر وړاندې د هیواد پال، پرازادۍ مین پرمختگ غوښتونکي ملي اقل شاه امان الله خان غازي تر مدبرانه قيادت لاندې په دې وتوانېدل، چې پرعاصب دښمن بری ومومي او ملي خپلواکي ترلاسه کړي.

واقعاً دا هغه ورځ وه، چې هغې ته باید ((دآسيا د وینښتيا په د سرچینې)) نوم ورکړو؛ ځکه د هیواد د خپلواکۍ د بېرته گټلو له دغې تاريخي ورځې را وروسته د اسيا په زړه کې د ازادۍ هیلې او خوځښتونه را پیل شول او هغو کسانو، چې په اسارت کې یې ژوند کاوه د افغانانو له هیواد پالنې او ازادۍ غوښتنې څخه الهام واخیست او په دې هیله شول، چې د افغانانو په څېر باید ازادي او خپلواکي ته ورسېږي، چې په خپل کورني او بهرني ژوند کې په خپلواک او مستقلانه ډول عمل وکړي او د افغانستان په څېر د نړۍ له ازادو هیوادونو څخه وشمېرل شي. همدا، چې گڼشمېر هیوادونه یو پر بل پسې خپلو ملي هیلو او ارمانونو ته ورسېدل او بالاخره د ازادۍ غوښتنې وړانگې هر لوري ته خورې ورې شوې او حتی د افريقا او لاتیني امریکا محکومې سیمې یې هم تر خپلې اغېزې لاندې راوستی په دې اساس تاريخ د افغانانو درښتینو مبارزو، سربښندنو، اتلوليو او بريالیتوبونو شاهد دی او وي به، د گران افغانستان خپلواکي زموږ د پلرونو او نیکونو د بې سارو سربښندنو اتلوليو او مېړانو پایله ده، له ازادۍ او خپلواکۍ سره مینه زموږ د اقل ملت په وینه کې اخیښل شوې ده، هر ځل، چې کوم یرغلگر زموږ پر ویاړلې خاورې یرغل کړی او د افغانانو ازادي اوخپلواکۍ ته یې سپک کتلي دي، دا باتور، باهمته او با شهامته ملت یې پر خلاف را پورته شوی قرباني یې ورکړې او ککرې یې نذرانه کړې دي خو په بشپړه مېړانه او اتلولۍ یې د خپلې ازادۍ، خپلواکۍ، ملي واکمنۍ او ځمکنۍ بشپړتیا ساتنه کړې ده.

البتہ د خپلواکۍ تر ټولو ساده مفهوم دا دی، چې یو ملت د خپل برخليک ټاکلو

واک او اختیار ولري يعنې خلک وکولای شي له هر راز ډار، گواښ او فشار څخه پرته خپل ملي زعامت او راتلونکی برخليک وټاکي او د خپلواکۍ ارزښت هم په همدې اصل کې نغښتی دی.

بنأ د افغانستان د ملي خپلواکۍ لپاره لکه څرنگه، چې افغان باتورو او مېړنيو نارينو ډېرې سربښندنې او نه ستړې کېدونکې مبارزې کړې، د دوی ترڅنگ افغان پتمنو او غيرتي ښځو هم د هیواد خپلواکۍ گټلو په لاره کې فعاله ونډه اخیستې او په دې اړوند یې د تاريخ په زړه کې تل پاتې ویاړلې کارنامې په زرينو کرښو ثبت کړې دي او نړيوالو ته یې خپله اتلولي او هیواد پالنه په اثبات رسولي ده، د بېلگې په توگه د پېغلې ((ملالی)) اتلولي، چې په اړوند یې د ځينو ليکوالو په لیکنو کې هم راغلي.

پېغله ملالی د میوند سوځوونکې دښتې هغه قهرمانه، مېړنۍ، نوميالی جنگیالی او اتله څېره ده، چې په ۱۸۸۰ میلادي کال کې یې د ملي قهرمان سردار محمد ایوب خان غازي په مشرۍ دوهمه ملي جگړه یعنې د (افغان انگلیس) په دوهمه جگړه کې د خپلو نورو افغاني جنگیالیو او باتورو وروڼو ترڅنگ د وخت د دښمنانو پر وړاندې د مبارزې پر مهال د اتلولۍ ویاړ ترلاسه کړ. د انگریزانو له ټولو تجهیزاتو او په توپونو سمبال ((پنځه ویش زره)) کسيز پوځ سره د افغانانو

رغنده نوبت او خوځښت راولی، نقاق، تربگنی او ځان ځانی پریږدی د یووالي او یوموتی توب پر رسی خپلی منگلولې نښې کلکې کړې او نور د پردیو شومو اغراضو او نیرنگونو له لومې څخه ځانونه وژغورې؛ ځکه چې په نقاق ځان ځانی او تربگنی کې ستاسو بدمرغی او د هیواد تباهی نغښتې ده. دغه غمیزه عملاً مور او تاسې کابو درې نیمې لسیزې په خپل گران هیواد سرلوری افغانستان کې وزغمله. پر دې اساس د خپلو پلرونو او نیکونو ویارې کارنامې خپل سرمشق و گرځوئ لکه څنگه، چې هغوی زموږ لپاره ملي خپلواکي ترلاسه کړې ده، تاسې هم له هغې څخه د بشپړ یووالي په فضا کې په ښه توگه ساتنه وکړئ او هم په ځان کې د دې پوهه او وړتیا پیدا کړئ، چې په مرسته یې د هیواد اقتصادي خپلواکي هم ترلاسه کړئ او هم افغاني سوچه او سپیڅلی اسلامي فرهنگ د نورو ناولو فرهنگونو د یرغل له اغیزې څخه خوندي وساتل شی ترڅو راتلونکي نسلونه هم ستاسې سپیڅلو هڅو او رغنده کارنامو ته د قدر په سترگه وگوري، پرې ویارې او تل یې په خورا درنښت یادونه وکړئ؛ ځکه د لمر په څیر دا یو ښکاره او څرگند حقیقت دی، چې افغانانو تل د خپل هیواد د ملي نوامیسو په ساتنه کې له هیڅ راز قربانیو او سرښندنو څخه ډډه نه ده کړې او د تاریخ په پاڼو او هم د ولسونو په کیسو کې داسې څه نه ترسترگو کیري، چې دغه واقعیت په کې ونه ځلیري؛ ځکه دوی پر خپل هیواد، خلکو، خپلواکۍ، پت او عزت خورا مین، میرني او سرلوري خلک دي او هیڅکله هم د چا د زر او زور پر وړاندې یې خپل سرونه نه دي تپت کړي او تل سرلوری او ازاد اوسیدلی دی او پاک الله (ج) دې په سر لوری افغانستان کې روانه جگړه چې د پردیو په لمسون دوام لري په خپل قدرت په کامله توگه پای ته ورسوي او پرځای دې ورته تلپاتی نیکمرغه سوله ټینگه او قایمه کړي، تر هغه، چې کلونه کلونه جگړه ځپلې افغانان په خپل پلرني ټاټوبي کې د سولې په نیکمرغه فضا کې آرام، خوښ او هوسا ژوند او د پاک خدای (ج) له ورکړې خوږ ژوند څخه دنړۍ دنورو هیوادونو د اوسیدونکو په څیر خوند واخلي. پتمنو هیوادوالو له نیکه مرغه دادی اوس مور بیا هم د هیواد دملی خپلواکۍ (د سلمی (کلیزی په درشل کی یو، نو څومره به ښه وی چې مور د هیواد دملی خپلواکۍ ترڅنگ اقتصادي او فرهنگي خپلواکي هم ولرو یعنی د خپل هیواد رنځور او کمزوری اقتصاد هم په خپلو نه سترې کیدونکو هلو ځلو، کار او زیار سره په خپلو پښو ودروو او په خپل ځان کې د دې وړتیا او پوهه پیدا کړو، چې د هیواد د اقتصادي خپلواکۍ د ترلاسه کولو له پاره د هیواد کانونه، مخکنی زیرمی او نورې طبیعي شتمنی رابرسره کړو او د هیواد د اقتصاد لایا وړتیا لپاره ورڅخه کار واخلو او هم سوچه اوسپیڅلی اسلامي فرهنگ د نورو ناولو فرهنگونو دیرغل له اغیزو څه په بشپړ ډول خوندي وساتو په ساتنه کې یې له هیڅ راز هلوځلو څخه ځانونه ونه سپموو.

ش، شاهین

د جگړې پر مهال د ماسپینین یوه نیمه بجه ټکنده غرمه وه، چې ناڅاپه د غزا په ډگر کې نومیالی او مېړنی پېغله ملالی را پیدا شوه او پر افغانی لوړ غرور او احساس او لوړ اواز سره یې نارې کړې.

که په میوند کی شهید نه سوی

خدا پرو لالیه بی ننگی ته دی ساتینه

خال به دیار له وینو کیردم

چی شنکی باغ کی گل گلاب و شرمینه

ته په میوند کی ځان شهید کړه

زه به کفن په تار د زلفو در گیندمه

همد راز ویل شوی، چې د میوند د تاریخي جگړې په ډگر کې په افغان بیرغ لرونکی سرتیري باندي د دښمن له خوا گوزار کیري او نوموړی له خپل آس څخه له بیرغ سره یو ځای پر مخکه را لویري نو د دې له پاره، چې افغان جنگیالی زلمیان بې زړه نه شي او د دښمن پر وړاندی خپل جگړیز مورال له لاسه ورنه کړی اتله ملالی بیرغ په خپل لاس کې اخلي او دافغان جنگیالیو د آزادۍ غوښتنې د احساساتو د اړارولو له پاره په لوړ آواز دا پورتنۍ لنډۍ وايي، په دی اړوند ویل شوې، چې د دې قهرمانې پښتنې پیغلې حماسي لنډۍ لکه آسماني تندر د افغانانو زړونه ولړزول او د هغوی احساسات یې پرغورځنگونو راوستل او په ښکیلاکگر قوت یې یرغل وکړ او په پایله کې د انگلیس استعماري لښکرې یې د ((جنرال نوتال)) په مشرۍ له ماتې سره مخامخ کړی او دښمن ته یې تاریخي ماتې ورکړه، دغه شان د پیغلې ملالی په څیر نورو افغان پتمنو او باشه ماتو میرمنو هم د هیواد ساتنې په برحقه جگړه کې د افغان باتورو نارینه و ترڅنگ فعاله برخه اخیستې او په خپلو سرښندنو مبارزو یې د تاریخ په پاڼو کې په زینو کړښو خپل نومونه ثبت او په یادگار پریښی دی، چې په دې لړ کې کولای شو له څو تنو نورو اتلو مېرمنو څخه هم یادونه وکړو: باتوره افغان ښځه ((میرمن مستوره کوهدامني)) چې د افغان انگلیس په دویمه جگړه کې کله، چې د نوموړې میړه دغزایانو په لیکه کې په شهادت رسیري دا اتله میرمن په ویر او ماتم هم نه کښیني؛ بلکې د خپل میړه ټوپک غاړې ته اچوي او د جگړې په لیکه کې د کابل د شیرپور په سیمه کې غزایانو ته مرمی (کارتوس) ور رسوی تر څو په روانه جگړه کې افغان جنگیالی د کارتوسو له کمښت سره مخامخ نه شي همداراز ((میرمن گنجان)) د محراب خان بلوڅ ښځه وه، چې د افغان انگلیس په دویمه جگړه کې یې د کندهار ولایت په اړوند سیمو کې د دښمن پر وړاندې د جگړې په ډگر کې فعاله برخه اخیستې وه، همداشان میرمن اکوم، سپینه ادې، غازي ادې او نورو سرښندنو ښځو او گڼشمیر اتلو نارینه و تاریخي میرانې، اتلولۍ او کارنامې د یادولو وړ دي، چې د هیواد د ملي خپلواکۍ د گټلو او ساتلو له پاره یې کړې دي. نو ای د افغانستان باتورو او مېړنو اوسېدونکو! وینئ، بیدار او هوښیار شی او په ځان کې لکه د دغه ډول باتورو افغانانو په څیر

د ملي اتلي ملالی په باب نوي تمقيق

هو! مور دلته دملي اتلي ملالی خبره کوو، هغه مالله جي دغازيانودلاری سره ځلانده اوبله ډيوه شوه اوډخپلواکی پرځلیدونکی لمر ئي خپل نوم پخپلو سپیڅلو وینو ولیکه اوبینستی لنډیوئي دهیواد په هر رود اوهرگودر، سیمه اوغریاوری ازانگی خپری کری.

لیکوال احمد صمیم دسکالا دوی میاشتی نابیلی خپروني، ددریم کال په شپږمه گڼه کي چي پرله پسی اتلسمه گڼه (۱۳۸۴) کال (چنگاښ، زمري) کي پري په یوه مقاله کي د ملی اتلي بیغلي (ملالی زیارت) په هکله په زړه پوري مقاله لیکي چي لیکي په میوند کي دحسن آباد ملک محمد، خوگانی قصه راته کول، چي په سنه: (۳۴) (۳۵) یا (۳۷) کي کبیراحمدخان پنجشیری دمیوند ولسوال وو، هغه حال راواستوه چي راسه یوه امریکایی مورخ دیوه کابلی ډاکترسره راغلی دی دوی دملاالی په باب تحقیق کوی نوکه ته څه معلومات ورکړی هغوی ماحاجی مریم اکاڼه بوتله، حاجی مریم اکاد (۱۲۰) کالوسړی وو. په موشک کاریزکي اوسیده، حاجی مریم اکاپه قوم خوگیانی وو.

حاجی مریم اکا راته وویل چي زه دمیوندپه غزاکي کوچنی هلک وم. تاسی که دملاالی په باب معلومات غواړی نودحاجی لالی اڅکزی څخه پوښتنه وکړی، هغه د (۱۳۰) کالودی، هغه دمیوند په غزاکي دملاالی سره برخه اخیستی ده. حاجی لالی هم دموشک په کاریزکي اوسیدی، بیامورحاجی الالی ته ورغلو. حاجی لالی اڅکزی داسی بیان شروع کړ! ویل یی: ملالی داغامحمدلوروه، په قوم خوگیانی مالداره وه ددوی کردی دخیگ دکاریزپر بارانه باندی ولاړه وه. مورخوخلگ پریوه دوکانچه سره ناست ووچي یوه دنگه چته ښکلی بیغله راغله سورتیکری یی ترسرتړلی وو، سپین ټکری یی دیوی لښتی پرسرغوته کړی وویول یی: (ماخوب لیدلی دی چي ایوب خان راځی زه دهغه سره په مجرد لیدو شهیده کیرم.) انگریزانو وختی لا اوبه نیولی وی. نودخیگ کاریزک - منډآباد او دمیوند دلوی کاریزخلگ سره راوپاریدل، راتول سول، ددی خوا د هلمند خلگ راورسیدل چي ټول شمیر یی (۵۰۰۰) نفروته ورسید. دجنگ اسباب دپسونوخرخول، چاره اوکوټک وو. دانگریزانو څخه موبیرته اوبه ونيولی، ددی خواغازی ایوب خان د خپلوملگروسره دهرات څخه راورسید. دمنډآباد د مانده پراغه یی خیمی ودرولی. حاجی مریم اکاهم هلک ووچي زمورسره یی وغروته اوبه خپرولی، کله چي ملالی ایوب خان ولیدی ملالی بیرغ ورته ونيوی ایوب خان ورته وویل: (چي بیرغ دی ستاسره وی)، ملالی ورته وویل: (چي نه ماخوب لیدلی دی چي زه ستاله لیدو وروسته شهیده کیرم اوانگریزماڼه خوری).

ایوب خان ته یی بیرغ تسلیم کړ، جنگ زورواخیستی، حاجی لالی وویل: چي څوواره دتندی دسلاسه څخه مات سوو، بیابه پرانگریزانو غالب سوو. زه به همیشه دملاالی ترڅنگ روان وم. دحاجی اغابادارپه کاریزکي انگریزان پت وه، دکاریز په دغه حصه کي موبیرانگریزانوپان اودیوال راوړنپاوه کاریز زمپړپه ولکه کي راغی، ډیر انگریزان له تندی څخه دپانو یا د یوالووسایي ته پراته وه، دمنډآباد په غوره شيله کي دسری غرمی

په سره گرمی کي دویوشیلی بهیدلی حاجی لالی وویل: چي په دغه وخت کي ملالی راڅخه ورکه شوه، وروسته معلومه سوه چي نوری ښخی هم په دغه غزاکي شهیدانی شوی دی. کله چي مو نورشهیدان په شامی کي ښخ کړه نوماللی مو یوازی په یوه قبرکي کښیښوده. دملاالی قبرپه منډآبادکي دی. حاجی لالی وویل: هرسهارچي به جگړه شروع کیدله: په هواکي به سپین مرغان پیداسوه، پخوسپین پریروبه راته وویل: (هغه دی چي دخدای دوستان ستاسی کمک ته راغلی دی.) ددغی دادنی په روحیه به مورپوله ورځ جنگیدلو. ملک عبدال محمد وژل اووه یی ویل: (چي بیا به زه او دغه میلمانه دوکیل عزیزجان محمدزی ومورته ورغلو هغه هم د (۱۲۰) کالووه، هغه موهم وپوښتنه هغی وویل: چي مورښخی، کوچیان اوبوداگان دمیوندچینی وغره ته وختلو، ملالی غره ته راوختل (۱۵) نفره ورسره وه. ملالی مورته وویل: تاسی دورخی ډوډی پخوی دشپی یی مه پخوی، ځکه چي دشپی له خوابیدنمن ته ستاسی پته لگیږی. کله چي غازی ایوب خان انگریزان لوی مانده ته راشوه کړل، له کندهاره هم خلگ راورسیدل. مړه انگریزان اکثره ښرموښانو وخورل، اوخینو یی په تیښته خانونه ترسپین بولدکه ورسول.)

ملک عبدال محمد وویل: چي دملاالی خپلوان دهرات په (سینگران) کي پراته دی. ځینونورو سپین پریرو وویل: چي ملالی اصل نورزی وه، جینوییا وویل چي دملاالی قوم نه دی معلوم، چي ایاداره کی وه، سلیمان خيله وه، خروټی وه، که ناصره؟! وماته داسوال پیدادی چي ولی دهغه وخت شاهانوددی دخپلوانوغم ونکړ، ولی یی ددوی سره کومه مرسته ونه کړه، ولی یی په خپلویاداشتونوکي ذکرندی کړی، ولی یی تراوسه تاریخ ورک دی، ولی یی تراوسه پر قبر اختلاف دی؟! که چیری (علامه حییی صاحب) ددی په باب شفاهی روایت دخلگودخولی څخه نه وای رانقل کړی، ایا دا موضوع به تر اوسه مجهوله نوای پاته !!؟

دملاالی اتلولی: دمیوند دفتحي دنگ اوچنگ په معرکه کي ددغی نومالی بیغلي کرداراونقش لکه دلمر په څیرڅرگنددی. ملی ولسی روایت اوهم تاریخي آثارپه دي هکله تقریباً په یوه خوله دي اوبه ډیرلږتوییر اوبدلون دمیوند په فتحه کي دهغی غوڅ اوټاکونکي نقش تأییده وی.

د(پښتني ميرمني)) كتاب ليكوال عبدالرؤف (بينوا) ليكي چي:

(ددوشنبی په ورځ دبرات دمیاشتی په (۱۷)، (۱۹۲۷) هجری قمری کال چي افغانی زلمیانو میرونو اوبښځو دخپل وطن دساتنی په نیت سرورنه پرمیدان ایښی اودمیوند ډگرته دقرانی له پاره حاضرشوي وو، ټکنده غرمه وه، غازیان تری اوستری ستومانه وه... دمیوند پر دښت هیڅ اوبه نه وي، نږدي وو چي افغانی لښکرله تندي څخه ماتي وکړي))، په داسی حال کي چي دلښکرو بیرغچي هم سخت زخمی سو اوبیرغ ئي له لاسه ولوید، یوه پیغله راغله بیرغ ئي په سرورمنگولو واخیست، ناره ئي وکړه:

خال به دیاردینو کښیردم

چي شینکي باغ کي گل گلاب وشرومینه

که په میوندکي شهیدنشوي

خداپرولالیله بي ننگي ته دي ساتینه

ددې پیغلي دا ږغ یواسمانی ږغ وچي دافغانی زلمیانو وینی ئي په جوش راوستلی، اوتولو دالله اکبر په ناره پرغلیم یرغل وکړ اودښمنان ئي تار په تار، خپله پاکه خاوره ئي دهغوي له قدمونو څخه ورغوله... داپیغله ملاله نومیدله. په ځینوروایتونوکي هم دغه پورتنی مفهوم دالفاظوبه لږاو ډیر بدلون سره داسی راغلي دي: ((یوه خوارفرنگي پوځونه دمیوند پښتنه پراته، په هرډول وسلو او وسیلو سمبال وه، بله خوا افغانان په تش لاس، خودایمان او عقیده په وسله سمبال دهغوي مقابلي ته راوتلي وو په دي نیت اوتکل ووچي دغه لښکري له خپلي خاوري څخه وباسی او هیواد ددوي دنالو منگلو څخه آزاد کړي. له افغانی غازیانو سره په دغه جگړه کي افغانی پیغلي اومیرمني هم شامیلي وي، چي ځینوتی غازیانوته خواره، اوبه اوبارود رسول ځینی له خپلو پلرونو، ورونو اومپرونو سره اوږه په اوږه ددښمن مقابلي ته ولاړي وي. یوه له دغو نومالیوڅخه ملاله وه.)) ټکنده غرمه وه ملالی ولیدل چي له یوي خواددښمن دپوځونو شمیر زیات اوپه ډول ډول وسلو او وسیلو سمبال دي، او له بلي خوادهغوي په وړاندي دافغانی غازیانو شمیر لږ، تش لاسي اونږدي وچي له ډیری گرمی، تندي اوستری یا څخه له ماتي سره مخامخ شوي واي. نو یو هسک ځای ته وختله اودزړه له جوشه ئي افغانی غازیانو ته دا لنډي وویل:

که په میوندکي شهیدنشوي

خداپرولالیله بي ننگي ته دي ساتینه

دماللی د لنډی هرتوري، لکه غشستی دغازیانو په زرونو ولگید، وینی ئي په جوش راغلی، مات زرونه ئي راژوندي شول اود (الله اکبر) دناري په ویلو ئي په کفر ځپونکي ږغ پر دښمن ورغلل، سره ورځ ئي پري جوړه کړه. څه شیبه وروسته ملاله یوځل بیا پر لوڅاي ودریده اودا دجذبي ډکه ناره ئي وکړه:

خال به دیار له وینو کښیردم

چي شینکي باغ کي گل گلاب وشرومینه

ددښمن په پوځونو ماته گڼه او ډیره زیاته مرگ او ژوبله پکي وشوه.

(افغانستان دروسیل تاریخ) لیکوال دهغه وخت دیو نومیالی مؤرخ میرزا یعقوب علی دكتاب په حواله لیکي چي په دغه جگړه کي له (۱۲۰۰۰) زره انگر یزي پوځ، عسکرو او صاحب منصبانو څخه یوازي (۲۵) تنه ژوندي دجگړي له ډگر څخه په تیښته بر یالی شول.

میوند فتح شو، چا فتح کړ؟ ننگیالی او توریالی ملالی! د (زموږ غازیان) کتاب لیکوال محمد ځلمی د (نفتولاخلالین) دكتاب (شپورهای فیروزي میوند) د (۴۵۳) مخ په حواله لیکي: (کله چي دزیاتی مرگ ژوبلي په نتیجه کي میوند فتح او افغانی غازیان دخپلو شهیدانو دښخولو په تکل کي وو، غازی سردار محمد ایوب خان پوښتنه وکړه چي دغه نجلي څوک ده چي په داسی نازک حالت کي ئي په خپلو ملی لنډیو افغانی لښکر په ننگ او غورځنگ راوست. ځواب ورکړل شو چي دا (ملاله) دیوچوپان لور او دمیوند(کشکی نخود) اوسیدونکي ده. بل ورته وویل دا ډیره زړه وړه، دغاریانو ترڅنگ ئي باید ښخه کړو. ایوب خان وویل: ښه وایاست. ملایانو اوملی مجاهیدینو دښښني دعا ورته وکړه او هلته ئي خاوروته وسپارله.)

همدارنگه میرغلام محمد غبار په (افغانستان در مسیر تاریخ) او لويس دوپري پخپل اثر (افغانستان) کي دملالی سرښندنه او ننگیالی توب ستایي او تائیده وی ئي له دي پورته څرگندونوڅخه دا ښکاري چي (ملاله) دهمدغه میوند په تاریخي جگړه کي دشهادت مقام ته رسیدلي او تل پاتي نوم ئي په برخه شويدي. دغه ستره ویرلي کارنامه ئي زموږدهیواد په تاریخ کي په زړینو کښو لیک اوترهغه چي افغان او افغانستان وي، له چا به هیر یري نه او په ډیر درناوي به لمانځل کیري ددی نومیالی او ننگیالی پیغلي قبر دمیوند دشهیدانوپه هدیره کي معلوم اوډیرخلگ ئي زیارت ته ورځي روح دي ښاد او یاد ئي همیشه!

- په (۱۸۸۰) م کال دمیوند په جگړه کي انگیلسي لښکر ماتي

دځوانی پیغلي ملالی دغه ملی لنډي په ویلو سره چي دښمن ئي دماتي سره مخامخ کړاوافغان غازیانو ته ئي دمقاومت زیري ورکاوه، اوملی بیرغ یي په لاس کي وو، افغانی جنگیالی ئي په غیرت راوستل، دهغوي په رگونو کي دغیرت وینه داسي په خوتیدو راغله چي بیله دمرگ دډاره دخپلو مرچلونو څخه راووتل او ددښمن پر لښکرو یي هجوم وروړ، په داسی حال کي چي افغانی غازیان چي ددښمن دتوپونو په شلیک سره دجگړی په ډکرکي لکه دونی پانی داسی رښدل، بیا یي هم ددښمن پرسنگرونو وروځستل، ترڅوچي افغانی غازیانو ددښمن تیری کوونکي قواوي له خپلو مرچوڅخه وتیشتی ته ارایستلی، اوبری دافغانانو په نصیب شو. دمیوند په دغه بر یالي جگړه کي ددښمن (۱۲۰۰۰) عسکردافغانان له تیغ څخه تیرشول. په دي ترتیب پیغله ملاله میوندي، دجگړي دمیدان محرکه، دهیواد شمال غرب لورته په (۵۰) کیلومتري کي خپل نوم دافغانستان دمباریز ینوپه تاریخ کي په زړین لیک ولیکه. روح دي ښاد وي.

مرحوم استاد رشاد صاحب په هغه مجله کي چي میوند مجلي سره یي له مرگ څخه مخ کي مرکه کړي وه، ویلې وه چې دمیوندي ملالی کورني تراوسه دمیوند په خوگانیو (کار یز) کي ژوند کوي. خپله ملالی دخوگانیودقوم څخه وه، ددغي اتلي قبر تراوسه په میوند کي موجود دي. دیادوني ورده چي دملالی دنیک نامه په اساس ډیری افغانی کورني دخپلو لونو نومونه په ښځینه نوي ماشوم باندي اږدي، اودنوي پیداشوی ماشوم څخه (نجلي)دمور او پلار هیله دا وی چي دملالی په څیر زړه وړه او دلاوره نجلي واوسی. چي دا ددوي له پاره دعزت خبره ده. لنډه داچي د ملالی نوم د افغانی سوبمنې اتلې په کتار کي د هیواد په تاریخ کي ولیکل شو. راتلونکو زواتونو د ملالی نوم په ویاړ وساته، ښوونځي، مجلي، روغتونونه د میوندي ملالی په ویاړلي نوم و نومول شول.

لیکونکی: غلام رسول (رسول)

غازي ميرزمان خان کونړی

د استقلال د جنگ څلورمه جبهه یعنی د چترال او کونړ نو جبهه!!

د کونړ او ننگرهار میړنیو سربندونکو نومونه د هیواد د نور بر خود ازادی د لاری شهیدانو سره د پغمان په تاریخی څلی (طاق ظفر) کی په رنگینو کرښو لیکل شوی او ویاړ ئی لری.

مگرسره دی میرزمان خان کونړی په ډیره لږه موده کښی وکولای شول چه قومی دواطلب کمکی وطن دوست کسان سره راټول او یو ځل بیا خپل ځواکونه د آزادی په روحیه او وطنی مینه په نوی اومناسبه طریقه (طرز) ددولتی ځواکونو بولندوی نائیب سالار عبدالوکیل خان نورستانی او کرنیل خورشیدخان په مصلحت او مشوره سره وکولای شول هغه ځایونه چه دلاسه ورکړی و بیرته ونيول او دچترال د مرکز په لوری ئی مخکی تگ ته ئی دوام ورکړواو بالاخره انگریزی قواوی او د چترال شهزاده گان د چترال په قلعه کی محاصره او قلعه بند ئی کړل.

کله چه دغازی امان الله خان لخوا د انگریزانو سره د متارکی خبر ورسیده د دشمن سره ئی جگړه ودراوله خو نیول شوی ځمکی اوسیمی د مذاکراتو تر پایلو پوری چه د افغانستان دکامل استقلال د انگریزانو لخوا په رسمیت پیژند لووخت پوری د افغانی ځواکونو پواسطه ساتل کیدی . غازی میرزمان خان کونړی داستقلال دجگړی د گټولو څخه وروسته امانی دولت د شورا غړی شو، شورا دنده درلوده چه شاه غازی امان الله خان ته غوری اوپرځای مشوری ورکړی اود قوانینو په تسوید او تعدیل کی پراخه ونډه واخلی چه په پای کی دغه شورا په (۱۹۲۸) م کال د (۱۵۰) تنو په جوړښت د ملی شورا په نوم واوخته.

نوموړی غازی اونومیالی شخصیت د عمر تر اخیرو شیبو پوری د اعلیحضرت شاه امان الله خان د سرسختواو صدیقو طرفدارانو له ډلی څخه پاتی شو او دده په لس کلن ترقی غوښتونکی حکومت کی د

د امانی په دوران کی کله چه د گران وطن د استقلال د بیرته اخستلو لپاره د جهاد او جگړی اعلان وشو میرزمان خان کونړی د (۴۰۰) کسیز کونړی اوننگرهاری قومی ځواکونومشری د جگړی په څلورمه جبهه یعنی د چترال او کونړ په جبهه کښی په غاړه درلوده .

په دغه محاذ کی د ننگرهار او کونړ قومی میړنیو ځواکونو چه میرزمان خان کونړی ئی مشری کوله د دوکلام او ارزوی خور (دره)، لمبریت، گد اودروش چه د چترال ضلع یوه برخه اود انگریزانو تر ولقی لاندی سیمه وه ونيوله. مگر په لنډو دانگریزی توپخانی تر برید راغلل او درنه مرگ او ژوبله ئی ور واړوله او (۱۲۶) کسه چه ژوندی پاتی شوی و شاته تگ ته مجبور شول.

غنی مشرعصمت الله خان دبدلو اوسختولارو په ډیرو کړاونو د شاه امان الله خان حضورته خان ورساوه اود خپل پلار پیغام او پیمان ئی ور وړاندی کړو اود کندهار څخه ترغزنی پوری دلبسکروسره ملتیا وکړه خو افسوس په همدی لړ کی د انگریزانو په لمسه میرزمان خان چه د قومی لیسکر ته د جلب او جذب په موخه مشغول ؤ دکنړ ولایت په شینکوپک کی چه د ماخستن لمانځه د اداکولو لپاره جومات ته روان ؤ په خورا ناخوانمردانه او بی رحمانه توگه سره په شهادت ورسیده او یاغیان د شرق د جبهی له خطرڅخه بی غمه شول.

دغازی میرزمان خان په شهید کیدولودانگریزانو زړه راتول او یخ شومگرد انگریزانو دجاسوسان کینه له دی کورنی سره له میځه لا نړه اوددی کورنی دجررو د ایستلو لپاره ئی لا کندی ایستلی هغه وه چه د سردار محمدهاشم خان د صدرات په وخت کی ددی کورنی ټول غړی چه تعداد ئی سل کسو ته رسیدنه، بنځی، لوی اوواړه غیرله کومی گناه اوجرم بدون له کومی محکمی دغلام نبی خان چرخی د کورنی په څیر یوازی په دی جرم چه د غازی شاه امان الله خان له سرسختو پلویانو څخه دی د دهمزنگ په زندان کی بندیان کړل او ۱۳ کاله په ډیرو سختو او د کړاو ډکو شرایطو کی په دغه ژوندی دودخ کی تیرکړل اود هغی له ډلی څخه (۲۸) کسه د ډول، ډول ناروغیواو بی درملنی، د ژوند دناسم چاپیریال او بد سلوک په وجه خواړه ځانونه ئی له لاسه ورکړه او پاتی کورنی پس له (۱۳) کالو درد او شکنجی له زندان څخه ویستل شوه، هرات ولایت ته تبعید شول او (۸) کاله له خپلواقراواوقوم څخه لری په ډیروناښوالو سره تیرکړه .

په یاده موده کی ډیردردونه اوخواری وگاللی، داعلیحضرت محمدظاهر دیموکراسی په دوره کی ددغی کورنی پاتی کسانو ته اجازه ورکړل شوه چه د خپل زیردی سیمی کنړ ته لاړشی اوله سره ژوند پیل کړی. ډیرو درنو لوستونکو خورا اړینه وه چه گران وطن داستقلال دجنگ څلورمه جبهه یعنی د چترال او کنړونو جبهه چه د تاریخ له پاڼو هیره شوی وه دهغی سره یو ځای د وخت نه په گټه اخستلوسره دغازی میرزمان خان کونړی په اړه یادونه وکړم .

مآخذ:

حقایق نهفته وحرف های ناگفته داکترعبدالرحمان زمانی

اجتماعی اوسیاسی بدلونو اودملی ثبات په ټنگښت کی ډیر غوره خدمتونه ترسره کړی، دهرډول قربانی او سربیندنی څخه ځان ندی سپمولی .

د غازی میرزمان خان کونړی او دمیشتو غیرتی قومونو ونډه د استقلال په جگړه کی، په (۱۹۲۴) م کال په پکتیاکی دگود (ملا(ملای لنگ) دباغوت په ځپلواود(۱۹۱۹) م کال په دسمبرکی دجلال آباد په هیده کی د مشرق دخلکولویه قومی جرگه چه په هغی کی تقریباً (۵۰۰۰) کسه دډیورنډ د کرښی دواړو خوا میشتو قومونو او قبایلومشرانو اومتنفذینوپه کی ونډه اخیسی وه دامانی دولت څخه د ملاتړ او یووالی په موخه ددغه لوی خان پواسطه دعوت شوی وه دغونډی برخه والو خپل ملاتړواوکامله اماده گی د استقلال، دحکمی دتمامیت، داسلام دمقدس دین اوملی نوامیسو ساتنه که ددوی سر اومال په بدل که هم وی ونښوده او په جرگه کی ئی انگریزانو ته گوت نیونه وکړه او په غوڅه یی فیصله وکړه چه د افغانستان په کورنیو چاروکی لاس وهنه نه کوی، اوکه نه بیا به د میرنیو افغانانو د قهراوکرکی سره به مخامخ شی چه دغه څرگندونی پخپله د کنړونو دیوه لوی مشرد نفوذ اوپه ولسونوکی دمینی ښکارندوی دی .

غازی میرزمان خان کونړی دغوره خدمتونو، وطن دوستانه سربیندنواو ځان تیریدنی په خاطر په لاندی مدالونو ویاړل شویدی. لوی خان مدال، وفا مدال، صداقت مدال اودخدمت مدال دغازی شاه امان الله خان لخوا ورته تفویض شویدی چه هر یو ئی دمنقول اوغیرمنقول لکه دنفدواوخمکی انډول اوځای نیونکی ؤ.

د غازی میرزمان خان کونړی دغوره خوینوڅخه یو دا ؤ چه د گران وطن د دشمنانوسره لکه د شاه امان الله خان په څیرنه پخلا کیدونکی، دزړه له تله ژوره کرکه او سخت ضد ئی درلوده او هیچکله دغه کرکه او دشمنی له چا نه پتوله د انگریزانو سره ئی هیڅ ډول معامله ونه کړه، دخپلو شخصی گټو لپاره خبرواترو ته حاضر نشو اوغاړه ئی کښی نه ښوده په همدی وجه د آمانی دولت د ماتی څخه وروسته کله چه غازی امان الله خان دقندهار اوفراه د قومی لیسکرو په سرکښی دغزنی په لورمخی ته راتللوده خپل زوی غنی مشرعصمت الله خان د کنړڅخه کندهارته ولیبروترچووطن غلو ته پری نړدی اودشاه په ملاتړ دکنړد قومی ځواکونو سره د ختج له خوا اوشاه امان الله خان به د غرب لخوا بریاغیانو په کابل برید کوی .

مدافع استقلال

نویسنده: جگړن محب

شیر که نام اصلی او شیرزمان بود به صدر و که حالا تازه می فهمیدم نام مکمل او صدرالدین است گفت: صدر و بچیم برو به جانی بیگ بگو خوده مجهز کده بیایه که نوبت پهیره اش نزدیک است، مه می روم همراهی تو و مهمان ما بشینم و از زنده گی خود برش قصه کنم هر چه نباشه زحمت کشیده، آمده که احوال غریبا ره بگیریه.

شیرزمان که با وجود صحبت هایش چشمان درشت و نافذش را از لابلای دوربین سلاحش به نقطه یی در پایبیتتر از قله کوه دوخته بود و لحظه یی هم چشمانش را از آن نقطه دور نمی کرد، خطاب به صدر و که رفته بود به جانی احوال بته و تازه دوباره برگشته بود گفت، صدر و چی شد به جانی گفتم آماده شوه بیایه و هنوز سخنش ختم نشده بود که جانی که یک جوان سیاه چهره و لاغر اندام بود در حالی که لبخندی بر لب داشت بر دروازه پوسته نمایان شد و با گام های استوار و تند به سوی ما آمد.

جانی بعد از سلام و احوال پرسی پهیره را تسلیم گرفت، شیر که تازه از جایش بلند می شد، با لبخندی از ما خواست که به پوسته رفته، خستگی از تن بکشیم، چای بخوریم و با هم قصه کنیم.

لباس هایش گردآلود شده بود، خواستم گردهای لباسش را بتکانم اما ناگهان با یک حرکت سریع و برق آسا دستانم را گرفت و برایم اجازه نداد، او به من گفت که او گردهای لباسش را دوست دارد. او که مدت دوازده سال را در اردوی ملی افغانستان خدمت نموده بود گفت: این گرد خاک وطن است، نیاکان ما به قیمت خون شان از این وطن دفاع کردند و ما نیز به هر قیمتی که شده از این خاک و از مردم خود دفاع می کنیم او ادامه داد: خبرنگار جان، چند ماه پیش ما در قریه پهلو به خاطر عملیات و تصفیه کاری رفته بودیم، تعداد زیادی از مخالفین اسیر گرفتیم و سلاح

آفتابی شدیدی می تابید، از شدت گرما کلافه شده بودم، پای هایم به درد افتاده بودند، اما با آن هم تلاش می کردم تا به هر قیمتی خودم را به بالاترین نقطه قله برسانم، نفس هایم به شماره افتاده بود که گاهی راهنمایم دستانم را می گرفت و مرا بالا می کشید، به نزدیکی های محلی که می خواستم رسیده بودیم، ناگهان صدای طنین آسایی راهنمایم را مخاطب قرار داد، صدر و خوش آمدی، مهمان ما ره آوردی، او به این اراضی بلد نیست زیاد خو مانده نشده باشه نی، آب چیزی برش دادی یا نی، خو خیر باشه بچا چای دم کدن بخیر بیابین باز یکجای چای می خوریم. رهنمای من که تازه دانستم او را صدر و صدا می زند به جواب پرداخت و گفت: شیر بچیم مانده نشده هر چی نباشه این هم بچی افغان است، این وطن خو همراهی همی کوه ها و دره هایش زیباست، دامن همی کوه هاست که شیرهای مثل توره پرورش داده.

در حالی که سخنان صدر و خطاب به دوستش ادامه داشت ما رفته رفته به او نزدیک شده بودیم و حالا دیگر در یک قدمی او قرار داشتیم، شیر همچون تنه درختی در موضع قرار گرفته بود، دستانش هنوز بر ماشه تفنگ بود، در حالی که سلاحش را به سینه فشار می داد به جواب سلام من پرداخت. من که محو زیبایی او شده بودم او را جوانی دیدم خنده رو، جذاب، تقریباً بیست و پنج ساله، با موهای سیاه مجعد، قدبلند و پنجه های قوی، او واقعاً شیر بود.

برت می گویم، مه ۲۷ سال قبل از امروز در یکی از قریه جات خوش آب و هوای ولسوالی اندراب ولایت بغلان به دنیا آمدم، مکتب هموجا ده بغلان خواندم و بعد نسبت علاقه زیادی که بخاطر دفاع از وطن خود و انجام وظیفه در صفوف اردوی ملی افغانستان و با پوشیدن یونیفورم زیبای اردوی ملی داشتم به صف قهرمان ها پیوستم و حالی افتخار می کنم که یک سرباز افغان هستم.

او ادامه داد: ما سربازها تا جان به بدن داریم و قسم یاد کردیم که از وطن خود، از آزادی خود، از استقلال، شرف و عزت مردم خود به بهای خون مان دفاع و حمایت کنیم. تا به حالی چندین بار زخمی شدیم و مشکلات زیادی ره سپری کردیم اما هیچگاه از راه خود، از هدف خود و از مسیر خود عقب ننگشتیم، بلی ما مبارزین راه آزادی و مدافعین استقلال کشور خود هستیم.

مه رفته رفته باز محو صحبت های او می شدم که برم صدا زد خبرنگار چای ته بخو که سرد شد و در همین حال ادامه داد، جنگ زیاد کدیم اما آرزوی هر افغان و آرزوی شخص خود مه به عنوان یک سرباز افغان استقرار ثبات و تامین صلح دایمی و سراسری در این کشور است، آرمان مه این است که همراهی همین اندیوال های ما که یکی از فاریاب است، یکی از جلال آباد، یکی از پروان و همی قسم از ولایات مختلف روزی شود که نه برای جنگ بلکه برای تفریح و سیاحت با همی لباس قشنگ اردوی ملی و با همی یونیفورم زیبای پلنگی به ولایت های شان برویم و از زیبایی های وطن خود لذت ببریم، همی آرزوی مه است و دیگه گفتنی ندارم، زنده باد آزادی، پاینده باد استقلال.

و مهمات شان را هم دستگیر کردیم، اون ها مردم همی قریه پایینی ره بسیار اذیت می کردند، راه شان ره می گرفتن و برایشان مزاحمت ایجاد کرده بودند، بعد از این قضیه بود که مردم قریه پایین به شمول مردا، اطفال و مادر های پیچه سفید پیش ما آمدن و از ما تشکری کردن و یکی از مادرا گردوخاک لباس مره به چشمای خود می مالید و در حالی که اشک می ریخت برایم می گفت که شما مدافعین استقلال و آزادی و پاسبان های این خاک هستید و مه از همو روز به بعد گرد لباس خوده دور نمی کنم.

مه که غرق صحبت ها و قصه های شیرین شیر شده بودم با صدای او که ازم می خواست آفتابه را گرفته دست و صورتم را تازه کنم متوجه خود شدم از او معذرت خواستم و برایش گفتم که فرقی نمی کند، مشکلی نیست -چون فکر می کردم تهیه آب در آن بلندی کوه برایشان مشکل باشد- اما به اصرار او مجبور شدم دست و صورتمی تازه کنم.

باد ملایمی می وزید، به درون پوسته رفتیم، شیر دروازه را باز گذاشته بود تا هوا به داخل نفوذ کند. از آنچه که به گفته خودش "خداوهست" برایمان آماده نمود، چای ریخت و با هم نشستیم.

من که بخاطر تهیه یک مستند از این سرباز قهرمان که بارها توانسته بود با شجاعت تمام جان مردمان ملکی را نجات داده و از خاک و سرزمین خود دفاع نماید به دیدارش رفته بودم، آنقدر مرا محو رفتار انسانی و اخلاق عالی خود ساخته بود که فقط می خواستم از زبان او قصه هایش را بشنوم و دیگر هیچ سوالی از او نپرسم. شیر همانگونه که پیاله چایش را سر می کشید گفت: رفیق خبرنگار، مه می فهمم شما خبرنگارا میان که بپرسین ما چی کدیم، اما تو هیچ نمی پرسی، خیر است مه خودم

تجلیل از دو قربانی بزرگ و جشن آفرین

دگرمن عبید الله "ابراهیمی"

مردادخانی، استقلال کشورش را اعلام کرد و گفت: "بعد از این مملکت من مانند سایر دولت‌ها و قدرت‌های جهان آزاد است." از آن زمان تا اکنون مردم این کشور استقلال کشورشان را ارج نهاده، همه ساله طی مراسم باشکوه ضمن گرامیداشت از این وثیقه ملی برای حراست و نگهداری از تمامیت ارضی، استقلال و آزادی کشورشان سوگند یاد می‌کنند.

آری؛ استقلال؛ فقط یک واژه نیست، بلکه از مفهوم و معنی بلند و بالایی نزد مردم آزاده افغانستان برخوردار است، بلی؛ اینجا در سرزمینی که من تولد شدم، نفس کشیدم و حیات را آغاز کردم، زنده گی و آزادی با هم زاده شده اند و همچون دو قلوهای با هم تنیده در کنار هم زنده هستند.

یقیناً غرور ملی، آزادی و مردانگی سرمایه‌های جاویدان مردمان این سرزمین است که نسل به نسل به میراث مانده و از این میراث معنوی و پربرها با قیمت خون خویش دفاع می‌کنند.

در پایان این روز خجسته را که حاصل جان نثاری‌های نیاکان ما اعم از اقوام مختلف و با هم برادر این سرزمین است به تمام مردم سربلند و باعزت کشورم از صمیم قلب تبریک و تهنیت گفته، تقاضا می‌نمایم تا تمام ملت آزاده این سرزمین برای دفاع و حراست از استقلال کشور در کنار هم قرار داشته و با احترام به وحدت ملی، تفاهم و برادری این امانت سترگ و مقدس تاریخی را برای نسل‌های آینده به میراث بگذارند.

ملت مسلمان و آزاده افغانستان امسال در حالی از عید سعید قربان که یادگار حضرت ابراهیم خلیل (آن اسوه ایثار و خودگذری) است، تجلیل می‌نمایند که همپای آن صدسالگی قربانی‌ها، ایثارگری‌ها و جانفدایی‌های مبارزین راه استقلال بر خوشی‌های شان می‌افزاید و به قول معروف "یک عید شان دوعید می‌شود."

صد سال قبل از امروز مبارزات ملی شاه امان الله غازی و مردم آزادیخواه ما که اسماعیل وار برای رهایی از چنگ استعمار به پا خواسته بودند به ثمر نشسته، نهال آزادی در این سرزمین غرور آفرین غرس می‌شود و از آن زمان تا حالا با خون شهدای راه آزادی سیراب می‌گردد.

آری در سال روان دولت و مردم افغانستان مصمم بر آن اند که صدسالگی استقلال کشورشان را که میراث ارزشمند نیاکان ما است به شکل باشکوه تری جشن بگیرند، بدیهی است که مبارزات آزادی بخش تحت قیادت مدبرانه شاه امان الله غازی و به همت مبارزین و غازیان معرکه استقلال صدسال قبل از امروز در ۲۸ اسد سال ۱۲۹۸ منجر به قبولی و امضای سند استقلال افغانستان گردیده، صفحه جدیدی را در تاریخ پرافتخار این کشور رقم زد.

شاه غازی قبل تر از امضای سند استقلال در ۹ حوت سال ۱۲۹۷ در اعلامیه معروف خود نوشته بود که پس از این افغانستان در امور داخلی و خارجی خود استقلال کامل دارد و به دنبال آن در سخنرانی آتشین خود در ۲۴ حمل ۱۲۹۸، در میان جمعیت بزرگی با حضور سفیر هند بریتانیایی در محله

وطن مولانا عبدالکبير (فرخاری)

کاش بینم گرمی رخسار جانانت وطن
 گل شگفت از فرق سرتاپای دامانت وطن
 رزم و پیکارت دهد بر نسل نودرس زمان
 بازیابی از هنر بر درد درمانت وطن
 سالها اتم به خاک در گهت شام و سحر
 کی بجا آرم به قدر ذره احسانت وطن
 دامن اندیشه را گسترده دارم روز و شب
 پاک سازم گرد و خاک از بال مژگانت وطن
 تاستردی از دو چشم بی پدر در یتیم
 کور می بیند لب شاداب و خندانیت وطن
 میکشد انگشتی فرزند نیک اندیش تو
 چون عروس نازنین بر کلک دستانت وطن
 چون رسد دستم به شاخ نخل صلح و روشنی
 میبزم تا قصر گردون خشت ایوانت وطن
 بی ادب دست ستم گرمیکشد از آستین
 میخورد برفرق آن چون گوی چو گانت وطن
 گرنگیری دست استبداد سرکش بی دریغ
 میگذد روزی ترا با نیش ثعبانت وطن
 مشت نادان رادر آغوشت پیرودی به ناز
 ریده اند در کلبه و نان و نمکدانت وطن
 دشمن دون را مده قدرت که می بینی همی
 میکشد از ریشه این ناپاک دندانیت وطن
 میهن افسرده ام افسرده تر سازد ترا
 طالب از چرک نهاد خویش بنیانیت وطن
 هرکه چشم بدکشاید طرف کوه و صخره ات
 سنگ گردد در گلویش لقمه نانت وطن
 گفت (فرخاری) به گوش دل به نظم آتشین
 میبرد بر چرخ کیوان عهد و پیمانیت وطن

جشن د استقلال لرو

جشن د استقلال لرو د بنمن ورته ملال لرو
 خلک گرخی آزاد خویشی د آزادی کوی
 د بنمنان وینم غمجن دا د دبی دا دی کوی
 خپل جشن موهر کال لرو په خویشی او سر حال لرو
 جشن بنیایسته جمال لرو د بنمن خپل په زوال لرو
 نیکونم آزادی په خاطر خانونه شهیدان کړل
 ویاړ د آزادی په میرانه داو لاد او د خان کړل
 جشن د آزادی او استرداد خدای د مبارک کړی
 افغانان د خدای جوړ او متحد له هردرک کړی
 په ساتل د آزادی افغانان په اتحاد غواړو
 د بنمن په ټکولو مدام دوی په جهاد غواړو
 له خویشی نه هر افغان الوزی پر و بال لرو
 خو بی یو چه ناوی د آزادی په وصال لرو
 آزادی ته چه اچوی خنډ او خار زوال غواړو یی
 نا بود او خجل په دعا د خوار کډوال غواړوی
 وایی حکمی چه مبارک شه جشن د استقلال لرو
 زړونم د ک له خویشی د بنمن په غم سمبال لرو
 جشن د استقلال لرو د بنمن ورته ملال لرو
 پوهاند داکتر ظاهر حکمی

افغان شملي

ای زما د پلرو خاوری، زه عسکریم ستا دپاره
 د جگری ډگر ته ځمه، ماته وښییه دا لاره
 ځم سنگر ته روانیږم، قربانی ته یم تیاره
 ستا د مینی له هیبته، پورته شومه، شوم بیداره
 پرتا ځان قربانه ومه، ته زما د پلار نشان یې
 ای زما مورنی خاوری، هسی ډیر راباندی گران یې
 د میرویس ناری را یاد کړم، د یرغل په سرو لمبوکی
 د غلیم وینی به تویی کړم، د جگړو په میدانوکی
 ستا بیرغ به را اوچت کړم، لوړو غرو کی او درو کی
 ستا سنگر کی به پاتیږم، هره ورځه او شیبوکی
 په سرو وینو دی ساتمه، ته زما د مور په شان یې
 ای زما مورنی خاوری، هسی ډیر راباندی گران یې
 زما د تورو له هیبته، هری خوا چیغی ناری وی
 هره لویشته ستا له خاوری، د غلیم به جنازی وی
 د جگری په سره ډگر کی، د دښمن پاته څیمی وی
 هر مورچل باندی راپورته، زمونږ د سر لنگی شملی وی
 په میړانه دی سا تمه، ای وطنه ته می ځان یې
 ای زما مورنی خاوری، هسی ډیر راباندی گران یې
 تا به ساتمه وطنه، یا په تن باندی کفن کړم
 خپل د تورو په نخا کی، پر دښمن باندی اټن کړم
 د غلیم هره شیبه کی، پون سحر یې ماسختن کړم
 ستا په خاوری هر یرغل ته، هدیری به د دښمن کړم
 گرانه زما افغانستانه، د « وحید » شوکت او شان یې
 ای زما مورنی خاوری، هسی ډیر راباندی گران یې

وحیدالله (خیزاد)

یک غزل حماسی

واصف باختری

آنکه شمشیر ستم بر سر ما آخته است
 خود گمان کرده که برده ست، ولی باخته است
 های میهن، بنگر پور تو در پهنه رزم
 پیش سوفار ستم سینه سپر ساخته است
 هر که پرورده دامان گهر پرور تست
 زیر ایوان فلک غیر تو نشناخته است
 دل گردان تو و قامت بالنده شان
 چه بر افروخته است و چه بر افراخته است
 گرچه سر حلقه و سرهنگ کماندارانست
 تیغ البرز به پیشت سپر انداخته است
 کوه تو، وادی تو، دره تو، بیشه تو
 در سراپای جهان ولوله انداخته است
 روی او در صف مردان جهان گلگون باد!
 هر که بگذشته ز خویش و به تو پرداخته است

لوی افغانستان

زمونږه هويت زمور عزت دی وطن
 زمونږه لوپشان او شوکت دی وطن
 دا مو د پلارو او د نیکو وطن دی
 دا د اسیلو شاه ځلمو وطن دی
 زمور تاریخ زمور هويت لوټوي
 زمور یووالی او وحدت لوټوي
 دلته پښتون اوتاجک
 یا هزاره او اوزبیک
 زمونږ ترکمن او پشه یې توکومونه
 ټول سره میشت قومونه
 د یو افغان بچي دي
 د اوږد تاریخ اود زمان بچي دي
 ای دغفلت په خوب ویده اغیاره
 یوځل نظر کړه د تاریخ هنداره
 دلته مغل دلته چنگیز ناکام شول
 دلته سکندر دلته انگریز بدنام شول
 سور لښکر هم په گوندو شوی دلته
 استعمارهم پښه مندو شوی دلته
 دا وطن گران افغانستان یادیري
 ټول پښه نامه د لوی افغان یادیري
 سمیع الدین افغاني

عید قربانت مبارک

رسیده فرصت تعبیر آن خواب
برآ، از آب و رنگ مهر فرزند
کنون، یک امتحان دیگر هست
رسالت را به دست عشق بسپار
به قربانگه ببر هابیل خود را
تو را آن سان که می دانی، پسندد
عبودیت به تسلیم و یقین است
مگر، نیکو برآید امتحانت
ملائک اشک ریزان در نظاره
که امر دوست را سازد مسجل
پس بر تسلیم فرمان خداوند
ندا پیچید در جان ابراهیم
قبول امر و فرمانت مبارک
پسندیدیم سرگردانی ات را
شکوه عشق و تسلیمت چنین باد
کنون تیغت گلوی نفس بُبرید
که یا رب این دل شوریده دریاب
مرا این فصل سبز امتحان است
خداوندا به تقدیرت رضایم
اگرچه امتحانم هست مشکل
مده صبر مرا در دست شیطان
برای دوست قربانی فرستاد
در این آیینه جز جانان نبیند

ندا آمد که، ابراهیم، بشتاب
به شوق جذبه عشق خداوند
اگر این شعله در پا تا سرت هست
مهیا شو طناب و تیغ بردار
صدا کن حلق اسماعیل خود را
منای دوست قربانی پسندد
خلیل ما! رضای ما در این است
ببین بر قد و بالای جوانت
نفس در سینه افتاد از شماره
پدر می بُرد فرزندش به مقتل
پدر آمیزه ای از اشک و لبخند
منا بود و ذبیح و شوق تسلیم
خلیلا عید قربانت مبارک
پذیرفتیم این قربانی ات را
بر این ذبح عظیمت آفرین باد
خلیل الله ای معنای توحید
کنار خیمه هاجر در تب و تاب
گلم اینک به دست باغبان است
اگرچه مادری درد آشنایم
اگرچه می تپد در سینه ام دل
خداوندا دلم آرام گردان
خدای عشق مزد عاشقی داد
موحد جز خدا در جان نبیند

ستا پسه لورو غرونو د افغان بچي
جوړی کار نامې کرې قهرمان بچي
ټينگ يې په دښمن باندې گوزاروکړ
و مې ليد ډگر کې پهلوان بچي
سوله يې شعار ده مخ په وړاندې ځي
دوی دې په تصمیم کې با ایمان بچي
ساتي خپل وطن لوړ شجاعت لري
دا د توري پرین او د میدان بچي
باسي کشتی خپله د ساحل په لور
دا د طوفانونو د دوران بچي
دوی په افغانی غیرت نازیږی تل
دا د صداقت او پاک وجدان بچي
سمیع الدین افغانی

افغان بچي

وطن فراق تو امروز جسم و جانم سوخت
حدیث درد چو بردم به لب زبانم سوخت
بجاست آتش اگر سرزند ز تربت من
چرا که از غم هجر تو استخوانم سوخت
چنان ز درد وطن خسته شد تن بیمار
ز اه شعله ای من در گلو فغانم سوخت
زبان شکوه چی لازم ز سوختن ای شمع؟
مرا ببین که فراق وطن چسانم سوخت
به سرزمین دلم کاشتم نهال امید
ولی ندیده بهاری و در خزانم سوخت
سرم به زانوی غم ماندم و شدم مشغول
که رفته رفته تنم ز آتش نهانم سوخت
فغان ز گردش ایام و فتنه ای صیاد
"ثنا" نماند مرا خانه، آشیانم سوخت

درد و غم

محمد اسحاق

گنجینه سخن اثر تازه ادبی و معلوماتی «شیوا کوهستانی» اقبال چاپ یافت

آن از قبیل کتاب تاریخ حرب افغانستان و جهان، تاریخچه اردو در افغانستان، حرب و ستراتیژی، عوامل جنگ و نا امنی در افغانستان را در عرصه های نیروی امنیتی و دفاعی کشور به رشته تحریر آورده است.

ناگفته نباید گذاشت که این اثرش متفاوت تر از آنچه که الی اکنون به چاپ رسیده می باشد. بطور مثال در قسمت شناخت زبان دری و لهجه آن قلم فرسای نموده اظهار داشته است که دری از جمله زبان های غنی دنیا می باشد که به لهجه های مختلف آن در افغانستان، تاجکستان، ایران بعضی از کشورهای دیگر موسوم است. آقای شیوا کوهستانی در صفحات دیگر این اثرش از هنرمندان مشهور کشور ما افغانستان مرحوم استاد سرآهنگ سرتاج و بابای موسیقی احمد ظاهر و سایر هنرمندان کشور نامبرده است.

اداره مجله اردو (ارگان نشراتی وزارت دفاع ملی) چاپ این کتاب را برای دگروال ارکانحرب انجنیر محمد عظیم شیوا «کوهستانی» تبریک گفته در عرصه نویسنده گی و قلم فرسایی اش موفقیت های مزید را از بارگاه ایزد متعال تمنا دارد.

قلمت رسا زبانت گویا و زندگی ات شکوهمند باد.

شیرزی «مددی»

اثری را که اکنون مورد مطالعه قرار میدهد روایتی ادبی، معلوماتی درباره ادبیات زبان دری، پیدایش زمین، به معرفی گرفتن حماسه آفرینان افغانستان میرمسجدی خان کوهستانی، امر حبیب الله خان کلکانی، وزیر عبدالرحیم خان کوهستانی، غازی امان الله خان، اولین رئیس جمهور افغانستان، نخستین صدراعظم دولت مجاهدین، موسیقی و پیدایش آن، فیلسوفان جهان، هنرمندان ناب، قهرمان ملی کشور وغیره مطالبی است که به اندوخته های معلوماتی شما می افزاید.

کتاب گنجینه سخن اثر تازه دگروال ارکانحرب انجنیر محمد عظیم شیوا کوهستانی اخیراً در مطبعه ریاست مخابره ستردرستی در ۱۶۵ صفحه اقبال چاپ یافته است این کتاب بر علاوه داشتن مطالب ادبی و معلوماتی آغازین صفحه خویش را با سرده زیبایی تحت عنوان قلم آغاز گر شده است.

قلم وسیله آزادی است وضامن امن به شرط آنکه نگارنده فتنه گر نبود
قلم مروج علم است و پاسدار هنر
به شرط آنکه در انگشت بی هنر نبود
در آن دیار که حق با حکومت قلم است
مجال دزدی و جولان زور و زر نبود
در آن دیار که بهر قلم حکومت نیست
بغیر جهل و ستم حاکمی دگر نبود
مقام نامه نگاری مقام ارشاد است
وزین مقام مقامی بلند تر نبود
به انتقاد برآید تفاوت بد و خوب
که زشت را به مقام نکو گذر نبود

آقای شیوا کوهستانی که یک منسوب نظامی می باشد چهار اثر

ارتباط مخابره در مدافعه

برید جنرال محمد تواب "محبی"

در فرقه میکائیزه همچنان شبکه بیسیم تانک ها و تخنیک تاسیس میگردد که بداخل آن دستگاه های بیسیم معاون قوماندان فرقه، معاون قوماندان در امور تخنیک شامل شده میتواند.

علاوتاً نظر به امر قرارگاه مافوق دستگاه بیسیم قوماندان قول اردو به شبکه بیسیم اردو یا ستردرستیز و دستگاه های بیسیم قرارگاه قول اردو به شبکه بیسیم و استقامت های بیسیم اساسی که قرارذیل میباشد داخل میگردد.

- شبکه بیسیم قرارگاه ستردرستیز
- استقامت بیسیم یا شبکه ستراتیژیک اردو (ستردرستیز)
- شبکه بیسیم تشریک مساعی ستردرستیز
- شبکه بیسیم جزوتام های بزرگ جناحی ستردرستیز
- شبکه بیسیم جهت ارتباط جزوتام های بزرگ همجوار یا تشریک مساعی کننده
- شبکه بیسیم کشف هوایی ستردرستیز
- شبکه بیسیم لوژستیک ستردرستیز G4
- شبکه بیسیم ایقاز اردو

دستگاه های قرارگاه فرقه تنها به شبکه های بیسیم کشف هوای جزوتام های بزرگ جناحی، شبکه های بیسیم لوژستیک و ایقاز اردو داخل می شود.

➤ در لواها نظر به ترکیب وظایف تعیین شده در مدافعه قاعدتاً شبکه های بیسیم و استقامت های بیسیم ذیل تاسیس میگردد.

۱. شبکه بیسیم قوماندان لوا که بداخل آن دستگاه های بیسیم قوماندان لوا، محل سوق واداره عقبی لوا قوماندانان جزوتام های بزرگ، مادون و کشف لوا شامل میباشد. در صورت لزوم ارتباطات با قوماندان کندک ها به اصول استقامت های بیسیم تاسیس میگردد.

۲. شبکه بیسیم قوماندان کندک که بداخل آن دستگاه های بیسیم قوماندان کندک و قوماندانان جزوتام ها مادون شامل میباشد.

۳. در شبکه بیسیم قوماندانان تولى دستگاه های بیسیم جزوتام های مادون شامل میباشد.

علاوتاً در لوائى تانک یا کندک تانک شبکه بیسیم قرارگاه لوا تانک یا کندک تانک که بداخل آن دستگاه های بیسیم قوماندانان و قرارگاه لوا، قرارگاه جزوتام های مادون، کشف و گروپ عقبی سوق واداره لوا شامل میباشد تاسیس میگردد.

در لوا پیاده شبکه بیسیم قوماندان تولى نقلیه یا ترانسپورت که قوماندانان بلوک ها شامل آن میباشد تاسیس میگردد. در صورتیکه ضرورت احضار وسایط نقلیه لوا به میدان محاربه بوجود بیاید دستگاه های بیسیم قوماندان لوا و قوماندانان کندک ها با

در قول اردو یا فرقه نظر به ترکیب وظایف تعیین شده در مدافعه شبکه های بیسیم و استقامت های بیسیم ذیل تاسیس میگردد.

۱. شبکه بیسیم قوماندان قول اردو یا فرقه که بداخل آن دستگاه های بیسیم قوماندان و قرارگاه های قول اردو یا فرقه قوماندانان قطعات و جزوتام های مادون، احتیاط ها و بعضاً دستگاه های بیسیم قوماندان مفرزه های سیار موانع شامل می شوند.

۲. ارتباط ستراتیژیک که در آن سیستم های ایمیل، فکس، GPG ویدیوتلی کنفرانس شامل میباشد تاسیس میگردد.

۳. بیسیم قرارگاه قول اردو یا فرقه که بداخل آن دستگاه های بیسیم قرارگاه قول اردو یا فرقه قرارگاه های جزوتام های بزرگ قطعات مادون قدمه عقبی سوق واداره، افسران ارتباطی که به جزوتام های بزرگ و یا قطعات مادون افزاز می شوند شامل میباشد.

در صورت لزوم ارتباط بیسیم با قرارگاه های فرقه ها، لوا ها و یا قدمه عقبی سوق واداره به اصول استقامت های بیسیم تاسیس میگردد.

۴. شبکه تامینات محاربوی فرقه که بداخل آن دستگاه های بیسیم قرارگاه فرقه مفرزه های پیشرانده شده قطعات و جزوتام های دیگر نظر به وضعیت محاربوی و همچنان دستگاه های آخذه لوا ها شامل میباشند بعضاً در صورتیکه سوق واداره فعالیت محاربوی مفرزه های پیشرانده شده مستقیماً از طرف قوماندان قول اردو اجرا میگردد درقول اردو شبکه بیسیم تامینات محاربوی قول اردو تاسیس گردیده میتواند.

۵. شبکه بیسیم کشف فرقه که بداخل آن دستگاه های بیسیم قرارگاه فرقه مفرزه ها و گروپ های کشف شامل می شوند در صورت لزوم آخذه لوا نیز به شبکه بیسیم فرقه داخل شده میتواند.

۶. تشریک مساعی قول اردو (فرقه) که بداخل آن دستگاه های بیسیم قرارگاه قول اردوها، فرقه ها لوا ها، احتیاط توپچی، دافع تانک و احتیاط تانک، دستگاه های بیسیم مفرزه سیار، موانع منطقه، ضد تانک قطعات و جزوتام های بزرگ دیگر که در جریان محاربه تدافعی بین خود تشریک مساعی می ورزند شامل میباشد.

۷. استقامت بیسیم به عرض ارتباط با جزوتام های بزرگ یا قطعات همجوار، قطعات و جزوتام های تشریک مساعی کننده که درحالات متقابل اشتراک دارند.

۸. شبکه بیسیم لوژستیک که بداخل آن دستگاه های بیسیم قدمه سوق واداره عقبی یا سوق واداره لوژستیک گروپ های عقبی لوا نیز شامل میباشد.

خاطره: - از شبکه G4 میتواند شده که G1 استفاده کند تا راپور پرسونل و یا سیستم کاری از این طریق تبادل گردد.

قوماندانان جزوتام های بزرگ با محل سوق واداره احتیاطی و سوق واداره لوژستیکی تاسیس میگردد. ارتباط سیمدار از همجوار چپ از محل قومانده قطعه یا جزوتام بزرگ از طریق محل سوق واداره احتیاطی به محل قومانده احتیاطی همجوار تاسیس گردیده و الی محل قومانده اصلی آن تمدید میگردد از محل ترصد قطعه یا جزوتام بزرگ ارتباط سیمدار با محلات ترصد قوماندانان جزوتام های مادون از طریق محلات ترصد احتیاطی آنها تاسیس می شود. در صورت اینکه چندین محلات ترصد تاسیس می شود باید ارتباط بین آنها به محلات قومانده اصلی تاسیس شود.

- در صورت اینکه پوسته های ترصد تاسیس میگردد ارتباط با آنها از محلات ترصد یا سوق واداره جزوتام بزرگ توسط وسایط سیمدار و وسایط اشاروی در صورت لزوم توسط بیسیم تامین میگردد.

در لوا ارتباط با محلات ترصد قوماندانان کندک ها هم از محل ترصد احتیاطی قوماندانان کندک ها تاسیس می شود.

از قدمه عقبی یا سوق واداره لوژستیکی ارتباط سیمدار با قطعات و جزوتام و دوایراساسی لوژستیک که تخنیک تحت امر آن میباشد تاسیس میگردد.

ارتباط یا محلات قومانده لوژستیکی از طریق مراکز محلات اصلی و احتیاطی سوق واداره تامین میگردد.

➤ - ارتباط از محلات ترصد و سوق اداره احتیاطی قبل از قبل طوریکه در صورت لزوم امور سوق واداره از آنها هر چه خوبتر اجرا گردیده بتواند تاسیس میگردد.

نظر به وضعیت محاروبی وصل کردن محل احتیاطی ترصد قوماندانان جزوتام های بزرگ توسط لین های سیمدار به تمام یا به چندین محلات احتیاطی ترصد قوماندانان جزوتام های بزرگ و قطعات مادون مفید است.

➤ مدیرمخابره جزوتام بزرگ که در قدمه دوم میباشد و آمر استقامت مخابره بطرف قدمه دوم پیش از پیش کشف و مطالعه استقامت های پیشینی شده حملات متقابل اجرا گردیده و طرزهای تاسیس و تامین ارتباط سیمدار در اثنای اجرا حمله مذکور انجام می شود در استقامت های احتمالی حملات متقابل و خطوط اتساع و انسباط

قدمه دوم قبل از قبل مراکز معاونه مخابره تاسیس میگردد

➤ ارتباط سیمدار با مفرزه های پیشرانده شده که جهت مدافعه ساحه امنیت موظف گردیده باشد نظر به اینکه آنها را اداره می نماید یا از محل ترصد قوماندانان قول اردو و یا فرقه تاسیس میگردد.

- ارتباط سیمدار با مفرزه های تقویه شده امنیت به موضع پیشترین را مدافعه می کنند از محلات ترصد قوماندانان فرقه و لواهای قدمه اول تاسیس میگردد. ارتباط با

جزوتام های بزرگ برای اجرا وظایف امنیتی توظیف گردیده باشند از محلات ترصد قوماندانان کندک تاسیس میگردد.

➤ ارتباط سیمدار با احتیاط پیاده، احتیاط تانک و احتیاط دیسانت و مفرزه های سیار موانع جزوتام بزرگ نظر به شرایط وضعیت محاروبی از محل قومانده اساسی یا

محل قومانده احتیاطی یا محل ترصد قوماندانان جزوتام بزرگ تاسیس میگردد.

- ارتباط سیمدار با احتیاط توپچی، موانع تانک و یا منطقه ضد تانک جزوتام بزرگ توسط وسایط قوماندانان توپچی جزوتام بزرگ تاسیس میگردد.

ادامه دارد

این شبکه بیسیم داخل شده میتواند. مدیرمخابره در اثنای پلان گذاری مخابره سیمدار در مدافعه چیزهای ذیل را تثبیت می کند.

۱. قوا و وسایط بزرگ جهت تمدید لین های سیمدار برای هر استقامت مخابره ضرورت باشد.

۲. موعد بزرگ برای تجمع جزوتام ها در منطقه کار و تاسیس لین های ارتباط سیمدار لازم باشد.

۳. ترتیب تاسیس لین های سیمدار و استفاده تخنیک ان نظر به تاثیر دشمن، هوا، موسم ساعت و شرایط اراضی.

- محلات مراکز معاون مخابره و استیشن های متوسط تیلیفونی در لین های مخابره. - تدابیر جهت زیاد ساختن مقاومت و پایه داری لین های سیمدار.

- ترکیب احتیاط وسایط سیمدار و موقعیت آن.

مدیرمخابره باید توجه خاص را به تاسیس استقامت های فرعی و مراکز معاون مخابره بالخصوص در استقامت های احتمالی حملات متقابل و هم چنان بتاسی احتیاط

وسایط سیمدار جهت تامین ارتباط مخابره در صورت اینکه وضعیت محاروبی شدیداً تغییر کرده و در اثنای گذشتن از مدافعه به تعرض مبذول بدارند.

➤ ارتباط سیمدار قطعه یا جزوتام بزرگ در مدافعه از محلات قومانده و ترصد (اساسی و احتیاطی) و هم چنان از قدمه عقبی یا سوق واداره لوژستیکی تاسیس

میگردد. از محل قومانده جزوتام های بزرگ ارتباط سیمدار با محل قومانده جزوتام های مادون قاعدتاً از راه محلات احتیاطی قومانده آنها تاسیس میگردد.

لین های سیمدار تا محلات ترصد قوماندانان این جزوتام های بزرگ تمدید می شوند. علاوه بر این محل قومانده جزوتام های بزرگ ارتباط سیمدار با محل ترصد

تعرض چیست؟

پوهیالی دگرمن نفیب الله (نایل)

قومانندان تکتیکی (بلوک ها وتولی ها) پلان گذاری وظیفه رابعداخذوظیفه محاربوی آغازمیکند. وپلانگذاری براساس پروسه هشت گانه سوق واداره قوتها صورت میگیرد. که مهم ترین بخش آن ساختن پلان مقدماتی میباشد. که درآن فاکتورهای شش گانه که درتحلیل وتجزیه وپلانگذاری رول مهم راداردوقرارذیل است مطالعه میگردد:

- i. تحلیل وتجزیه وظیفه
 - i. تحلیل وتجزیه دشمن
 - i. تحلیل وتجزیه اراضی وآب وهوا
 - ii. تحلیل وتجزیه عساکروحمایه موجوده یاسوق واداره جزوتامها
 - v. تحلیل وتجزیه زمان موجوده
 - v. تحلیل وتجزیه مقتضیات ملکی (آماده ساختن جدول اسکوپ)
 - ✓ تعرض براساس عملیات های محاربوی پلان گذاری میگردد.
 - ✓ درنظرگرفتن قاعده ۱ بر ۳ ویا ۲ بر ۳ درتقسیم زمان.
 - ✓ تنظیم فعالیت های تعرضی براساس فعالیت احتمالی وخطرناک دشمن.
 - ✓ تقسیم جزوتام به بخش های تعرضی،حمایوی واحتیاط
 - ✓ داشتن ابتکارات به قومانندان اجازه انتخاب زمان، مکان، تکتیک مشخصه، تکنیک وپروسه جراسعمال شده بانبروهای تعرضی رامیدهد.
- تعرض کننده گان زمان ومجال برای انکشاف دادن يك پلان وتمركزبالای تاثیرات نیروهای خودی وتدارك دیدن زمینه کامیابی درزمانی که مقدمات اولیه رانجام میدهندرادارند. که قومانندان باواردکردن ضربه به دشمن ازطریق راه ها، زمان ومکان غیرقابل توقع وغافل گیرانه این کاررانجام میدهد.

یکی ازانواع عملیات های محاربوی وشکل اساسی فعالیت محاربوی بوده که قومانندان باتصرف،نگهداری وشناسائی ساحات تحت تصرف دشمن بااجرای عملیات تعرضی این فعالیت رانجام دهد.

اساسات تعرض:

تولی پیاده درترکیب کندک ویابطورمستقلانه دریک شریدمعین برای پیشبردعملیات های تعرضی ضدآشوبگری بسیارمناسب میباشد. وقتیکه جنگیدن درمقابل قوای محاربوی دشمن ضرورت باشدتولی پیاده بایدباصقین راجرانمایدوجهت رسیدن به نقطه قاطع وفیصله کن تقرب غیرمستقیم راجرانماید. عموماًتولی پیاده جهت پیشبردعملیات های پی درپی ویوقتیکه محاربه نمودن باقوای محاربوی دشمن ازلحاظ قدرت آتشی وقابلیت عبوربرتری داشته باشد، لازم گردد، به عینیات اضافی تامینات محاربوی وتامینات خدمات محاربوی ضرورت میداشته باشد.

هدف یامقصدتعرض:

عملیات های تعرضی برای مقاصدمتنوع اجرامیگرددکه بعضی ازآنها عبارت انداز:

- امحانمودن افراد، تجهیزات ومنابع تحت تصرف آنها.
- برای تصرف کردن ویاتامین امنیت اراضی قاطع یافیصله کن یاکلیدی.
- برای بدست آوردن معلومات ازدشمن.
- جهت فریب دادن ومنحرف ساختن دشمن.
- جهت میخکوب کردن دشمن درموضع آتش.
- برای مختل ساختن تعرض دشمن.
- مقتضیات پلانگذاری عملیتهای تعرضی:

خصوصیات عملیات های تعرضی:

قدرت محاربوی خویش را متمرکز سازند. قوماندان تولى ضمن متمرکز ساختن قدرت محاربوی علیه دشمن باید توانائی او را از عمل بالمثل جزوتام خود کاهش دهد. باید قدرت محاربوی دشمن در نقاط قاطع و فیصله کن تحت آتش قرار بگیرد.

۴) الستیکیت : در اکثر تعرضات پلان اصلی در بعضی موارد باید طوری اصلاح گردد که با وارد شدن تغییرات در وضعیت مطابقت نماید. اوامرو وظیفه محاربوی و یا قوماندانان مادون با کفایت و مبتکران اجرای اصلاحات و تغییرات مناسب را یقینی مسازد. داشتن احتیاط و اطلاعات استخباراتی موثق از دشمن الستیکیت قوماندان را توسعه میبخشد.

۵) جسارت (شجاعت) : جسارت عبارت از تمایل قبولی خطر احتمالی با اجرای فعالیت های جسورانه جهت بدست آوردن نتایج مثبت میباشد. قوماندان جسور توسط اجرای محاکمه وضعیت کامل اعتماد ارشاد میدهد. با وجود اینکه قاطعیت و سرعت عمل اساس بر خورد منطقی برو وضعیت تکتیکی و داشتن معلومات در مورد دشمن، اراضی و سربازان را تشکیل میدهد. شجاعت و محاسبه خطر احتمالی سنگ تهداب همیشه گی فعالیت های موفقانه تعرضی میباشد. باید به غایه قدمه مافوق مطابقت داشته باشد.

ادامه دارد.....

۱) باصقین (غافلگیری): جزوتام ها باصقین را توسط وارد نمودن ضربه به دشمن در زمان، محل یا به طریقه ای که دشمن به آن احضارات نداشته باشد اجرا مینماید. باصقین مطلق ندرتاً ضرورت می افتد فاصلاً به تاخیر انداختن و مختل کردن عکس العمل دشمن بسیار موثر است. سوق و اداره دشمن را تحت فشار قرار میدهد.

۲) سرعت : سرعت باعث ارتقای باصقین گردیده، دشمن را بی تعادل ساخته، به امنیت قوای حمله کننده کمک نموده و از تدابیر موثر متقابل مدافعه کننده جلوگیری مینماید. تولى پیاده سرعت خویش را با استفاده از پلان های ساده و بسیط اداره غیر مرکزی و ابلاغ اوامرو وظیفه محاربوی در حمله از دیاد میبخشد. حرکت سریع به کشف، کاستن بار یا محموله سربازان، استعمال نظام ها و تخنیک های مناسب رفتار و انتخاب مسیر راه های خوب ارتباط دارد. سرعت در پلانگذاری نتیجه تطبیق موثر طرز العمل ستندرد عملیاتها، کفایت قوماندانان و استفاده مناسب از زمان میباشد.

۳) تمرکز آتش: حمله کننده قدرت محاربوی خویش را جهت بدست آوردن نتایج قاطع بالای نقاط و زمان تفوق دهی متمرکز میسازد. قوماندانان مادون در حالیکه اتساع خویش را به داخل جزوتام های کوچک حفظ مینمایند. سعی میورزند تا تاثیرات

نسل جدید سلاح توپچی ذات الحركه

پوهیالی جگرن سید محفوظ " سادات "

این توپ با نام nlos شناخته می شود . نام این توپ از ابتدای کلمات اصولاً سیستم های توپچی امروزه یکی از مهمترین اجزاء اردو های جهان را تشکیل می دهند ، امروزه قدرت نیروی زمینی را در مرحله اول با سیستم های توپچی آن می سنجند . سیستم های توپچی نقش حیاتی را در اردو های امروزی جهان ایفا میکنند . هر چند زمزمه های

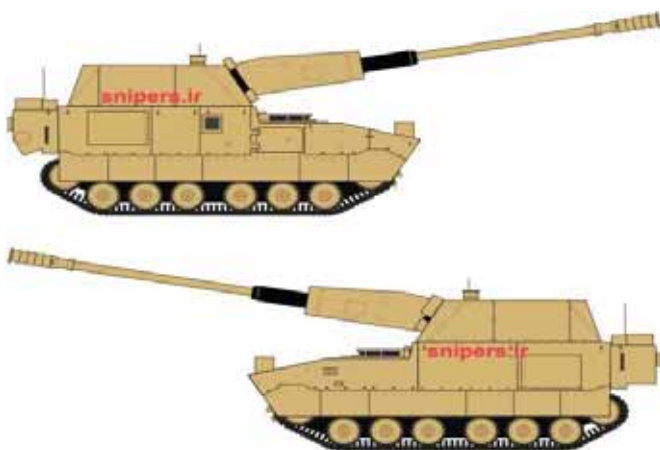
مقدمه :

این توپ با نام nlos شناخته می شود . نام این توپ از ابتدای کلمات اصولاً سیستم های توپچی امروزه یکی از مهمترین اجزاء اردو های جهان را تشکیل می دهند ، امروزه قدرت نیروی زمینی را در مرحله اول با سیستم های توپچی آن می سنجند . سیستم های توپچی نقش حیاتی را در اردو های امروزی جهان ایفا میکنند . هر چند زمزمه های

این توپ با نام nlos شناخته می شود . نام این توپ از ابتدای کلمات اصولاً سیستم های توپچی امروزه یکی از مهمترین اجزاء اردو های جهان را تشکیل می دهند ، امروزه قدرت نیروی زمینی را در مرحله اول با سیستم های توپچی آن می سنجند . سیستم های توپچی نقش حیاتی را در اردو های امروزی جهان ایفا میکنند . هر چند زمزمه های

مقدمه :

این توپ با نام nlos شناخته می شود . نام این توپ از ابتدای کلمات اصولاً سیستم های توپچی امروزه یکی از مهمترین اجزاء اردو های جهان را تشکیل می دهند ، امروزه قدرت نیروی زمینی را در مرحله اول با سیستم های توپچی آن می سنجند . سیستم های توپچی نقش حیاتی را در اردو های امروزی جهان ایفا میکنند . هر چند زمزمه های

کرد . سیستم کنترل آتش این توپ نسل جدید fcs های امریکا می باشد که قابلیت اجرا انواع آتش را دارا می باشد سیستم کنترل آتش این توپ قابلیت اتصال به ماهواره های بین المللی و هدف یابی ماهواره

در اردو ایالات متحده برای جایگزین کردن توپ های ذات الحركه وجود دارد اما وقوع جنگ های افغانستان ، عراق و توفان صحرا باعث شد که روند طراحی و ساخت یک توپ مدرن برای جایگزینی ذات الحركه سرعت بالایی به خود گرفت . در واقع پس از این جنگ ها بود که اردو امریکا در یافت که به شدت به یک توپ مدرن و دقیق نیاز حیاتی دارد و دیگر توپ های ذات الحركه جوابگوی نیاز های این اردو نیست .

دو طرح توسط کار خانات جنرال دینامیکز باری جایگزین کردن ذات الحركه ارائه گشت ، یکی طرح xm2001 که همان طرح توپ crusader بود . این توپ به علت هزینه های بالای تحقیق و همچنین قیمت تمام شده بسیار سنگین خود نتوانست به عنوان جایگزین ذات الحركه انتخاب شود . طرح دوم طرح xm1203 بود که

گرفته است و در حال آتش به سمت نیروهای خودی است که با درخواست آتش حمایتی می توان سنایپر دشمن را از بین برد. همچنین از این توپ می توان برای از بین بردن IED ها یا همان بمب های کنار جاده ای نیز استفاده کرد

توپ nlos دارای ویژگی تحرک بسیار بالاست این توپ به مدد داشتن یک آنجن قدرتمند می تواند تا ۱۰۰ کیلو متر بر ساعت سرعت بگیرد و با سرعت فوق العاده حرکت کند و به سرعت نیز بایستد و آماده ئی آتش شود. این توپ بر اساس جدیدترین طرح های تعلیق و انتقال قدرت ساخته شده است به این صورت که استفاده از آنکنترل و تعمیر و نگهداری آن کار نسبتاً آسانی است، سوخت گیری آن نیز به سرعت قابل انجام می باشد و همچنین سرویس های عمومی این توپ را می توان به صورت میدانی انجام داد و نیازی به انتقال آن به خطوط پشت جبهه نیست. برنامه این توپ طی سه بخش در حال اجرا است بخش اول C – NLOS می باشد که شامل طراحی و ساخت خودرو می باشد بخش دوم LS – NLOS می باشد launch system که شامل طراحی سیستم کنترول آتش و توپ این توپ می باشد و بخش سوم NLOS – ASM می باشد armour systems modernization شامل تشکیلات زرهی خودرو می باشد. میل این توپ با همکاری کارخانجات راین متال المان در کارخانجات جنرال دینامیکز ایالات متحده ساخته می شود. مسافه که این توپ می تواند مورد هدف قرار دهد ۳۰ کیلومتر است. در ابتدا قرار بود یک توپ کالیبر ۵۹ مشابه توپ کروسیدر بر روی این توپ نصب شود اما در ادامه با توجه به مشکلاتی که این توپ بر روی شاسی ایجاد کرد از یک توپ کالیبر ۳۸ استفاده شد همچنین در ابتدا قرار بود که این توپ هم در کالیبر ۱۲۰ میلیمتری عرضه شود اما استفاده از توپ کالیبر ۱۲۰ میلیمتری بر روی این شاسی کمی نا متعارف بود و یک سری مشکلاتی در هزینه های آن ایجاد کرد و باعث افزایش هزینه های تولید می شد. پروژه نصب میل توپ ۱۲۰ میلیمتری بر روی این شاسی به کلی لغو شد و بنا شد در طرحی جداگانه این توپ بر روی شاسی نفربر استریکر نصب شود. این طرح نیز احتمالاً تا سال ۲۰۱۵ عملی خواهد شد و نیروی زمینی اردو آمریکا صاحب یک توپ سبک ۱۲۰ میلیمتری نیز خواهد شد. زره حفاظتی این توپ نیز در نوع خود بی نظیر است این زره که در برابر راکت های آر پی جی ۷ و تهدیدات متداول کاملاً مقاوم است وزن کلی توپ را تنها ۲۶ تن کرده است.

ادامه دارد

ای را دارا می باشند. به کمک سیستم هدفگیری ماهواره ای می توان مکان دقیق و نقطه فرود مرمی را تعیین کرد. همچنین می توان سیستم کنترول آتش این توپ را در حالت ارتباط با مرکز قرار داد به این صورت که سیستم کنترول آتش در حالت اتوماتیک باشد و هدفگیری و اجرا آتش توسط قومندان اصلی توپخانه انجام شود. سیستم کنترول آتش این توپ همچنین با فناوری های fgf و آتش هوشمند و cargo round سازگاری کامل دارد. همچنین سیستم کنترول آتش این توپ قابلیت آتش در حالت mrsi مخصوص مرمی های هوشمند و هدایت ماهواره ای از نوع ra و همچنین قابلیت آتش در حالت ms را نیز به طور کامل و بهینه دارا می باشد. قابلیت آتش در حالت mrsi به این impact multiple round simultaneous صورت است که تعداد پنج مرمی از نوع مرمی های هوشمند با پیشران راکتی مثل مرمی های مدرن - bur excali و copperhead که دارای سیستم هدایت ماهواره ای می باشند پشت سر هم و به صورت متوالی آتش می شوند و در هر آتش میل توپ بسته به فاصله مکانی هدف چند درجه کاهش میابد مرمی ها که قابلیت کنترول ماهواره ای را دارا می باشند به وسیله یی سیستم کنترول آتش توپ خروجی آنجن راکت آنها به گونه ای تنظیم می شود که هر پنج مرمی با هم و در یک لحظه واحد به هدف برخورد می کنند و به این وسیله بیشترین ضربه ی ممکن را بر هدف وارد می آورند. از این قابلیت زمانی استفاده می شود که هدف یک هدف مستحکم و حفاظت شده باشد و نفوذ و تخریب آن به ساده گی امکان پذیر نباشد. نوع دیگر آتش نیز توسط سیستم کنترول آتش این توپ قابل انجام است و به این صورت است که مرمی های معمولی که به صورت معمولی و بالستیک آتش می شوند در فیدر قرار می گیرند و به فاصله کوتاهی که کمتر از فاصله توالی رژیم آتش است به صورت متوالی آتش می شوند در این وضعیت این توپ می تواند ۳ مرمی را در این حالت آتش کند، (توپ pzH2000 المانی توان آتش ۴ مرمی را در این حالت دارد) این سه مرمی در فاصله ی ۳٫۸ ثانیه از یک دیگر به یک هدف اصابت می کنند و به این وسیله شدت تخریب را افزایش می دهند. این توپ دارای دو خدمه می باشد که شامل راننده و فرمانده می باشد. کلیه عملیات این توپ به صورت خودکار انجام می شود و پرسونل هیچ دخالتی در آن ندارند.

سیستم کنترول آتش این توپ قابلیت لینک شدن با هریک سربازان قطعه خود را خواهد داشت به این صورت که با این وجود خطرات بالقوه و بالفعل که نیروهای پیاده نظام را تهدید می کند به وسیله این توپ از بین می رود به عنوان مثال سنایپر دشمن علیه نیرو های خود موضع

چگونگی سوق واداره در سطح تولى

پوهیالی دگروال احمدضیاً (مختار)

وظایف و اجراءات را بر اساس تسلسل اداره ممکن و میسر میسازد و موفقیت سوق و اداره را تامین میکند .

یکی از نقاط کلیدی در سوق واداره تولى بیان واضح و عام فهم غایه و هدف قوماندان تولى میباشد قوماندان باید غایه خویش را طوری بیان نماید که برای مادونانش قابل درک و فهم باشد.

سوق واداره یک پروسه متین و دوامدار بوده و تزلزل و دوگانگی عدم موفقیت را به بار میآورد اجراءات و ابتکار عمل تمام قوماندانان مادون تکمیل کننده هدف و غایه قوماندان مافوق باید باشد.

قومانده خلص امر را قومانده گویند قومانده : عبارت از بیان واضح غایه قوماندان برای مادونان میباشد قومانده میتواند اخبار، اخبار و اجرا ویا هم صرف اجراءات باشد.

امر : امر عبارت از یک مفاهمه تحریری، شفاهی و یا اعلامتی است که هدایات را از امر به مادونان انتقال میدهد.

تسلسل قومانده: عبارت از همان قدمه تشکیلات است که از طرف وزارت دفاع و ستردرستیز برای یک جزوتام در نظر گرفته شده حفظ و رعایت این سلسله حین دادن اوامر و هدایات سوق واداره را در جزوتام استحکام میبخشد بدین معنی که قوماندان تولى تمام اجراءات را به تنهایی پیش نبرده بلکه مطابق به لایحه وظایف که در تعلیمات نامه ها به وضاحت ذکر است هر یک از قوماندانان مادون خویش را صلاحیت داده و آنها را در پروسه سوق واداره سهیم سازد.

وسایل سوق واداره:

قوماندان تولى جهت بیان غایه و مرام خویش برای مادونان از ابزار و وسایل مختلف استفاده بعمل میآورد که عبارت اند از:

دادن اوامر تحریری

دادن هدایات تحریری

دادن اوامر و هدایات حضوری

دادن اوامر و هدایات غیابی (بیسیم)

دادن اشارات بصری

دادن اشارات صوتی

انتقال پیام زریعه خبررسان

گذاشتن علامت و پانسانه های از قبیل تعیین شده و غیره...

تولى پیاده منیث سنگ تهداب و مرجع تطبیق کننده اوامر ، هدایات و مطالبات اردو بوده و منیث محور اساسی استعمال و سوق اواداره تمام صنوف اسلحه مشترک اردو میباشد ، تمرکز و اجراءات تمام صنوف اردونیز بر این است تا پیاده هارا به پیروزی برسانند و این پیاده است که خط پیروزی و ظفر رادر زیر پاه های خویش دارد و راپور پیروزی و ظفر را مخابره میکند بدین اساس مفهوم سوق واداره را ذیلاً بین میگردد: سوق واداره مشتمل بر فعالیت ها و طرز العمل های

است که قوماندان آنها را برای پلانگزارى هدایات کوردینه واداره تولى بکار میبرد سوق واداره دربرگیرنده افراد و تجهیزاتی میشود که قوماندان رادر سوق واداره یاری میرساند. سوق واداره عبارت از مجموعه اجراءات و تدابیری است که قوماندان جهت استعمال و بکار برد پرسونل اسلحه و تجهیزات مطابق به هدف و غایه خویش بکار میبرد. سوق در لغت فرستادن گماشتن و ارسال کردن را گویند واداره در لغت به مفهوم رهبری و استفاده از نیروی دیگران به ضم خویشتن میباشد.

سوق واداره موثر که جوابگوی تمام مقتضیات رهبری تولى باشد زمانی به میان میآید که قوماندان تولى خودش را بر مادونان تحمیل نکند بدین معنی که ابتکار عمل مادونان را سلب نکرده و سلسله مراتب را در نظر بگیرد و فعالیت های همزمانی را رهبری نماید.

همزمان سازی عبارت از هماهنگ ساختن مجموعه یی از فعالیت ها در یک زمان محدود (استفاده از زمان محدود برای انجام چندین کار) همزمان سازی تقسیم

به ادامه گذشته:

تحول در علم تاکتیک

پوهیالی دگرم محمد نسیم « ساعی »

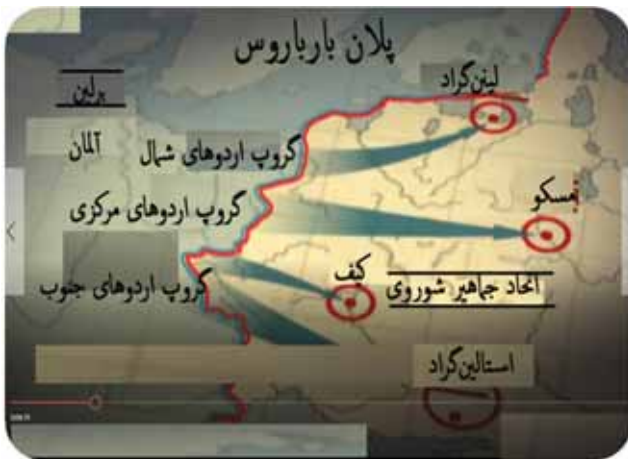
جنگ دوم جهانی:

بعد از گذشت بیست سال، جنگ دوم جهانی واقع شد که تاکتیک استعمال قوتها را متحول ساخت. در جنگ دوم جهانی، اسلحه و مهمات بیشترین سهم را در کسب پیروزی داشتند و فشرده سازی کتله های بزرگ نیروها و تمرکز تانکها، در یک ساحة تنگ برای اجرای شق، گشودن دهلیز در مدافعه دشمن و مانورهای عمقانی برای محاصره دشمن، کاربرد بیشتری پیدا کرد. مثال: در پلان بارباروس (آغاز تعرض آلمان به روسیه در سال ۱۹۴۱ م)، و جنگ کورسک (بزرگترین جنگ میان کشور آلمان و اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۴۳ م) طرفین، نیروی به بزرگی اردوها (سپاه) را وارد میدان نبرد کردند. پلان بارباروس (آغاز تعرض آلمان به روسیه در سال ۱۹۴۱ م): سه گروه اردوها (سپاه) برای تسخیر روسیه در نظر گرفته شده بود. هر گروه از این اردوها متشکل از فرقه های (لشکر) زرهدار، فرقه های موتوربزه و فرقه های پیاده بودند. وظیفه اصلی گروه های زرهدار حرکت سریع در عمق و محاصره گروه های زرهدار دشمن و وظیفه نهایی آنها اشغال خطی به درازای از ساحة ارخانگلسک، کازان، کوبیشف، والگاگراد و استراخان، در مدت زمان چهار ماهه بود.

تناسب قوا چنین بود: در بالتیک ۳۶ فرقه (لشکر) تعرض کننده آلمانی در مقابل ۲۱ فرقه مدافعه کننده روسی؛ در بیلاروس ۳۶ فرقه تعرض کننده

آلمانی، در مقابل ۲۶ فرقه مدافعه کننده روسی؛ در اوکراین ۵۷ فرقه تعرض کننده آلمانی در مقابل ۴۵ فرقه مدافعه کننده روسی. قابل یادآوری است که نظر به تعداد تانک و طیاره، روسها برتری داشتند و اما نظر به سطح تشکیلاتی تعدد فرقه های که یکجا وارد نبرد شوند کاستی داشتند. [یک فرقه روسی ۳۷۵ تانک و ۱۳۶۰ واسطه نقلیه داشت و اما یک فرقه آلمانی ۲۰۰ تانک و ۲۱۴۷ واسطه نقلیه داشت. آلمانها، برای اشغال روسیه ۴۰۷۸ تانک و توپ ذات الحركه را وارد پیکار کردند].

پلان سیتادل (بزرگترین جنگ میان کشور آلمان و اتحاد جماهیر شوروی در منطقه کورسک سال ۱۹۴۳ م): آلمان، وارد کردن ضربه از شمال و جنوب را برای به دست آوردن ابتکار استراتژیکی جنگ در نظر گرفته بود. در تشکیل گروه جنوب ۳۴۵ ۰۰۰ سرباز و ۱۵۰۰ چاب تانک به قیادت جنرال مانشتین و در مقابله با آن، روسها با ۶۲۶ ۰۰۰ سرباز و ۱۷۰۰ تانک و توپ ذات الحركه به قیادت جنرال لاپوتین مدافعه می کردند. در تشکیل گروه اردوهای شمال ۳۳۲ ۰۰۰ هزار سرباز و ۱۰۰۰ هزار تانک و توپ ذات الحركه به قیادت جنرال والتر مودل به تعرض پرداخت که در مقابله با آن روسها ۷۱۲ ۰۰۰ هزار سرباز و ۱۸۰۰ چاب تانک به فرماندهی جنرال

راکاسوفسکی مدافعه می کردند. در نظام مدافعی روسها فقط در جبهه جنوب کورسک ۴۲۰۰ km موضع و خندق های ارتباطی حفر شده بود که مسافه ای از مسکو پای تخت روسیه تا مادرید پای تخت اسپانیا را بر می گرفت. و اما روسها در جبهه مرکزی و یا شمال، برای مدافعه ۵۰۰۰ km خندق حفر کرده بودند.

ادامه دارد

حفظ و مراقبت

مخابره

جگرن نجیب الله «رضایی»

اساسات برق - دی سی

لحیم کاری و ساختن سرکیت

- اصطلاحات و تعریفات
- افزار لحیمکاری، مواد و استعمال آن
- پاککاری قبل و بعد از لحیم کاری
- پوست کردن و قلعاوندود
- طریقه کار لحیم
- مشخصات درست وصل لحیم
- انواع نادرست وصل لحیم و وجوهات
- انواع وصل لحیم شده

اصطلاحات و تعریفات Terms and Definitions

۱. اکسایدها- عبارت از زنگ است که توسط آب و هوا به روی آهن پیدا میشود. اگر پاک نشود، مانع لحیم بین کاوه و روی اشیا میشود.
۲. کلوفون - نوع مواد است که از درخت چنار بدست میآید، که در جریان لحیم کاری استعمال میشود که یک چسب محکم در بین لحیم، کاوه و سطح آهن کمک میکند
۳. ویتنگ- قابلیت کاوه ذوب شده که روی سطح آهنی ترشح و چسپانده میشود. (نوت: خاک، چربی و زنگها مانع ویتنگ درست در لحیم کاری میشود)
۴. پوست کردن- کندن پوست از کندکترهای برقی
۵. قلعاوندود- چسپاندن یک مقدار خورد کاوه به سطح برای لحیم کاری که در جریان لحیم کاری اطمینان و تنگ درست را دهد
۶. فلکس- مایع یا جامد برای پاک کردن نگاه داشتن سطح لحیم شده حرارت داده میشود
۷. کریمپنگ- کار گرفته از فشار میخانیکی فشرده ساختن ترمینل برقی نوع سلیو و نوع کپ که رابطه برقی خوب در بین سلیو و لینهای را اطمینان میدهد.
۸. لیند- لین کاری چاپ شده که در سطح سرکیت بورد چاپ شده چسپانده میشود.

افزار لحیمکاری، مواد و استعمال آن (الف)

۱. لحیمکاری آهن، ۱۰۰ وات- برای لحیم کاری وصله‌های بزرگ برقی کار میبرد
۲. لحیمکاری پنسل، ۱۰ الی ۳۵ وات - برای لحیمکاری وصله‌های خورد برقی

میبرد

۳. لحیمکاری تفنگ، ۱۰۰ وات - برای لحیم کاری وصله‌های بزرگ برقی کار میبرد در جایکه حرارت زیاد بکار میآید.

۴. واحد مقاومت لحیم کاری، برای لحیمکاری وصله‌های زیاد که در جاهای تنگ باشد کار برده میشود.

۵. منبع قابل تنظیم برق- برای کنترل نمودن حرارت نوک لحیم.

۶. سنتند لحیمکاری آهن- برای گرفتن لحیمکاری آهن گرم در هنگام استفاده نه نمودن

۷. هیت سنک- برای گرفتن حرارت از وصل لحیم شده تا چیزهای دیگر ضرر نینند.

۸. پوست کننده لینه‌های میخانیکی- برای قطع نمودن و پوست کردن سر کنکتر کار گرفته میشود.

۹. پوست کننده لینه‌های ترمینل- برای کندن پوست لینه‌ها به طریقه حرارت دادن یا ذوب کردن مواد: جلوگیری از پس کردن ستندهای لین، مگر در حالیکه پوست اش ذوب نشود استفاده نه میشود

۱۰. افزار کرمپنگ- برای ساختن رابطه میخانیکی قوی به ترمینل نوع سلیومعین کار گرفته میشود.

۱۱. ناخنگیر- برای چسپ نمودن فلش همراهی سطح کار گرفته میشود

۱۲. پاک کننده جزء سرب- برای پاک نمودن زنگ ها و نوع دیگر غشا جزء سرب کار گرفته میشود.

۱۳. پاک کننده ماشین تحریر- پاک کردن زنگ ها و نوع دیگر غشا از ترمینلها برای لحیم کاری کار برده میشود.

۱۴. ایزوپروپیل الکل- برای پاک کردن روغن، چربی، و شار از هادی و پایانه های هر دو قبل و بعد از لحیم کاری کار برده میشود.

۱۵. لحیم- برای ساخت وصل الکترونیکی، رایج ترین نوع ۴۰/۶۰ کلوفون هسته لحیم کاری حاوی ۶۰ درصد قلع و ۴۰ درصد سرب است، با هسته مرکز از کلوفون شار تا نرم افزار همزمان از هر دو لحیم کاری و شار اجازه می دهد.

۱۶. انبر دست بینی بلند و بینی سوزن- برای ایجاد وصل مکانیکی قبل از لحیم کاری، نیز ممکن است به مانند هیت سنک در لحیم کاری استفاده می شود.

۱۷. انبردست برش مورب- برای قطع نمودن لین ها کار گرفته میشود.

۱۸. شار- برای اطمینان از یک وصل الکترونیکی خوب با تمیز کردن و خیس کردن تمام سطوح در لحیم کاری کار برده میشود، مورد نیاز نمی باشد در صورتی که لحیم کاری دارای یک هسته کلوفون باشد.

۱۹. کشکننده لحیم کاری- برای از بین بردن یک لحیم مذاب از ترمینال به خاطر لحیم کاری دوباره کار برده میشود (توجه: بسیاری از مارک های مختلف از جمله Soldavac و Soldawick، و غیره وجود دارد.)

۲۰. اسپاگتی عایق سلیو- برای جلوگیری از وصل های الکترونیکی که از کوتاه شدن به وصل های مجاور کار گرفته میشود.

۲۱. حرارت کوچک عایق-عایق نوع-سلیو هنگامی که حرارت داده میشود، کوچک شده به اندازه مناسب بر یک وصل لحیم شده چسپانده میشود.

ادامه دارد

پمپ هیدرولیک

پوهیالی تورن میرعباس «مرادی»

پمپ های دنده ای Gear Pump :

این پمپ ها به دلیل طراحی آسان ، هزینه ساخت پایین و جثه کوچک و جمع و جور در صنعت کاربرد زیادی پیدا کرده اند . ولی از معایب این پمپ ها می توان به کاهش بازده آنها در اثر فرسایش قطعات به دلیل اصطکاک و خوردگی و در نتیجه نشت روغن در قسمت های داخلی آن اشاره کرد. این افت فشار بیشتر در نواحی بین دنده ها و پوسته و بین دنده ها قابل مشاهده است.

➤ پمپ های دنده ای:

۱- دنده خارجی External Gear Pumps

2- دنده داخلی Internal Gear Pumps

3- گوشواره ای Lobe Pumps

4- پیچی Screw Pumps

5- جنراتور Gyrtor Pumps

1- دنده خارجی External Gear Pumps

در این پمپ ها یکی از چرخ دنده ها به محرک متصل بوده و چرخ دنده دیگر هرزگرد می باشد. با چرخش محور محرک و دور شدن دنده های چرخ دنده ها از هم با ایجاد خلاء نسبی روغن به فضای بین چرخ دنده ها و پوسته کشیده شده و به سمت خروجی رانده می شود.

لقی بین پوسته و دنده ها در اینگونه پمپ ها حدود (0.025 mm) می باشد.

افت داخلی جریان به خاطر نشست روغن در فضای موجود بین پوسته و چرخ دنده است که لغزش پمپ (efficiency) (Volumetric نام دارد).

با توجه به دور های بالای پمپ که تا 2700 rpm می رسد پمپاژ بسیار سریع انجام می شود، این مقدار در پمپ های دنده ای با جابه جایی متغیر می تواند از 750 rpm تا 1750 rpm متغیر باشد. پمپ های دنده ای برای فشارهای تا (200 کیلوگرم بر سانتی متر مربع) 3000 psi طراحی شده اند که البته اندازه متداول آن 1000 psi است.

2- دنده داخلی Internal Gear Pumps

این پمپ ها بیشتر به منظور روغن کاری و تغذیه در فشار های کمتر از 1000 psi استفاده می شود ولی در انواع چند مرحله ای دسترسی به محدوده ی فشاری در حدود 4000 psi نیز امکان پذیر است. کاهش بازدهی در اثر سایش در پمپ های دنده ای داخلی بیشتر از پمپ های دنده ای خارجی است.

۳- پمپ های گوشواره ای Lobe Pumps

این پمپ ها از خانواده پمپ های دنده ای هستند که آرامتر و بی صداتر از دیگر پمپ های این خانواده عمل می نمایند زیرا هر دو دنده آن دارای محرک خارجی بوده و دنده ها با یکدیگر درگیر نمی شوند. اما به خاطر داشتن دندانه های کمتر خروجی ضربان بیشتری دارد ولی جابه جایی حجمی بیشتری نسبت به سایر پمپ های دنده ای خواهد داشت.

۴- پمپ های پیچی Screw Pumps

پمپ پیچی یک پمپ دنده ای با جابه جایی مثبت و جریان محوری بوده که در اثر درگیری سه پیچ دقیق (سنگ خورده) درون محفظه آب بندی شده جریانی کاملا آرام ، بدون ضربان و با بازده بالا تولید می کند. دو روتور هرزگرد به عنوان آب بندهای دوار عمل نموده و باعث رانده شدن سیال در جهت مناسب می شوند. حرکت آرام بدون صدا و ارتعاش ، قابلیت کا با انواع سیال ، حداقل نیاز به روغن کاری ، قابلیت پمپاژ امولسیون آب ، روغن و عدم ایجاد اغتشاش زیاد در خروجی از مزایای جالب این پمپ می باشد.

۵- پمپ های جیروتور Gyrtor Pumps

عملکرد این پمپها شبیه پمپ های چرخ دنده داخلی است. در این پمپ ها عضو جنراتور توسط محرک خارجی به حرکت در می آید و موجب چرخیدن روتور چرخ دندهای درگیر با خود می شود.

در نتیجه این مکانیزم درگیری ، آب بندی بین نواحی پمپاژ تامین می گردد. عضو جنراتور دارای یک چرخ دندانه کمتر از روتور چرخ دنده داخلی می باشد. حجم دندانه کاسته شده ضرب در تعداد چرخ دندانه چرخ دنده محرک ، حجم سیال پمپ شده به ازای هر دور چرخش محور را مشخص می نماید.

ورزش (فعالیت فیزیکی) وسیله تندرستی

وصحت برای انسانها

پوهیالی دگروول غلام فاروق (قاسمی)

فعالیت فیزیکی و ورزش روزانه، همچنین ورزش و فعالیت فیزیکی نقش مهمی در تکامل شخصیت کودکان داشته و برای رشد و نمو طبیعی کودکان لازم و ضروری است.

شرکت در ورزش های انفرادی و یا گروهی در دوران نوجوانی بر سلامتی جسمی، روانی و حل بعضی مشکلات از قبیل گوشه گیری بیمار، پر خاشگری، در انزوا بودن، زورگویی تأثیر قابل ملاحظه بی دارد. به همین دلیل والدین گرامی و معلمان مضمون سپورت مکاتب و ترینان کلب های ورزشی در مجموع باید سعی کنند که ورزش را به شکل متعادل در برنامه زنده گی و درسی کودکان و نوجوانان جای دهند.

زیرا ورزش از مهمترین عناصر ارتقای صحت جسمی و روانی انسانها به شمار می رود. انجام دادن تمرینات ورزشی علاوه بر منظم داشتن تناسب اندام اعتماد به نفس فرد را نیز تقویت می بخشد. که سبب افزایش فعالیت های اجتماعی نیز شده می تواند. ورزش در ضمن اینکه تندرستی و صحت را حفظ می نماید روحیه شجاعت، از خود گذری، مبارزه با ظلم و دفاع از مظلوم را در وجود انسان تقویت نموده، اراده وی را قوی می سازد. ورزش توان رزمی انسان را افزایش می دهد. بلند بودن توان جسمانی نیروهای نظامی و رزمی، نه تنها در زمانه های گذشته که جنگها با سلاح های سرد صورت می گرفت مورد توجه بوده، بلکه امروزه نیز حائز اهمیت فراوان است و تمرینات ورزشی قسمت عمده ئی آموزش و تعلیم و تربیه نظامیان به ویژه کوماندها و نیروهای خاص را در اردو های جهان تشکیل می دهد. همچنان افرادی که از نقطه نظر ساختار بدنی و جسمانی ضعیف و یا ناقص باشند در نهاد های امنیتی پذیرفته نشده و از خدمت دوره سربازی نیز معاف می گردند. ورزش کردن با روشهای صحیح و تحرک، تندرستی، صحت خوب و زنده گی بهتر را برای افراد تأمین می کند. امروزه ورزش در سطح بین المللی بُعد سیاسی را نیز به خود گرفته است گاهی هم اتفاق می افتد کشوری را که بیشتر مردم حتی نام آن را نشنیده اند، یکباره در جهان مطرح شده و به واسطه پیروزیهای ورزشی، نامش در سرخط اخبار و صفحات اول روزنامه های دنیا قرار می گیرد. شرکت و یا عدم شرکت تیمهای ورزشی یک کشور در یک کشور دیگر، گاه جنبه سیاسی داشته و به معنای دوستی، دشمنی، اعتراض و... تلقی می شود.

ادامه دارد

مقدمه: انسانها از همان لحظه ئی که دیده به جهان می گشایند زنده گی را با تحرک و جنبش آغاز می نمایند، بناً زمینه رشد و انکشاف جسمی و در حین حال انکشاف روحی و روانی خود را نیز فراهم می سازند. بناً حفظ سلامت و رشد قوای جسمانی و روحی از امور لازم و ضروری هر انسان عاقل و خردمند پنداشته می شود. نقش ورزش و ورزش در رشد و حفظ تندرستی، شادابی انسان بر همگان روشن و پذیرفتنی است، به طوری که روحیه سالم و با نشاط را در جسم صحت مند و سلامتی جسمانی را همراه با فعالیت های بدنی و اجرای برنامه ای ورزشی میتوان جستجو و دریافت کرد و از طرف دیگر از نقطه نظر عقلانی و احکام دینی داشتن بدن نیرومند و قوی انسان را در انجام وظایف موردینی، دنیوی و رسیدن به اهداف اسلامی و انسانی کمک می نماید. تحقیقات جدید علوم انسانی و طبی حاکی از آنست که ورزش و فعالیت بدنی به عنوان یک راهکار اصلی و اساسی پیشگیری از بسیاری بیماریها مانند: انواع سرطان ها، بیماریهای قلبی، دیابت (شکر)، چاقی، فشار بلند خون را به تأخیر انداخته و یا از بروز آن جلوگیری و تندرستی فرد را حفظ می کند.

ورزش، فعالیت فیزیکی: عبارت از حرکات متوالی جسمانی است که از اثر انقباض و انبساط عضلات بدن که باعث رشد و انکشاف جسمی می گردد بحث می کند و یا به عباره دیگر ورزش عبارت از نوع فعالیت های فیزیکی است که قبلاً طرح ریزی شده، مستمر، منظم و اختیاری به منظور بهبود یا حفظ سلامتی جسمی و تناسب اندام بدن باشد بحث می کند. فعالیت فیزیکی (ورزش) مناسب همراه با داشتن یک هرم رژیم غذایی کامل، مناسب و متنوع که حاوی همه مواد مغذی از قبیل: (پروتین ها، کاربوهایدریتها، شحمیات، سبزیجات، میوه جات، ویتامینها و منرالها) بوده و همچنان زنده گی بدون مصرف تنباکو و اعتیاد به سایر مواد مخدر و مضر نسبت به صحت یکی از اجزای مهم و اساسی روش صحتی زنده گی بهتر را در وجود افراد تأمین می نماید. اجرای منظم فعالیت های فیزیکی و ورزش مناسب برای تمام افراد اجتماع، اعم از مردان و زنان را در تمام سنین و شرایط حتی به شمول افراد معیوب و سیعی صحت جسمی، اجتماعی و روانی را در بر دارد. ورزش همراه با راهکارهای بهبود در رژیم غذایی، تشویق همه افراد جامعه به ورزش و فواید آن به خصوص نوجوانان و جوانان، آگاهی دهی عامه به مبتلا شدن امراض جسمی و روانی و معتاد شدن به مواد مخدر از عدم

اهدای توپ دست ساخت مرتضی احمدی به نیروهای دفاعی و امنیتی

است که در صورت جا ماندن هیچکس استفاده کرده نمی تواند و از سرقت آن جلوگیری می گردد. توسط ریموت کنترل فیر می گردد. طراحی، اسکیت بندی و جوش کاری آن با امکانات اندک انجام شده است.

هزینه ساخت توپ: هر چند این سلاح با کمترین امکانات ساخته شده است ولی با آن هم در حدود ۸۰ هزار افغانی هزینه برداشته است که مصارف آن را با کار نمودن خود تهیه کرده است.

انگیزه ساخت و اهدای آن به نیروهای امنیتی: این توپ به هدف حمایت از نیروهای امنیتی که حافظ مال و جان مردم است، ساخته شده است و تصمیم دارد که این تحفه کوچک را در محفل تجلیل از صدمین سالروز استقلال کشور به نیروهای امنیتی اهدا نماید. زیرا انگیزه ساخت این سلاح را زمانی پیدا نموده است که یکی از مشکلات نیروهای امنیتی، نداشتن تسلیحات و مهمات مجهز را رفع نماید.

معرفی مختصر مرتضی احمدی:

مرتضی احمدی متعلم صنف دهم مکتب لیسه عالی سیدالشهدا از ولایت بامیان، فعلاً باشنده ناحیه ۱۳ شهر کابل است که از زمان طفلی علاقه مند به ساخت وسایل و ابزارهای مختلف بوده است. مرتضی احمدی زمانی نام و آوازه بیشتر یافت که در بهار سال ۱۳۹۶ یک عرادۀ موتر و یک میل تفنگچه دستی دست ساخت در حضور رسانه ها و خاصتاً شبکه های تلویزیونی طلوع نیوز، فردا و ندا رونمایی شد.

مرتضی احمدی به منظور قدردانی از جان فشنانی های نیروهای دفاعی و امنیتی و در حمایت از آنان، در ادامه نوآوری هایش این بار، اقدام به ساخت یک نوع سلاح ثقیله به نام «توپ» نموده است. این توپ در بالای موترسایکل ATV4 نصب شده و به جاهای مختلف قابل انتقال است.

مهم ترین ویژگی های این سلاح:

این سلاح با موتر سایکل ATV4 از قطعات کهنه آهن ساخته شده است که ویژه گی های آن طور ذیل است: میله توپ از آهن فولاد تهیه گردیده است. موترسایکل ATV4 که این سلاح را حمل می کند

دارای سرعت ۱۲۰ کیلو متر فی ساعت می باشد. قدرت موترسایکل ATV4 ۶۰۰ سی سی می باشد. سلاح متحرک بوده و ۳۶۰ درجه یا یک دور مکمل را دوران می کند. بورد نهایی این توپ در زاویه ۴۵ درجه ۷ کیلومتر پیش بینی شده است. وزن عمومی آن در حدود ۲۰۰ کیلو گرام می باشد. سیستم این موترسایکل ATV4 طوری

له هیواد څخه دفاع ته چمتویو در دفاع از وطن آماده هستیم

بریدمل محمد بصیر «احمدی»، ذبیح الله «فیضی»، محمد یوسف «هاتفی»، بکتاش «امیری» و بریدمل علی شاه «الهام»
فوتوراپور لوران

دهیواد دامنیتي ځواکونو هغه سرښندنې، قربانۍ او زړورتیا چې له خپلو ځانونو یې ښیي، د ډیر قدر او ستاینې وړ دي او په ځانگړي توگه د ملي اردو زړور ځواکونه، چې په ډیره زړورتیا د هیواد له ځمکنۍ بشپړتیا، ملي

شجاعت و قهرمانی های منسوبان فدا کار اردوی ملی طی ماه های اخیر در میدان نبرد، برعلاوه آنکه تعهد، درایت و عظمت نظامی شان را در راه دفاع از وطن و مردم افغانستان به نمایش

واکمنۍ، دیني او ملي ارزښتونو څخه دفاع او ساتنه کوي او د هیواد د سولې او امنیت دښمنانو پلانونه او دسیسې شنې او له خاورو سره خاورې کوي.

له نیکه مرغه زموږ گران هیواد افغانستان د یوې مجهزې اردو څښتن دی، افغانانو ته پکار ده چې د الله تعالی شکر ادا کړي او د خپلي ملي اردو ملاتړ او ننگه وکړي.

د هیواد دفاعي او امنیتي زړور او اتل منسوبین د دې خاورې رښتیني بچیان او ساتونکي دي او د هیواد او خلکو د سولې او امنیت دښمنانو ته په هر سنگر کې غاښ ماتونکي گوزارونه ورکوي.

زه هم به خپل وار سره د ۲۸ اسد خپلواکۍ ورځ او نیکمرغه لوی اختر ټولو هیوادوالو او د هیواد دفاعی او امنیتي ځواکونو ته مبارکی وایم. لومړی بریدمن عبدالحسیب «رشیدی» افسر اردوی ملی

گذاشت، بدون شک صفحه جدیدی را در تاریخ پر افتخار کشور رقم زد که حماسه های بی نظیر فرزندان جان بر کف این سرزمین برای همیشه در اذهان مردم قدرشناس افغانستان ماندگار است.

امروز هر منسوب نیروهای دفاعی و امنیتی به خوبی می دانند که وارث قهرمانان دلیر و شجاع تاریخ پر افتخار کشور هستند و با کمال افتخار و سرفرازی تمام بطور آگاهانه از وطن آبايي شان با قبول زحمات بی شمار دفاع می کنند.

در پایان ۲۸ اسد صدمین سالروز استرداد استقلال کشور و عید سعید اضحی را برای همه هموطنان به خصوص همسنگرانم تبریک و تهنیت عرض می نمایم.

عبدالحفیظ «حمیدی» بریدمل ارشد فرقه ۱۱۱ کابل

جای بسا مسرت و افتخار است که امروز جوانان سر سپرده، دلیر و پر افتخار ما در صفوف اردوی ملی کشور جهت دفاع از ارزش های مادی و معنوی کشور ما هر لحظه آماده جانبازی و فدا کاری بوده و با مورال عالی و

اجرای فعالیت های تعرضی، عملیات های خاص به وسیله قطعات خاص کومانندو، انجام وظایف کشفی و استخباراتی، کنترل و نظارت ساحه، حفاظت و تامین امنیت شاهراه های بزرگ، اجرای گزمه های ثابت و سیار به خاطر ممانعت از عبور و مرور و جلوگیری از نفوذ دهشت افگنان و تروریستان، جمع آوری و خنثی

احضارات قوی محاربوی هر آن در راه خدمت به مردم و کشور شان آماده اجرای وظایف خطیر میهنی میباشند، خوشبختانه اردوی ملی کشور در قلوب مردم ما جا دارد این همه نتایج تلاش ها و فداکاری های صادقانه جوانان قهرمان اردوی ملی کشور میباشد.

من هم به نوبه خود ۲۸ اسد صدمین سالروز استرداد استقلال کشور و عید سعید اضحی را به تمام نیروهای دفاعی و امنیتی کشور خاصاً اردوی ملی که در سنگر های دفاع از وطن و مردم قرار دارند تبریک و تهنیت گفته موفقیت های مزید شان را از بارگاه خداوند متعال آرزومندم.

لومری بریدمن نوروز وفایی زاده افسر اردوی ملی

نمودن مواد انفجاری و منفجر ناشده فراهم نمودن زمینه های کاری و تامین نمودن امنیت هموطنان در جریان عملیات و فعالیت های محاربوی و پیشبرد فعالیت های نجات، معاونت و حمایت از مردم ملکی و همچنان عرضه کمک های بشر دوستانه صحی به نیازمندان و بالآخره ایجاد فضای صلح آمیز در کشور از جمله وظایف است که امروز در سرخط وظایف و اولویت های کاری افسران، بریدملان و سربازان فداکار اردوی ملی قرار دارد و منسوبان اردوی ملی عملاً شجاعت و از خود گذری خویش را در دفع و طرد حملات دشمنان به نمایش میگذارند که مایه افتخار ملت و مردم ما گردیده است. در اخیر ۲۸ اسد صدمین سالروز استرداد استقلال کشور را و همچنان عید سعید اضحی را برای همه هموطنان متدین خویش تبریک میگویم.

تورن عبدالقواد افسر اردوی ملی

مدت ۱۵ سال بدینسو درچندین ولایت افغانستان وظیفه اجرا نموده ام و اکنون در لوای حمایه و امنیت ستردرستیز به حیث بریدمل اجرای وظیفه مینمایم. افتخار میکنم که این مدت را درصفوف اردوی ملی سپری نمودم هدف از

ملی اردو دھیواد هغه امنیتی ځواک دی چې په هرډول شرایطو کې دھیواد په هرگوت کې دهر ډول دندو دترسره کولو له پاره چمتو دي. اوپه کراتو کراتو یې دثابته کړې چې دملی اردو منسویینو دخپلې خاورې اوخلکو دښمنانو ته غاښ ماتونکي گوزارونه ورکړي اودهیواد

پیوستنم خدمت صادقانه به وطن ومردم عزیزم میباشد. هر فرد این سرزمین باید مسوولیت های خود را در برابر مردم خویش ادا نمایند. در اخیر ۲۸ اسد و صدمین سالروز استرداد استقلال کشور را به تمام مردم کشور و خصوصاً نهاد های دفاعی و امنیتی تبریک می گویم و تعهد مینمایم که تا آخرین قطره خون خود در راه دفاع و حراست از مردم و وطن خویش قرار دارم.

بشرمل «نظامی» بریدمل لوای حمایه و امنیت ستردرستیز

اوخلکو دښمنان یدشرمیدلې ماتې سره مخ کړي اومخ کوي یې . زه دخپلو ملگرو په استازیتوب دملی اردو دیرو سر تیري په توگه ټولو هیوادوالو ته ډاډ او اطمینان ورکوم او ورسره ژمنه کوم چې دملی اردو منسویین ستاسې په خدمت کې دي او دژوند تر وروستی سلگې به له دغه سپیڅلې خاورې اومسلمان ملت څخه په کلکه دفاع کوو. زه هم په خپل وار سره د ۲۸ اسد خپلواکۍ ورځ او نیکمرغه لوی اختر ټولو هیوادوالو او د هیواد دفاعی او امنیتی ځواکونو ته مبارکی وایم.

ذبیح الله (اکبری) د هوایی قواوو افسر

زه ساتونکی د دې خاورې

عبدالمالک فرزند رحمت الله، در اوایل سال ۱۳۶۹ هجری شمسی در روستایی واقع ولایت تخار پا به عرصه وجود گذاشت، پدر مبارز و بزرگوارش که آیات پرهیزگاری و فداکاری را

خورد و بسیار تلاش کرد تا حد اقل بتواند برای سایر متعلمین هم دوره اش زمینه تحصیل را مهیا کند و در آینده یک نسل با سواد را تقدیم جامعه ی نسل بعدی کشور نمایند. وی در راه پیوستن به صفوف اردوی ملی با فراز و فرود های زیادی رو به رو شد تا این که در اوایل سال ۱۳۹۴ هجری خورشیدی توانست از امتحان ورودی قوماندانی جلب و جذب اردوی ملی نمره ی قبولی دریافت نمایند.

عبدالمالک با شنیدن اینکه با نمره عالی، امتحان را سپری کرده است، از خوشی در پوست نمی گنجید و بلا فاصله خوشی و شادمانی خویش را با اعضای خانواده و دوستانش شریک نمودند و چند روز بعد، راهی مرکز تعلیمی نظامی اردوی ملی گردید.

او پس از فراگیری تعلیمات نظامی در جریان همین سال جهت اجرای وظایف محاربوی راهی قول اردوی ۲۱۵ میوند شد. رهبری این بخش نظامی نظر به لزوم دید، در کندک چهارم حمایه ی لوای اول این قوماندانی در بست کمبود تعیین بست نمودند. عبدالمالک مدت سه سال در این قول اردو اجرای وظیفه نمود و افتخارات زیادی را حین اجرای وظایف محاربوی به دست آورد، از قلع و قمع دشمن تا فرار و سرکوب قاطعانه و حتی با شنیدن نام او و همقطاران، دشمن وادار به عقب نشینی می گردید. شجاعت و مردانگی اش زبانزد خاص و عام آن دیار گردیده بود. وی از جنگ رویا روی با دشمن هیچ ابایی نداشت ولی از نامردی و خیانت دشمن نگران بود. عبدالمالک در گرما گرم اجرای وظیفه بی خبر از این که دشمن به او و سایر همسنگران دامن مانده است، مصروف بررسی ساحه مسئولیتش بود که ناگهان با بمب کار گزاری شده ی دشمن برخورد کرد و صدای مهیبی از اثر انفجار آن بالا شد که پس از مدتی خود را در برابر داکتر جراح و یک عالم وسایل طبی در حالیکه پاهایش را از دست داده است، می یابد. عبدالمالک با این وضعیت، در حالیکه تازه از دم تیغ جراحان خلاصی یافته بود، از داکتر معالجتش درباره سایر همسنگران می پرسد. «احمد، زلمی، سیاون کجاست؟ حال عمر و گل رحمن چطور است؟...»

محمد آشنا

در سیمای فرزند گرامی اش خوانده بود وی را به نام عبدالمالک ملقب کرد، و امیدوار بود که چون بنده خاص خداوند متعال علمبردار شکست نا پذیر جبهه ی حقانیت باشد. کودکی بی وی در آغوش پر برکت مرد پرور فامیل متعهدش بسر رسید، و درس اخلاق و سجایای نیک انسانی را در آن مهد ایمان و شجاعت آموخت، قبل از آنکه پا به آستان مکتب و مدرسه بگذارد، دریای تدریس دانشمندان قریه اش زانو زده و علوم ابتدائی معارف اسلامی را در حلقات درسی آنها فرا گرفت، هنوز به هفت سالگی نرسیده بود که وارد مکتب ابتدائیه ی زادگاهش گردید، در دوران تعلیماتش در دوره ی ابتدائیه همیشه شاگرد ممتاز و با نبوغ مکتب بود، معلمان و استادانش او را چون نابغه خورد سالی احترام گذاشته به تربیه و تعلیم هرچه بهترش توجه مبذول میداشتند، بعد از گذراندن پیروز مندان دوره ابتدائیه شامل متوسطه در همان ولایت گردید که به سبب ناامنی و جنگ تحمیلی که جریان داشت، صنف هفتم متوسطه را به سختی به پایان رسانید و متوجه شد که در این وضعیت همه آسیب می بیند، پس باید کاری کرد. عبدالمالک تا صنف هفتم متوسطه را در زادگاهش سپری کرد و همیشه از درون چیزی به او می گفت که در این شرایط (شرایط جنگی) باید برای مهیا ساختن زمینه تحصیل کاری کند تا او و هم سن و سالان شان بتواند با خاطر آرام به درس و تحصیل شان ادامه دهند.

از همانجا بود که فکر پیوستن به صفوف اردوی ملی به سرش

قهرمان ما!

شهید تورن علی یاور عیار فرزند حجت الاسلام والمسلمین شیخ عباس شیخزاده در سال ۱۳۷۲ هـ ش در قریه سوخته قل از توابع ولسوالی مرکز بهسود ولایت میدان وردک، در یک خانواده مذهبی، متدین و روشن اندیش، دیده به جهان گشود. شهید تورن علی یاور عیار در سال ۱۳۷۹ هـ. ش، همراه با خانواده اش، به شهر کابل آمد و در این شهر سکنا گزید.

او در سال ۱۳۸۱ شروع به آموختن علم و دانش نمود که تعلیمات ابتداییه را در مکتب خصوصی اهل بیت و دوره ثانوی خویش را در لیسه عالی عبدالرحیم

شهید به درجه اعلی به پایه اکمال رسانید و پس از اتمام این دوره، نسبت شوق و علاقه خاصی که در دفاع و خدمت به وطن داشت، وارد آموزش افسران منتخبه جوانان (OCS) گردید.

بعد از سپری نمودن موفقانه این دوره خاص نظامی، با دنیایی از امید و علاقه خدمت به وطن، در فرقه ۱۱۱ تعیین بست گردید. شهید تورن علی یاور عیار جوان رشید، نترس و جوانمرد بود که بعد از سه سال ایفای وظیفه به حیث افسر ارتش ملی در ولایت هرات، بالاخره در یک ماموریت ویژه و نفس گیر که در بالا مرغاب ولایت بادغیس، پیش آمد، از میان صدها نفر همسنگران، داوطلبانه، حاضر به انجام وظیفه در لوای سوم ق. ۲۰۷۱ ظفر شد. با تأسف که همین اقدام شجاعانه آخرین ماموریت شهید قهرمان تورن علی یاور عیار بود.

او مردانه وار تا آخرین مرمی و آخرین نفس با دشمنان قسم خورده این وطن، (تروریستان و دهشت افگنان) رزمید و جنگید و بعد از روزهای مقاومتِ سرسختانه، سر انجام به تاریخ ۲۴ سرطان ۱۳۹۸، به درجه رفیع شهادت نایل گشت.

انا لله و انا الیه راجعون

روح آن جوان دلیر و عیار، شاد و یادش در خاطره‌ها زنده و جاوید باد!

محمد بصیر «احمدی»

دفاعي او امنيتي ځواکونه او په خاص ډول د ملي اردو ننگيالي سرتيري زموږ د وطن رښتيني ساتونکي او د دې خاورې زړور بچيان دي چې تل د خپل وطن او خلکو څخه دفاع کوي او د دې وطن اصلي ساتونکي دي. د افغانستان مسلمان خلک د خپلو

د هيواد او خلکو په دفاع کې د افغان نجونو ونډه

بدون شک استقلال افغانستان برای تمام مردم افغانستان بخصوص برای نیروهای دلیر دفاعی و امنیتی افتخار بسیار بزرگ بوده و بیانگر شجاعت غیرت و همت بلند آنان است صدسال میگذرد از این روز تاریخی و خجسته؛ که تجلیل

نيکونو او پلرونو په څير د خپل وطن سره مينه لري او خپل سرونه د وطن د ساتلو په لاره کې قرباني کوي. د ملي اردو زړور ځوانان د خپلو نيکونو او پلرونو په پل قدم ږدي او د خپل وطن او خلکو څخه په ډيره ميرانه ساتنه کوي او هيڅکله دښمنانو ته اجازه نه ورکوي چې زموږ د هيوادوالو ژوند له گډوډۍ او ناامني سره مخ کړي. د ملي اردو منسوبين د هيواد رښتيني ساتونکي او مدافعين دي. په پای کې د هيواد د خپلواکۍ د سلمی کليزې او نيکمرغه لوی اختر مبارکی وایم.

دوهم بریدمن فاطمه «رضایی» د حمایي لوا افسر

بدون شک اجرای عملیات های پیروزمندانه منسوبان قطعات و جزواتامهای اردوی ملی در مناطق مختلف و نا امن کشور نتیجه تلاش های مستمر و متداوم رهبری وزارت دفاع ملی و ستردرستیز به خاطر ارتقای احضارات و بلند رفتن ظرفیت های مسلکی اردوی ملی

کشور بوده و این باورمندی را تقویت می بخشد که به توانایی های اردوی ملی روز تا روز افزوده میشود و اردوی ملی مطمئنانه می تواند بر علاوه وظایف محاروبی، تصفیوی و امنیتی، در فراهم سازی شرایط بهتر زنده گی برای مردم ما نقش و رسالت بزرگ و تاریخی خویش را چنانچه توقع می رود ادا نمایند.

در اخیر ۲۸ اسد و صدمین استرداد استقلال کشور را برای تمام مردم کشور و خصوص نهاد های دفاعی و امنیتی تبریک و تهنیت عرض میدارم.

دوهم بریدمن حبیبه افسر ریاست حقوق بشر و انسجام جندر

تهیه کننده: مونیکا «سلطانی»

وگرامی داشت ازین افتخار بزرگ باعث همدلی و همسویی می گردد. طوریکه هرکسی به این افتخار بزرگ احساس غرور و سربلندی می نماید. ما باید با تمام وجود بیپذیریم و احساس کنیم که رفاه و آسایش مردم و همچنین بدست آوردن علم و دانش، دسترسی مردم به عدالت، برخوردار شدن از آزادی و ارزش های اسلامی و انسانی را در سایه صلح و امنیت میتوان بدست آورد مسئولیت تاریخی مردم این کشور ایجاب می نماید که همه مردم مخصوصاً نیروهای شجاع دفاعی و امنیتی گامهای استوار برای حفظ استقلال و تمامیت ارضی این سرزمین تلاش های شبانه روزی نموده و برای تأمین امنیت و ثبات سرتاسری جامعه مسئولیت خویش را ادا نماییم بیست و هشت اسد سالروز استرداد و استقلال افغانستان را به تمام ملت غیور و سرافراز افغانستان به ویژه به نیروهای دفاعی و امنیتی؛ سربازان عزیز میهن ما که در سنگرهای داغ و سوزان برای حفظ جان و مال مردم سینه سپر نموده و با خون و تن شان در مقابل دشمن می جنگند مبارک باد میگویم. استقلال و آزادی افغانستان افتخار همه افغان هاست

لومری بریدمن صدیقه «خلیلی»

زنده باد افغانستان

سر بلند باد نیروهای دفاعی و امنیتی کشور

که د تورو گوزارونه دم په دم خورم

د وطن د شرف سپریم نه وېر پرېم

